

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

לפני: כבוד השופט גיא הימן

התובעים: 1. אגודת העיתונאים בתל אביב (ע"ר)
2. יוסף (יוסי) בר מוחא

נגד

הנתבעים: 1. רשות השידור (ההליך עוכב, 11.8.2014)
2. יהונתן (יוני) בן-מנחם
3. משה נסטלבאום
4. אלון מזר
5. ענת שרן (התביעה נדחתה, 14.10.2015)
6. אדי אהרונוף
7. זליג רבינוביץ
8. ניסים מוסק

בשם התובעים: עו"ד רפאל (רפי) יולזרי; עו"ד מתן גרינגר;
עו"ד זהר דרוקמן

בשם הנתבעים: עו"ד יוסי מרקוביץ; עו"ד נתניאל אגו;
עו"ד אסף טננבאום

פסק-דין

ההליך

1. בשנת 2014, כשהוגשה התביעה הזו, עוד הייתה נתבעת 1 רשת-השידור הממלכתית של ישראל. הערוץ הראשון עוד פעל. בימי שישי בערב שודרה התוכנית הנצפית "יומן", שעירבה שידורי-חדשות עם כתבות-מגזין. נתבע 2, מר יוני בן-מנחם, היה המנהל הכללי של רשות-השידור והעורך הראשי שלה. נתבע 7, מר זליג רבינוביץ, שימש לו עוזר בכיר. חטיבת-החדשות של הערוץ הראשון נוהלה, איש בעתו, בידיהם של נתבע 3, מר משה נסטלבאום ושל נתבע 4, מר אלון מזר. עורכת "יומן" הייתה נתבעת 5, גב' ענת שרן ועורך-המשנה, כמו גם רכז הכתבים – נתבע 6, מר אדי אהרונוף. כל אלה, נטען, היו מעורבים בשידורה של כתבה מאת נתבע 8 – היוצר, המתעד והבמאי המוערך ועתיר-העשייה מר ניסים מוסק. זו עסקה בתובעת הראשונה, אגודת-העיתונאים בתל אביב ובמנהלה הכללית, מר יוסי בר מוחא, שהוא התובע השני כאן.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

2. כה עזה הייתה הפגיעה, שחש תובע 2 וכה סמיך היה הדם הרע, שזרם בין מי מהמעורבים עד כי כתבה זו, ששודרה בתאריך 24.1.2014 ונותרה זמינה לצפייה בערוץ "Youtube" של רשות-השידור¹, נשאה על גבה, שנים ארוכות, את התובענה הזו. לא פחות ממיליון שקלים היה סכומה, העגול והסמלי. בחלוף-השנים עברה התובענה תחת ידיהם של שני מותבים קודמים עד שהועברה לטיפול. ככלות כל מאמץ – ונעשו רבים – לסיים את המחלוקת בהסכמה שתניח פרשה זו מאחורי הצדדים כולם, מגיעה תביעה זו שבלשון-הרע אל הכרעתה בערכאת-הדיון.

הכרעה זו, אטעים, אינה מתחקה על האמת. אין היא קובעת אם הפרסום הנדון שיקף נכונה את המציאות או שלא. אין היא קושרת-כתרים, לא של זהב ולא של קוצים, למי מהנוגעים בדבר. אין היא מבקשת, חלילה, להעריך את עשייתו העיתונאית המקיפה ורבת-השנים של כל אחד מן המעורבים. אין היא קובעת כל-ממצא-שהוא בשאלה אם בסכסוכים אשר ברקע-הפרשה נתון הצדק לאחד או לאחר. הכרעה זו מגבילה את עצמה לסמכותו של בית-המשפט, הצנועה במידה ממשית, לפי דיני לשון-הרע. עוסקת היא, אך ורק, בשאלה כלום עלה הפרסום הנדון בקנה אחד עם הוראותיו של חוק איסור לשון-הרע, התשכ"ה-1965.

רשות-השידור פורקה לבלי שוב, לפי הסימן הראשון לפרק ט"ז לחוק השידור הציבורי הישראלי, התשע"ד-2014. סעיף 104 לחוק הזה קבע כי מיום 11.8.2014 – כמחצית-השנה לאחר שהוגשה תובענה זו – "לא יהיה ניתן להמשיך או לפתוח בשום הליך נגד הרשות, אלא ברשות המפרק ובתנאים שיקבע". המפרק, הוא הכונס הרשמי, הודיע לבית-המשפט ביום 1.9.2014 כי אין הוא מרשה להמשיך את ההליך הזה נגד רשות-השידור. גב' שרון, עורכת "יומן" בעת הרלוונטית, הוצאה ממעגל-האחריות בפסק-דינו של המותב הקודם, שדחה את התביעה נגדה לפי בקשתם המשותפת של הצדדים. "הורדנו אותה", העיד מר בר מוחא בבית-המשפט, "כי היא בעצם לא הייתה [מעורבת בשידור-הכתבה], [היא] הייתה בחופשה בסוף הליך [ההכנה והשידור של] הכתבה ולכן החלטנו להסיר אותה" (פרוטוקול, בעמ' 42, ש' 18-19). היות שפסק-הדין בענינה של נתבעת זו הוא חלוט, לא מצאתי צורך לשוב אל מידת-הצידוק שבדבר. זאת, אפילו שהיו מבין הנתבעים אשר הניחו, ושבנו והניחו, את האחריות לפרסום הנדון לפתחה (שם, בעמ' 42, מש' 6; עמ' 57, מש' 17; עמ' 65, ש' 14-25; עמ' 119, ש' 25).

¹ וזמן מה, כנדמה, גם בערוץ של תאגיד השידור הציבורי "כאן". נכון למועד-פרסומו של פסק-דין זה זמינה הכתבה לצפייה בקישור: <https://www.dailymotion.com/video/x2uvtos>. העתק הוגש בתקליטור לבית-המשפט (הנספח הראשון לתצהיר-התביעה). תמליל-הכתבה צורף בנספח השני.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

בכתב-ההגנה, על בקשה לסילוק על הסף שבו, טענו נתבעים 2-4, 6 ו-7 לחסינות מכוח היותם עובדי-ציבור, לפי הוראתו של סעיף 7א לפקודת-הנזיקין. טענה זו, שבית-המשפט לא נתבקש להכריע בה "לאלתר" כמצוותו של סעיף 7ב(ה) לפקודה, נזנחה ושוב לא עמדה להכרעתי. המדינה, מצדה, לא שיגרה לבית-המשפט הודעה על חסינות.

הסוגיות

3. שלוש שאלות הן הצריכות לפני. האחת, כלום בכתבה המדוברת, ואין חולק על כך שהיא "פרסום" כהגדרתו בסעיף השני לחוק איסור לשון-הרע, היו ביטויים שהם לשון-הרע. השנייה, היות שתשובתי לשאלה הראשונה היא בחיוב, היא כלום יש לראות בנתבעים, כולם או חלק מהם, אחראים לפרסום זה. שלישית יש לשאול אם למצויים במעגל-האחריות קמה איזו מן ההגנות – בייחוד זו של "אמת-הפרסום" או זו של "עיתונאות אחראית", שבפרק השלישי לחוק.

4. התביעה ראתה בחלקים נרחבים מן הכתבה, וכן בה כמכלול, דברים שהם לשון-הרע. התובעים ביקשו לפרוש יריעה רחבה מאד של אחריות, שתחילתה ביוצר-הכתבה וסופה בעומד בראשו של גוף-התקשורת המשדר. ההגנה, מצדה, גרסה כי אין כלל לשון-הרע וממילא אין צידוק לתביעתם של הנתבעים כולם. לחלופין נטען כי הדברים שפורסמו היו אמת וחסו בהגנתו של סעיף 14 לחוק ולחלופי-חלופין כי הפרסום נעשה בתום-לב בנסיבותיו של סעיף 15 לחוק. מפורשות נטען להגנות שבסעיף 15(4) – פרסום שהוא הבעת-דעה בענין ציבורי; בסעיף 15(5)(א) – הבעת-דעה על מי, שהוא בעל-דין; ובסעיף 15(9) לחוק, היינו, דין וחשבון הוגן על אסיפה, שלציבור גישה אליה. ברם עיקרם של טיעוני-ההגנה, וענין שבו הרחיב הדיון והעמיק, גזר את עצמו דווקא למידותיה של ההגנה אשר בסעיף 15(2) לחוק: פרסום, שלעוסקים במקצוע העיתונות חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשותו. אפילו, שמספרו של הסעיף לא נקב ככזה, נהיר כי היה זה נדבך מרכזי בהגנתם של הנתבעים. ממילא אייחד לכך חלק נכבד מהכרעתי.

הכתבה

5. על אף הקדמה משונה למדי ובה הציגה מגישת "יומן" לצופים את הכתבה כתחקיר, העוסק בענין הכללי של "אגודות-העיתונאים הוותיקות", הסבה עצמה הכתבה אך ורק על תובעת 1 ובייחוד על מנהלה. כחוט השני נשזרה בכתבתו של מר מוסק הטענה כי דפוסי-התנהלותו הפגומים של מר בר מוחא עשו את אגודת-העיתונאים בתל אביב כלי-שרת בקידומם של אינטרסים זרים לציבור-העיתונאים וקרדום לחפור בו את עניניו האישיים של מנהלה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

6. זה אחר זה עלו ובאו נדבכיה השונים של טענה זו, בין מפיו של מר מוסק אשר שימש לכתבה מספר (נרטור) ובין מפיהם של מרואיינים, לא מעטים, מתחומי-התקשורת והעיתונות. נטען כי התנהלותם של התובעים עשתה את אגודת-העיתונאים בלתי-רלוונטית ובייחוד גוף, שאינו מגן על חבריו העיתונאים ואינו תורם עוד לקידום-עניניהם. "האיגוד, כפי שהוא, לא מתפקד", קבל בכתבה איש-התקשורת הבכיר, רינו צרור, "הוא לא עובד, הוא לא יודע להגיב נכון. אני רואה שהראשים שלו לא משתנים". "אם יש לי בעיה בתחום יחסי העבודה", אמר העיתונאי רב-הפעלים, יצחק פרי, "אני בוודאי שלא אפנה לאגודה כי אני יודע שהיא לא תעשה לטובתי שום דבר". במקום פעולה עם עיתונאים ולמענם פנו התובעים, כנטען, לשיתופי-פעולה זרים עם יחצנים ועם "דוברים" למיניהם, בכלל זה בכנס השנתי של האגודה באילת. "במידה רבה הם ההפך מעיתונאים", הציף העיתונאי אורן פרטיקו, גורם מוביל במערכת-האתר החשוב לביקורת-תקשורת "העין השביעית", את ביקורתו על משתתפים אלה בכנס. "את מי האגודה מייצגת ואיזה אינטרסים היא משרתת", הוא הוסיף ותהה, "את האינטרסים של העיתונאים או את האינטרסים של הדוברים ואנשי יחסי הציבור?".

לא נדרשת להמתין זמן רב לביאורו של הגורם המרכזי, הכול כנטען, לדברים: התנהלותו האגרסיבית, המאיימת והצנטרליסטית של מר בר מוחא. בזו הרחיק-דבר העיתונאי המנוח אריה אבנרי ובשעתו היה יושב-הראש של אגודת-העיתונאים בתל אביב. מרואיין זה גרס, בין השאר כי תקופת-ניהולו של מר בר מוחא התאפיינה ב"פרשיות זעם, איומים, צרות, איסוף תיקים על אנשים, כל מיני 'פטנטים'". "יש אנשים שנבהלים מזה", הוא הוסיף ואם נדרשה לך המחשה לאותה בהלה הרי שהושמעו הקלטות של פלונים (שמותיהם לא הוזכרו) אשר התבקשו להתראיין לכתבה אך סירבו, פן יבולע להם מידיו של התובע.

מר אבנרי הוסיף ונדרש לשכר מופקע, שלפי הטענה נטל לעצמו מר בר מוחא, למעלה מ-50 אלף שקלים בחודש והוא, כנטען, גבוה לאין שיעור משכרם של מנהלים קודמים. "עלות השכר", בואר בכתבה, "מגיעה לכ-600 אלף שקלים בשנה – מרבית דמי החבר של העיתונאים מממנים את שכרו". מנהלה של האגודה כעשור לפני כן, העיתונאי טוביה סער, נשאל מה הייתה משכורתו-שלו והשיב: "היא הייתה בסביבות 9,000 או עשרת אלפים שקל [לחודש]".

התובע הוסף ותואר, לאורך-הכתבה, אדם כוחני, נקמן ותאב-שליטה הפועל לביצור-מעמדו, למניעת-שינוי ולשיגורן של זרועות-תמנון לעברם של כלי-תקשורת מובילים. "הוא רוצה למנות אנשים שלו לתפקידי מפתח בערוץ השני", אמר מר אבנרי, "בקול ישראל, בערוץ הראשון.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

זה נותן לו אפשרות שליטה". את דמותו זו של המנהל הכללי של האגודה השלימו קטעי-תגובה, שהובאו מתוך ראיון שקיים עמו מר מוסק ובו הרבה מר בר מוחא להרים את קולו ולהתפלמס עם היוצר (ועם הצלם); נקט לשון חריפה ואיבד שוב ושוב את שלוות-רוחו. "אתה מפחד", הוא התרה במר מוסק, "תביעה בכל מקרה תוגש, אני לא מאיים, אני מבצע". היוצר הגיב: "נכון [שאני מפחד]. אני לא צריך להסתבך אתך בתביעות. אתה איימת עלי בתביעה".

את ההליך לבחירתם של חברי-ההנהלה של האגודה הפך, כנטען עוד, מר בר מוחא להצבעה מוכתבת, שלא רק הבטיחה את המשך-שליטתו באגודה והוליכה למינוים של אנשי-שלומו "אומרי ההן", אלא שגררה אובדן ממשי של אמון מצדם של חברי-האגודה ומרביתם אינם נוטלים עוד חלק בהצבעה. "מי שממנה באגודת העיתונאים זה בר מוחא, מי שמדיח זה בר מוחא", הלין מי שהוצג (ולא בצדק) כחבר-ההנהלה לשעבר, עורך-הדין אורון מאירי, "זה מה שהוא עושה. אף אחד אחר לא יכול לעשות את זה. רק הוא עושה". "אם אתה רוצה לדעת איך נבחרים חברי הנהלה באגודת העיתונאים", אמר המרואיין מר גרשון גרשון, חבר לשעבר בהנהלת-האגודה, "תבוא לבחירות הכלליות בשלושה במאי. גדולי העיתונאים של ישראל צועדים בסך עם פתק ביד, יש להם צעטלה, שמכילה את השמות שהם אמורים להצביע. מי שמארגן את זה זה יוסי בר מוחא, וכל אחד נכנס עם הפתק לקלפי ועל פי זה יישק דבר".

אפילו המעט, שהושמע בכתבה לשבחו של מר בר מוחא נמסך לביקורת קשה. "אם תבדוק את ההיסטוריה האישית שלי", סיפר העיתונאי, הסופר והמאייר יוסף (ג'קטי) ג'קסון, "הייתי מתנגד חריף מאד של בר מוחא בזמנו. הייתי אופוזיציה הכי קיצונית שלו. אבל, אני לא יכולתי לעצום עיניים מול העובדות, שהבנין הזה [בית אגודת-העיתונאים], שלא הורמה בו אבן, קיבל... תוך שלוש שנים הוא שינה את צורתו לבלי הכר. ונעשו דברים [חיוביים]... למעט הגנה אמתית על עיתונאי, שלא קיימת היום". "העיתונאי חיים שיבי", פתח מר מוסק והקדים, "סבור שהטענות נגד בר מוחא הן מוגזמות". מיד לאחר מכן הובאו, בציטוט, דברים קשים שכתב עיתונאי זה, ולא רואיין לכתבה, לאמור: "יש לי ביקורת נמשכת וגלויה על מנכ"ל או הבוס של אגודת העיתונאים בתל אביב – יוסי בר-מוחא. אני חושב שהוא 'תרם' לא מעט לשיתוק המסגרת הקרויה האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל". הציטוט הובא [ממאמר](#), שפרסם עורך-הדין שיבי, חבר הנשיאות של מועצת-העיתונות, באתר-האינטרנט של אגודת-העיתונאים בירושלים. משום מה נפקד מן הכתבה המשכו של המאמר הזה ובו, לצד ביקורת, שבחים לכושר-הארגון של מר בר מוחא; לכנס-אילת; לפיתוחו של בית סוקולוב ולהתנהלות-האגודה כארגון-עובדים מקצועי.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

עוד המחשה אחת הייתה בכתבה זו בת 15 הדקות. מפית לעיתונאים, נטען, הפכו התובעים את משכן-האגודה שברחוב קפלן בתל אביב-יפו ל"פיל לבן", חסר-שימוש זולת ניצולו לנדל"ן להשכרה. אפילו בזו נתגלתה התנהלותם הרעה של התובעים, שהשוכר של בית-הקפה אשר בבנין נאלץ להגיש נגדם תביעה ועתה הוא חש מאוים: "אני עדיין [שוכר] את הנכס ואני לא יודע מה הוא [מר בר מוחא] עלול לעשות. הוא יכול להעיף אותי משם. השקעתי מיליוני שקלים, הוא רוצה עכשיו שאני אלך". שוכר אחר שהפעיל, בשעתו, בבנין את הפאב "וילה סוקולוב", נקלע לסכסוך עם האגודה ואף הגיש נגדה תביעה בבית-המשפט. בשל מה שהוצג כטעמים משפטיים, הקשורים בהתחייבויותיו למי שקנו ממנו את בית-העסק לאחר מכן, נמנע השוכר הזה, מר נועם קולמן, להוסיף פרטים על אודותיו של הסכסוך. "פסק-הדין היה לטובת בר מוחא" – סתמה הכתבה ולא פירטה עוד. הכתבה טרחה להזכיר, עם זאת, תצהיר שהגיש, לבקשתו של מר קולמן, המפעיל הקודם של הפאב. תצהיר זה לא הובא בלשונו. הכתבה הסתפקה בקביעה כי היו בו "טענות קשות נגד בר מוחא". כשהתבקש המצהיר להתראיין לכתבה, והוא נעתר, הצטמצמה התלונה המובאת מפיו לענין יחיד: "[כ]שהוא [מר בר מוחא] ראה שהמקום מרוויח כסף, הוא התחיל לדרוש יותר כסף שלא על פי הסיכומים בינינו... ו[ה]הכניס כל מיני 'צפרדעים' לעסקה". מה היו אותם "סיכומים" – לא הוסבר. גם בדמותן של הצפרדעים לא הוסיפה הכתבה ודיברה.

קטע קצר אך מהדהד עסק ברשות-השידור עצמה. "בר מוחא", נאמר, "מטיח רפש בהנהלת רשות השידור ומאשים אותה בהטיה פוליטית". או-אז הובאו דברי-התגובה של תובע 2, שצולם לכתבה ואמר: "התלוננו על כל אלה שהם היום ראשי רשות-השידור, שהם פועלים כמאפיה פוליטית בחסות לשכת ראש הממשלה. והנה תראה את יוני בן מנחם [נתבע 2, מנכ"ל הרשות דאז] מופיע ומברך באירוע של מחלקת התעודה של ערוץ 1 יחד עם בנימין נתניהו על ספר שהוציא בן ציון נתניהו, איזה יופי!".

פרסום של לשון-הרע

7. כל אחד מן הביטויים הללו, אפילו כשהוא לבדו ובוודאי במצטבר קולע, לשיטתי, להוראתו של הסעיף הראשון לחוק איסור לשון-הרע. הוראה זו, על חלופותיה, קובעת לאמור:

1. לשון הרע מהי לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו

מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו ;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו ;
- בסעיף זה 'אדם' – יחיד או תאגיד..."

אף כי סבורני, שאת חוק איסור לשון-הרע יש לקרוא כרקמה אחת, שחלקיה השונים עשויים להשפיע זה על זה ולבוא זה עם זה במיני אינטראקציות פרשניות, סיווגו (או אי-סיווגו) של ביטוי לאיזו מחלופותיו של הסעיף הראשון לחוק נעשה קודם לעיסוק בשאלות כלום הפרסום הוא אמת ; כלום מניעיו של המפרסם הם כשרים ושמא פסולים וכלום נמנה הפרסום, או שאינו נמנה, עם הביטויים הזכאים להגנה במשפטנו. די בכך שבקנה-מידה אובייקטיבי, זה של אדם "מן היישוב", נשמעים הדברים עלולים לפגוע בשמו של נושאם ; באופן שבו מתקבל הוא בין הבריות ; בעיסוקו או במשלח-ידו – לקבוע כי הפרסום הוא "לשון-הרע".

לפי שיפוטי, מה שנאמר על אודותם של התובעים ובייחוד על אודותיו של תובע 2 בכתבה הנדונה, הן מבחינת-הלשון כפשוטה והן לפי הנסיבות וההקשר, קל הוא לסיווג : "לשון-הרע". זאת הן לפי החלופה הראשונה להוראת-החוק ; הן לפי החלופה השנייה והן לפי השלישית. הדברים שפורסמו לא רק שעלולים לפגוע, אלא הם פוגעים בפועל בשמם של התובעים ובכוחם לעסוק בעשייה הציבורית. אף כי הדברים חריפים במיוחד בכל הנוגע למנהלה הכללית של האגודה – אדם בשר ודם הרי שגם האגודה, ככל תאגיד וכך מורנו הסיפא להוראתו של סעיף 1 לחוק, רשאית למנות את עצמה עם נפגעי-הפרסום.

8. העובדה שלתובעים עיסוק ציבורי אינה גורעת, לדעתי, מן המסקנה הזו. אינני שותף לגישה ולפיה בעצם-סיווגו של פרסום, אם ללשון-הרע ואם לאו, עשויה להיות משמעות להיותו של תובע איש-ציבור. גישה זו מייסדת עצמה על ההבנה כי מי, שמצוי במקד של תשומת-לב ציבורית, לא רק מבחירה אלא ממהות-עשייתו, חשוף יותר מאחרים לפרסומים על אודות התנהלותו. עבורו, רף-ה"ביזוי" שבפרסומים כאלה הוא גבוה מן הרגיל. חלק ניכר מן הפרסומים יעבור מתחת לרף הזה ולא יסווג, לכתחילה, ל"לשון-הרע". אלא, שעמדה זו נדחתה בפסיקתו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

של בית-המשפט העליון. נקבע כי לשאלת המעורבות הציבורית יש משמעות בהחלתם של דיני לשון-הרע, אך לא בשלב של עצם-סיווגו של ביטוי, שהוא ענין לקביעה ניטרלית אלא, לכל היותר, בעת בחינתן של הגנות מפני הטלתה של אחריות ובגדרו של איזון בין הערכים המתחרים בזכות לשם טוב. כבוד השופטת אילה פרוקצ'יה כתבה:

"השאלה באיזו מידה מעמדו של נפגע כאיש ציבור אמור להקרין, הוא עצמו, על סיווג האמירה הפוגענית כ'לשון הרע', בעינה עומדת נוכח מבנה החוק, המשלב את היסוד 'הציבורי' הנלווה לאמירה הפוגענית רק בשלב ההגנות ולא בשלב ההגדרה של מהות האמירה כלשון הרע. החוק לא שילב את היסוד הציבורי אל תוך הגדרת 'לשון הרע מהי' כאמור בסעיף 1 לחוק, וספק בעיני אם שילובו של יסוד זה להגדרה בדרך של פרשנות הילכתית נדרש גם מבחינת מדיניות האיזון בין הערכים המתנגשים. סיווגה של אמירה כלשון הרע על פי אמת מידה נייטרלית שאינה מתחשבת בהיות הנפגע איש ציבור, מותר עדיין את השאלה האם האמירה הפוגענית הינה נסבלת, בשים לב לאינטרס הציבורי, והיסוד 'הציבורי' שבה עשוי להכניסה, בנסיבות מסוימות, לגדרה של הגנת תום הלב, הכל בהתאם לאיזונים הנדרשים בין הערכים המוגנים" (ע"א 89/04 ד"ר נודלמן נ' שרנסקי, בפסקה 30 לפסק-דינה (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.8.2008)).

ראו את קביעתו הדומה של כבוד השופט יצחק עמית בע"א 3322/16 איי די איי חברה לביטוח בע"מ נ' לשכת סוכני ביטוח בישראל, בפסקה 22 לפסק-דינו (פורסם באתר הרשות השופטת, 30.4.2017); ואת דבריו של כבוד הנשיא אהרן ברק בע"א 4534/02 רשת שוקן בע"מ נ' הרציקוביץ', פ"ד נח(3) 558, 570 (2004) וגם אותם יש להבין, לדעתי, מבטאים עמדה זו.

9. זהו החלק הקל. המוקד הנכון לבחינתה של הפרשה שלפני אינו מצוי בנדבך הראשון של חוק איסור לשון-הרע. אין הוא מצוי בשאלת-הסיווג. מרכז-הכובד של פרשה זו מצוי בשאלת-קיומן או אי-קיומן של הגנות למפרסם. באלו אדבר עתה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

עיתונאות אחראית

ההגנה לפי סעיף 15(2) לחוק

10. סעיף 15(2) לחוק איסור לשון-הרע מורה בזו הלשון:

"15. הגנת תום לב במשפט אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת

הגנה טובה אם הנתבע עשה את הפרסום

בתום לב באחת הנסיבות האלו:

(1) ...

(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה

הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית

או חברתית לעשות אותו פרסום [...]."

11. עד לפני שנים אחדות התייחסה הפסיקה בצמצום ל"חובה חוקית, מוסרית או חברתית" של העוסקים במקצוע-העיתונות. בהתאם, חלש היה הכוח להתגונן מפניה של תביעה בלשון-הרע בטענה לקיומה של חובה לפרסם. נקבע כי עיתונאי הריהו ככל אדם. תפקידו אינו מזכה בהגנה מיוחדת. אפילו, ש"זו היא גזירה המקשה על הציבור,] שענינו להשיג ידיעות", הרי שיש לתן עדיפות לזכותו של נושא-הפרסום לשם טוב (ע"א 213/69 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' עתון הארץ בע"מ, פ"ד כג(2) 87, 90 (כבוד השופט אלפרד ויתקון) (1969)). בטיעון מן הסוג של "מדרון חלקלק" הובע חשש כי "אם נלך לפי קו מחשבה [אחר], נפרוץ את הגדר. ההיתר [לפרסומים פוגעניים] יינתן לא רק לעתון בהיותו עתון, אלא לכל גוף או אדם, ובלבד שהמניע העיקרי היה מניע רציני והפרסום נעשה לשם ברור ענין ציבורי חשוב" (שם, בעמ' 91). על כן:

"אנו ניטיב לעשות, אם נבדוק כל מקרה בשבע עיניים בטרם נכיר ב'חובה' מצד עתון לתת לדבר פומבי, כשכרוך בהכרת חובה כזאת שהדבר עלול להיות בלתי-נכון ויגרום לאדם נזק בל-ישוער. לא די בכך שיש לפרסום ענין ציבורי לגיטימי. היחסים הרגילים בין עתון וקוראיו אינם מטילים עליו חובה מיוחדת לפרסם דברים בעלי ענין ציבורי, ועל-כן אף אינם מקנים לו זכיה מיוחדת לגבי פרסומיו, לכשיימצאו בלתי-נכונים. עתון, ככל אזרח, חב חובה להזהיר את הציבור בפני סכנה הנשקפת לחיי אדם, בריאותו או רכושו. אין להרחיב עקרון זה כדי ליתן הכשר כללי לכל פרסום בו שוללים את כשרם ואת ישרם של אנשי

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

ציבור בהתנהגותם בענייני הציבור, ואם בכלל ייתכנו מקרים כאלה, שבהם עשויה הזכיה לעמוד למפרסם, עליו להביא את תלונתו, קודם-כל, לפני הרשות המוסמכת לטפל בה" (שם, מעמ' 93).

ראו גם את ע"א 552/73 רוזנבלום נ' כץ, פ"ד ל(1) 589, 594 (כבוד השופט צבי ברנזון) (1975); ד"נ 9/77 חברת החשמל לישראל בע"מ נ' הוצאת עתון "הארץ" בע"מ, פ"ד לב(3) 337, 351 (כבוד ממלא-מקום הנשיא משה לנדוי) (1978). את החשש מ"מדרון חלקלק" שב והטעים כבוד השופט מישאל חשין בע"א 5653/98 פלוס נ' חלוץ, פ"ד נה(5) 865, 903 (2001).

12. אלא, שמאז שכוננה אותה הלכה חל שינוי ממשי לא רק במעמדה של התקשורת ובחשיבותה ככלי לעיון ולביקורת, אלא שהרעיון של חופש-הביטוי השתרש בִּיתר-כוח וביסס את מעמדו כאחד מן העקרונות היסודיים במשפטנו, בעל-מעמד חוקתי. את השינוי המקביל בהלכה הפסוקה, הנכונה מעתה לראות בחובתו של עיתונאי לפרסם מידע בתום-לב – הגנה מפניה של אחריות בלשון-הרע, הוביל בית-המשפט העליון בפסיקתו מן העשור האחרון. "מאז ועד היום", התווה את הדרך כבוד השופט עוזי פוגלמן, "השתנה עולם התקשורת ללא הכר וחלו תמורות של ממש בתפקיד העיתונות בישראל ובעולם. במקביל, גם המשפט הישראלי לא שקט על השמרים. מאז שניתן פסק הדין בעניין עתון הארץ בשנת 1969, חל שינוי בתפישה כלפי מעמדו של חופש הביטוי בדין הישראלי, והוא הוכר כבעל מעמד חוקתי על-חוקי" (ע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר דיין-אורבך, פ"ד סה(3) 369, 474 (2012)).

13. השינויים הללו הוליכו להרחבה ממשית של גדריה המוכרים של ה"חובה" העיתונאית לפרסם מידע. מכך נגזרה העצמה ממשית של כוחה של ההגנה אשר בסעיף 15(2) לחוק איסור לשון-הרע. ההגנה הזו, נפסק, נדרשת לעמוד לעיתונאי שראה את עצמו חייב, ממהות-תפקידו, להביא מידע לידיעתו של הציבור, אפילו אם בפרסום נכרכה פגיעה בשמו הטוב של פלוני. אותה "חובה" מקצועית של עיתונאית לפרסם מידע היא ערך, שבו על המשפט להכיר. היא מצדיקה שלא לבוא חשבון עם המפרסמת מכוח הדינים של לשון-הרע. היא שקולה, בנסיבות המתאימות, לענין החשוב שבהגנה על שמו הטוב של אדם. כתב השופט פוגלמן:

"הפתרון הראוי בעיניי הוא הגנה על פרסום בתום לב של כלי תקשורת שיש בו עניין ציבורי משמעותי, כאשר זה פורסם תוך עמידה בסטנדרטים מחמירים של עיתונות אחראית. להשקפתי, פרשנות זו תשקף נכונה את

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

האיזון הראוי בין הזכויות והערכים המתנגשים. מצד אחד, היא תיתן מענה לחשש מפני 'פריצת סכר' על ידי פרסומים בלתי אחראים ורשלניים תוך פגיעה בלתי מידתית בזכות לשם טוב ולכבוד. רק מפרסם שיוכיח כי פעל בהתאם לסטנדרטים מחמירים של זהירות עיתונאית, ועשה כן בתום לב, יוכל לחסות תחת ההגנה. מנגד, תינתן הגנה רחבה יותר לפרסומים עובדתיים בעניין ציבורי בעל חשיבות חברתית משמעותית, ובכך תפחת השפעתו של 'האפקט המצנן' על חופש הביטוי וחופש העיתונות, בעניינים המצויים בליבת ערכים אלו" (שם, בעמ' 488. ההדגשות הן במקור).

14. טעמיה של הגנה זו הם אמצעותיים (אינסטרומנטליים). היא מרכיב בהבטחתו של ביטוי חופשי, שהוא יסוד בחברה דמוקרטית והצדקותיו הובאו חזור ושנה בפסיקה. היא אמצעי בהנגשתו של מידע; בחתירה לידיעת-האמת ובמתן-במה לעמדות שונות. יש לה משמעות מיוחדת בכל הנוגע לתפקידה החוקר של העיתונות – "investigative journalism", המנסה לחשוף מידע הנסתר מהעין בנושאים בעלי עניין ציבורי, לידיעת הציבור הרחב" (שם, בעמ' 481).

15. המושג "חובה" נכתב לעיל במרכאות משום, שאין זו חובה במובן ההופלדיאני. אין היא מקימה זכות למאן שהוא לתבוע מן העיתונאי כי יביא את המידע שבידיו לפרסום. אין היא ניתנת לאכיפה כחובה משפטית. זוהי "חובה" במובן של צו-המצפון וצו-המקצוע אך לא במובן של צו משפטי. בדיון הנוסף בפרשת דיין-אורבך מצה כבוד הנשיא אשר גרוניס וכתב, במקובץ, כך:

"להבדיל מחובות אחרות, שהפרתן עשויה לגרור סנקציה, משמעותה המעשית של החובה לפרסם היא הקמת הגנה מפני אחריות בגין לשון הרע. היינו, מילוי החובה יקים הגנה למפרסם, אך אי מילוייה לא יגרור תוצאות שליליות מבחינתו [למצער בהיבט של חבות משפטית]. נפקותה של חובת הפרסום היא במישור ההגנות מפני אחריות בגין לשון הרע בלבד, ולא במובן של חיוב לפרסם דבר מה" (דנ"א 2121/12 פלוני נ' ד"ר דיין-אורבך, פ"ד סז(1) 667, 721; 732 (2012)).

בלי לגרוע מן הדברים הללו ובלי למעט מחשיבותם של שליחות עיתונאית ושל התפקיד המוסרי והחברתי אשר יש לשאוף כי כלי-התקשורת ימלאו, תהיתי כלום אין הדיבור הזה ב"חובה" אלא פרי של אילוץ. כוונתי היא לכורח, ההולך וכבד, להתאים את הוראותיו של חוק

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

איסור לשון-הרע – חוק ארכאי, המתקרב לשנתו השישים – למציאות של ימינו ובהיבטים רבים שונה היא, עד מאד, מזו שבה הוא נולד. חוששני כי הצורך לדבר ב"חובה", ובד בבד לסייג את משמעותה הלשונית והמשפטית, מקורו במגבלותיו של פרק-ההגנות שבחוק ובייחוד בהיעדרה של הגנה פשוטה וקולעת לפרסומים מן הסוג הנבחן בפרשה זו. דמותו, המתבקשת, של חוק עדכני ומתאים לימינו-אנו תייחד הוראה פרטנית, לא עמומה, לא עקיפה ולא "מתנצלת", למשקלם המיוחד של פרסומים, המבקשים להביא "מידע מְחֻדָּשׁ לציבור" – לשונו של השופט פוגלמן בדיון הנוסף בפרשת דיין-אורבך (שס, בעמ' 769). הוראה כזו תכיר, מפורשות, במעמד המיוחד של כלי-המידע כסוכניו החשובים של הסדר הדמוקרטי, אפילו בעידן ובו הצטמצמה השליטה הכמעט מוחלטת, שהייתה בעבר לתקשורת הממוסדת, ב"במת הדיבור" (אהרן ברק "המסורת של חופש הביטוי בישראל ובעיותיה" משפטים כז(2) 223, 243 (1996)). עד אז, כנדמה, נגזר עלינו להתחקות על "חובות" שאינן חובות, לייגע את מוחנו בשאלה מה ראוי לו, לעיתונאי, כי צו-מצפוננו ומקצועיותו יכתיבו לו וכיצד ניתן להבטיח כי ביטויים, שבחשיבות-קיומם החופשי לא ניתן להפריז, לא ייפלו אל מחוץ לגדריה של איזו מן ההגנות שבחוק.

16. כינויה של הגנה זו שבדין – עיתונאות אחראית – לא בכדי הבחין בין "עיתונאות" לבין "עיתונות". אין זה דקדוק לשוני לשם הדקדוק. עשייה "עיתונאית" יכול שתאפיין לא רק מי, שעוסק דרך קבע במקצוע-העיתונות (דברי הנשיא גרוניס בדנ"א 2121/12 הנ"ל, בעמ' 738). "התשובה לשאלה", הוסיף השופט פוגלמן, "אם נכון להחיל במקרה מסוים את הגנת העיתונאות האחראית צריכה להיגזר מאופי המידע שפורסם – אם נושא הוא אופי עיתונאי אם לאו – ולא משאלת זהות המפרסם. פרסום אשר דומה במהותו לפרסום עיתונאי (היינו: פרסום שיש בו משום הבאת מידע מְחֻדָּשׁ לציבור), עשוי לזכות בהגנת העיתונאות האחראית, כפוף לכך שהוא ממלא את יתר התנאים הנדרשים בהגנה זו" (שס, בעמ' 769. הסוגריים הם במקור).

יותר מזה. "עיתונאות" אינה רק מקצוע-העיתונות, הפרופסיה, כי אם מערכת שלמה של ערכים ויעדים. מה שמבחין, לעניננו, אמצעי-תקשורת מסוגים אחרים של כמות-ביטוי, דוגמת הרשתות החברתיות הממלאות את חיינו, אינו אך התפוצה, האמצעי הטכני או שאלת-ההעסקה בשכר. "עיתונאית" ו"עיתונאי", במלוא-הדרם המוצדק של מושגים אלה, אינם אך מי, שמפרסמים דברים על אחר. הם ממלאים שליחות ייחודית. הם מחויבים למאפיינים מובחנים של פעולה כתחקיר ובדיקה; הימנעות מסילוף-האמת; עצמאות ועשייה בשירותו של אדון יחיד – הוא ציבור הקוראים, הצופים והשומעים. הם כפופים לקוד אתי.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

17. למקפידים בכל אלה – תרומה מובחנת להצלחתה של השיטה הדמוקרטית. משקלם הסגולי חד הוא וברור. בחשיבותם לקיומה של חברה צודקת ומתוקנת לא ניתן להפריז. מקל וחומר נכונים הדברים בשידור הציבורי, שחופש המידע, איכותו והפצתו ברבים הם לו ענינים ראשונים במעלה ונדרשים לקנות לעצמם בכורה על פניו של כל אינטרס מסחרי, ביטחוני, אישי או אחר. כפי שכתב באחת הפרשות כבוד השופט חנן מלצר:

“התוצאה אליה הגענו מתחייבת מהתפיסה הדמוקרטית. שידור ציבורי מבוסס ובלתי תלוי הוא כלי חשוב לקיומו של שוק תקשורת מגוון, תוסס וביקורתי, שאיננו נושא פנים לבעלי שררה, ממון או אינטרס. בהיותו כזה הוא שומר על הדמוקרטיה ועל ההשתתפות של אזרחי המדינה בעיצוב דמותה” (בג”ץ 2996/17 ארגון העיתונאים בישראל – הסתדרות העובדים הכללית החדשה נ’ ראש הממשלה, בפסקה 39 לפסק-דינו (פורסם באתר הרשות השופטת, 23.1.2019. ההדגשה היא במקור).

התיבה “אחראית” בצירוף: “עיתונאות אחראית” הולכת אפוא אחר שתיים: אחר תקשורת הממלאת ביושר את תפקידה, בודקת וחוקרת כנדרש, מדווחת דיווחים שאינם מסולפים, מרבה דעות ואינה פוגעת מעבר למתחייב בשמו הטוב של אדם; ואחר תקשורת, שאינה חוטאת לתפקידה בחברה דמוקרטית. האחריות היא אחריות לתוכנו של הפרסום אך גם לתוכנו של המקצוע ולמעמדה של התקשורת בדמוקרטיה שלנו.

18. שני מרכיבים עשויה ההגנה שלפי סעיף 15(2) לחוק איסור לשון-הרע: מרכיב-ה”חובה” לפרסם; ויסוד, המלווה את כל ההגנות שבסעיף 15 לחוק והוא כי הפרסום נעשה בתום-לב.

מרכיב-ה”חובה”

19. “בהינתן סוג יחסים מסוים וסוג תוכן מסוים תקום [נורמה המצדיקה] פרסום”, כתב הנשיא גרוניס (דנ”א 2121/12, בעמ’ 721). מהי אותה מסוימות? מהם אותם תנאים, שבלעדיהם לא ייכון מרכיב-ה”חובה” בהגנה של עיתונאות אחראית? פסיקתו של בית-המשפט העליון דיברה בשלושה נדבכים: “היחסים שבין המפרסם לנמען הפרסום, תוכנו של הפרסום והנורמה החוקית, החברתית או המוסרית המחייבת לפרסם דברים אלה” (שם, בעמ’ 720. ההדגשות

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

במקור). יותר משאלה הם מבחנים משפטיים הרי הם מאפיינים – פנים שונות, משתלבות זו בזו – של אותו רעיון: הגנתה של עיתונאות אחראית מותנית בכך ש"הפרסום ישירת ערכים ואינטרסים אשר החברה מכירה בחשיבותם ובנחיצותם" (שם, בעמ' 721).

20. המאפיין הראשון – "יחסים", משמיע דרישה לקיומו של קשר בין העיתונאי לבין נמעניו של הפרסום, מסוג שמצדיק את עשייתו. למשל, כתב שמדווח לקוראיו של עיתון עונה לדרישת-הקשר וכמוהו גם עורכת, המביאה לשידור כתבת-מגזין, שהיא סבורה כי תעניין את צופיה. על פניו עלול מרכיב זה להיראות טריוויאלי וחסר-כוח מאבחן משמעותי. זאת, עד שניתנת הדעת לנסיבותיו של "פרסום, החורג מתפוצת הנמענים שכלפיהם קמה החובה" (שם, שם). דוגמה אפשרית היא זו של עיתונאי, המשתמש בכמה התקשורתית שמסורה לו לסגירתם של "חשבונות" אישיים או לקנייתו של יתרון אשר בינו לבין ציבור-הנמענים אין מאום.

21. אדלג אל המרכיב השלישי, זה של נורמה המצדיקה פרסום. גם הוא פשוט באופן יחסי. עיקרו בהצדקות לעשייה העיתונאית. כשאלו קיימות ניתן למצוא בסיס נורמטיבי לצידוק שבפרסום, אפילו שהוא פוגע בשמו הטוב של אדם. זהו, בגרעין, רעיון דומה לזה של תכלית ראויה – מיסודותיו של משפטנו ושולל פגיעה שכזו אם אין מטרה ראויה בצדה.

22. במאפיין השני, שהולך אחר תוכנו של הפרסום, נקשרה מורכבות-מה. בדיון הנוסף בפרשת ד"ר-אורבך אומצה, ברוב-דעות, גישתו של הנשיא גרוניס למאפיין הזה. ניתן לכנותה: "גישה רזה" או "צרה". לפי גישה זו, התחקות על תוכנו של הפרסום אינה עוסקת במאפייניה של ההתנהלות העיתונאית, שהולכה לגיבושו של המידע ולהבאתו לציבור. לכך מוקדש המרכיב האחר של הגנת העיתונאות האחראית – תום-הלב. בשלב, שבו נבחן תוכן-הפרסום, די לקביעה כי קמה חובה לפרסמו אם הוכח כי עשוי להיות "ענין ציבורי ממשי" במידע המפורסם. פרסום, שתוכנו אינו מתייחס לענין ציבורי שכזה, עלול שלא לזכות באותה הגנה. כתב הנשיא:

"אם מדובר בפרסום בעל אופי עיתונאי, נמען הפרסום יהא ברגיל הציבור. מכאן שלצורך הקמת חובת פרסום נדרש כי לציבור יהיה עניין במידע הנדון. לא כל מידע שלציבור עניין כלשהו בו, יקים חובת פרסום. הבסיס להקמת חובת הפרסום במקרה של פרסום בעל אופי עיתונאי הוא קיומו של עניין ציבורי משמעותי בתוכן הפרסום. הדרישה לקיומו של עניין ציבורי היא מוגברת. אחד

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

הטעמים לכך הוא שאף שבהגנת אמת הפרסום מדובר בפרסום שהוא בגדר אמת, הרי ההנחה האפריורית בהגנת תום הלב היא כי ייתכן שלא יהיה ניתן להוכיח את אמיתות הפרסום. בנסיבות אלה רק חשיבות ציבורית ניכרת תצדיק מתן הגנה לפרסום הפוגע" (שם, בעמ' 729. ההדגשה במקור).

"עניין ציבורי", הוסיפה הפסיקה וקבעה, "ייחשב עניין שידיעתו ברבים רלוונטית להגשמת מטרה ציבורית או שיש לציבור תועלת בידיעה לגביו – אם לצורך גיבוש דעתו בעניינים ציבוריים ואם לשם שיפור אורחות חייו" (ע"א 1104/00 אפל נ' חסון, פ"ד נו(2) 607, 621 (כבוד השופטת דורית ביניש) (2002)). "רק מידע אשר לנמען עשוי להיות עניין לקבלו", המשיך וכתב הנשיא בדנ"א 2121/12 הנ"ל (בעמ' 721) והשופט פוגלמן, כבר כתבתי, הטעים: על המידע הזה להיות "מתד"ש" (שם, בעמ' 769).

23. ניתן אפוא לסכם: פרסום עיתונאי; שנעשה עבור ציבור רלוונטי; שיש בו ענין משמעותי לנמעניו ושהובא לפי נורמה חוקית, חברתית או מוסרית, יכול לזכות את מפרסמיו בכוח לטעון כי חובתם המקצועית הייתה לפרסמו אפילו, שכרוכה בו פגיעה בשמו הטוב של אחר.

תום-הלב

24. במרכיב שני זה של הגנת העיתונאות האחראית, והוא כאמור יסוד בכל אחת מן ההגנות שמציע סעיף 15 לחוק איסור לשון-הרע, מצאה ההלכה הפסוקה משפן לאמות-המידה ההתנהגותיות, הנדרשות מן המפרסם. זהו מקומן של הציפיות מן העוסקים בעשייה עיתונאית. רשימתן אינה סגורה. היא מונה, בייחוד, מרכיבים של בדיקת-המידע ואימותו; של הצגתה של תמונה עובדתית מדויקת, מלאה ובלתי מסולפת; של דבקות באמת ושל הקפדה בכללי-האתיקה לעיתונאים. "ההגנה תינתן רק לפרסומים זהירים ואחראיים ויהוו מחסום מפני עיתונות שלוחת רסן" (שם, בעמ' 723). זוהי דרישה ל"עבודה עיתונאית זהירה ואחראית" שאותה הוסיף ואפיין השופט פוגלמן במקובץ להלן:

"[ההגנה לא תוכל להקיף] פרסום פזיז, בלתי מבוסס ומוטה.
[מתחייבת] בדיקה נאותה. [יש להראות כי הפרסום] מבוסס על מקורות מהימנים; כי העובדות הכלולות בו אומתו; כי המפרסם

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מאמין בכנותו; כי הטון שננקט בו ראוי; כי העובדות הוצגו בו הצגה הוגנת ומאוזנת; כי חלקים פוגעניים בלתי נחוצים לא נכללו בו [ו]כי הופיעו בו תגובתו של הנתבע ותמצית גרסתו. מדובר באבן יסוד של העבודה העיתונאית כפי שקובע סעיף 2 לתקנון האתיקה המקצועית של העיתונות" (ע"א 751/10 הנ"ל, בעמ' 489; דנ"א 2121/12 הנ"ל, בעמ' 774).

באורח מפורט עוד יותר דובר בדרישה להתבסס על מקורות "מהימנים ורציניים" (ע"א 751/10, בעמ' 490); בניסיון להצליב מידע ולהביאו מפיו של יותר מגורם יחיד; בנקיטה של מאמץ סביר לבדיקת-אמתותו של המידע קודם לפרסומו; בהימנעות מפרסומו של מידע בדיעה כי איננו אמת; בהבחנה בין מידע מובהק לבין השערות או חשדות; בהבחנה בין עובדה לבין דעה; בהימנעות מהטיה או מסילוף של המידע המפורסם; בהבאתה של תמונת-נתונים מלאה ומדויקת ככל הניתן ובפעולה לשם קיומה של החובה העיתונאית ולא מתוך מניע זר לזו.

חשיבות מיוחדת יוחסה למתן-אפשרות כנה למי, שעלול למצוא את עצמו נפגע מן הפרסום, למסור את תגובתו לנטען כלפיו. זאת, באמצעות פנייה אליו קודם לחתימת-עריכתו של הפרסום ובוודאי קודם לשידורו. "אחת האינדיקציות החשובות למילוי אמת המידה של עיתונאות אחראית", כתב הנשיא גרוניס, "היא פנייה מוקדמת של המפרסם למושא הפרסום ומתן הזדמנות סבירה והוגנת להגיב לפרסום" (דנ"א 2121/12, בעמ' 738). ההגינות משמיעה כי הפרסום ייחד מקום הולם – מבחינת-התוכן, ההיקף והמיקום בפרסום – לאותה תגובה. הקפדה באלה, נקבע, חיונית להגנה על כבודו של הנפגע ועל שמו הטוב; בד בבד היא מרכיב בחתירה למידע מדויק ונכון יותר: "אין מדובר רק בשאלה של הגינות, שכן, ברגיל, בידי של הנפגע יהיה המידע הטוב ביותר באשר לדברים המיוחסים לו" (ע"א 751/10, מעמ' 490).

25. "תום-הלב", במובנו בסעיף 15 לחוק איסור לשון-הרע אינו חופף את המשמעות ה"עממית" של מושג זה. אין פירושו בהכרח כי מי, שפעל שלא "בתום-לב", התכוון לפגוע; לכֹּזֵב או שנהג בזדון (ע"א (מחוזי ירושלים) 6437/99 עו"ד סיטון נ' רשות השידור, בפסקה 34 לפסק-הדין (פורסם במאגרים, 30.6.2001); ת"א (שלום ירושלים) 10715/02 עו"ד אקסלרד נ' רשות השידור, בפסקה השמינית לפסק-דינה של כבוד השופטת דר' מיכל אגמון-גונן (פורסם במאגרים, 28.9.2005)). אלא, זהו תום-לב משפטי. הוא נדרש ליסודות סובייקטיביים ואובייקטיביים גם יחד, היינו לא רק למחשבתה או למניעה, בפועל, של העיתונאית המפרסמת

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

אלא גם לאלה של עיתונאית "סבירה". גדריה של חובת תום-הלב ומהותה נקבעים לפי מטרותיו של חוק איסור לשון-הרע ובייחוד לפי יסודותיה הייחודיים של כל אחת מן ההגנות שבסעיף 15. "תוכנה המדויק של דרישת תום הלב", כתב הנשיא גרוניס, "אינו זהה ביחס לכל חלופה. פירושה נעשה בהתאם לאינטרסים שלשם הגנתם נוצרה כל חלופה וחלופה. חובת תום הלב מערבת אלמנטים סובייקטיביים ואובייקטיביים כאחד" (דנ"א 2121/12 דיין-אורבך הנ"ל, בעמ' 733).

26. לא בכדי קשר השופט פוגלמן בין מאפיין זה של עיתונאות אחראית לבין דרישת-המידתיות שבמשפטנו, המחייבת לערוך איזון הולם בין מידתה של התועלת שבפרסום, על אף פגיעתו בשמו הטוב של אדם, לבין מידתה של אותה פגיעה. המידתיות מבקשת לה תחולה במקום שבו מתחרים זה בזה ערכי-יסוד, שזכו להכרתו של הדין. בסוגיות של לשון-הרע אלה הם, דרך כלל, ההגנה על השם הטוב מזה וחירות-הביטוי מזה. פְּמָה, שהולך אחר מבחניה הראשון והשני של המידתיות – דרישת הקשר הרציונאלי בין הפרסום לבין התכלית שהוא נועד להשיג והדרישה להעדיף אמצעי שפגיעתו פחותה, הוטעם כי "יש לבחון אם הכללת החלק שיש בו משום לשון הרע הייתה הכרחית להשגת תכליתו של הפרסום. כלומר, אם היה ניתן לוותר על ההיבט הפוגעני בפרסום, או שמא מדובר בחלק בלתי נפרד מהעניין הציבורי המשמעותי שאותו נועד הפרסום לשרת" (ע"א 751/10, בעמ' 491). ראו גם את דבריו של כבוד השופט יורם דנציגר בדבר הצורך לוודא כי "עוצמת הפגיעה הגלומה ב[פרסום] לא עלתה על הדרוש לשם מילוי החובה העיתונאית" (דנ"א 2121/12, בעמ' 856).

27. להבחנה בין שני מרכיביה של הגנת העיתונאות האחראית – ה"חובה" ותום-הלב – יש חשיבות. השופט פוגלמן הבין אמנם, וזה היה יסוד בגישתו בדיונים המקורי והנוסף בפרשת דיין-אורבך כי עשוי להיות דמיון בין שני המרכיבים הללו. חזקה על עיתונאית, הקולעת למאפייניה הנדרשים של ה"חובה"-לפרסם כי היא פעלה גם בתום-לב. "קיימת חפיפה מסוימת", הוא כתב, "בין דרישת תום הלב המהותי לבין אמת המידה של 'עיתונאות אחראית'. אם ישכנע המפרסם כי פעל בהתאם לסטנדרט של 'עיתונאות אחראית', קשה לשער מצב שבו ייקבע כי נהג שלא בתום לב" (ע"א 751/10, בעמ' 493).

עם זאת, כפי שהסביר הנשיא בדיון הנוסף, ההבחנה בין "חובה" לפרסם לבין תום-לב בפרסום נשענת על אדנים מוצקים. לא זו בלבד ש"תום-לב" ודרישות של אתיקה עיתונאית הם מאותה משפחה של מושגים ולכן ראוי שיצמדו בצוותא, ולא זו בלבד שיש הבדל מהותי בין עצם-קיומה של חובה לפרסם לבין אופן-הנשיאה בה; אלא שהוראה נוספת בחוק איסור לשון-הרע

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מתווה את נפקותה המעשית של הבחנה זו. סעיף 16 לחוק וכותרתו: "נטל ההוכחה" קובע, בתמצית, חזקה של תום-לב. די לו, לעיתונאי הנתבע כי יראה שקיים את מרכיב-ה"חובה" שבהגנת העיתונאות האחראית ותעמוד לו חזקה כי הוא פעל גם בתום-לב. מכאן עובר הנטל אל הנפגע, התובע, לשלול את חזקת תום-הלב. לאמור, שלא ככל הגנה והנטל להוכיחה מונח לפתחו של הנתבע הטוען לה, להגנות של סעיף 15 לחוק איסור לשון-הרע נלווית חזקה של תום-לב, המטילה חלק מעול-ההוכחה על התובע. בהגנה של "עיתונאות אחראית" יצא לכאורה העיתונאי ידי-חובתו אם יראה, שהוא קיים את מאפייניה של ה"חובה" לפרסם. מכאן יעבור הנטל לתובע להראות כי העיתונאי לא קיים את חובתו זו בתום-לב.

אתיקה לעיתונאי רשות-השידור

28. המפורט עד כה מקיף כל ביטוי אשר יש לראות בו "פרסום עיתונאי", ללא קשר למיהותו של העיתונאי או לזהותו של אמצעי-התקשורת אשר העמיד אכסניה לפרסום. לעשייתם של העיתונאים ברשות-השידור יוחדו, בנוסף, כללים פרטניים. בחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965, ששוב אינו קיים אך עמד בתוקף בעת שידורה של הכתבה נושא-תובענה זו, הוקנתה מעלת-חוק לשני מאפיינים מתחייבים של השידורים בטלוויזיה וברדיו:

3. תפקידי הרשות הרשות תקיים את השידורים במטרה –

...

(6) לשדר מידע אמין;

...

(8) לקיים שידורי איכות, בשים לב

לתפקידה של הרשות לקיים שידור ציבורי.

4. הבטחת שידור מהימן הרשות תבטיח כי בשידורים [...] תשודר

אינפורמציה מהימנה".

כתב הנשיא ברק: "היקפם של הסמכות ושל שיקול-הדעת נקבע על-פי הפירוש שיש ליתן להוראות החוק. פירוש זה נעשה על רקע עקרונות היסוד של המשפט והמשטר ומתוך רצון לקדם עקרונות אלה. ערכים ועקרונות אלה הם שלושה: האחד, הערכים בדבר חופש הביטוי ובדבר חופש היצירה; השני, הערך בדבר שמו הטוב של האדם; השלישי, הערך (או האינטרס) בדבר שלום הציבור. לעתים מתיישבים ערכים אלה זה עם זה. לעתים הם מצויים בהתנגשות. נדרש איזון ראוי" (בג"ץ 6126/94 סנש נ' רשות השידור, פ"ד נג(3) 817, 828 (1999). הסוגריים וההדגשות הם במקור).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

בסעיף 33 לחוק רשות-השידור נקבעה סמכותה של מועצת-הרשות להוסיף ולהתקין כללים לפעילותה של זו. בין היתר הותקנו כללי רשות השידור (מתן אפשרות תגובה לנפגע), התשנ"ז-1997 אשר כללו את ההוראה הבאה:

2. זכות התגובה עמדה הרשות לשרד מישרד אשר יש בו לכאורה משום פגיעה באדם תנקוט הרשות צעדים סבירים, בנסיבות הענין, כדי לברר ולקבל את תגובת האדם לפני שידור המישרד ותשרד את התגובה יחד עם המישרד, באופן ובנוסח שתמצא לנכון, אלא אם כן ראתה כי התגובה אינה ראויה לשידור או כי נעשה שימוש לא ראוי באפשרות למתן תגובה."

29. לצדן של הוראות אלו נתחייבו עיתונאי-הרשות לאמור בשני קבצים של אתיקה מקצועית, שנתקבלו כאמות-מידה מחייבות להתנהלות ראויה. ראשון נהג שם "תדריך נקדי" – קובץ מקיף, שנוסח בידי העיתונאי עתיר-הניסיון נקדימון רוגל, מן האבות המייסדים של שידורי-רדיו בישראל ומנהלה לשעבר של הטלוויזיה הישראלית (ניתן לעיין באתר "העין השביעית"). היה זה מסמך עשיר ומפורט אשר קיבץ יחד, לעתים על דרך הכלל ולעתים באורח קזואיסטי, אמות-מידה והנחיות בהיבטים שונים של פעולת-הרשות. הוא נוסח בשנת 1972 ועודכן לפחות פעם אחת, בסוף שנות-ה-90. המבוא, היפה, למסמך הזה קבע במקובץ להלן:

"כמה הערות על העיתונאי והעיתונאות בכלל. הרי אין בחינות מקצועיות ואין רישוי. 'תעודת עיתונאי' אינה בחזקת תעודת פְּשִׁירוּת. ועם זאת מייחסים לעיתונאי תפקיד ציבורי מיוחד בחברה. הוא מוגדר כ'כלב השמירה של הדמוקרטיה', שתפקידו לחשוף ליקויים ולהתריע עליהם. העיתונאי מופקד על 'זכות הציבור לדעת', זכות שאינה מעוגנת בחוק. לעומת זאת, יש חוקים המעניקים לאזרח הגנה מפני פרסום שעלול להסב לו נזק. החוק מכיר בזכות האדם להגנה על שמו הטוב. אתיקה עיתונאית

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

היא אתיקה של עיסוק שהוא פולשני מטבעו. היא אמורה לאפשר לעיתונאי המפנים את כלליה ונוהג על פיהם, להלך על החבל הדק שבין זכות הציבור לדעת לבין זכות האזרח להגן על כבודו, על שמו הטוב ועל פרטיותו. 'חופש הביטוי' ו'זכות הציבור לדעת' מוגדרים 'זכויות על', אלא שהזכות לחופש הביטוי גוררת גם חובות, בעיקר מיומנות מקצועית והוגנות, שהן תמציתה של האתיקה המקצועית. לעיתונאי מעמד של כוח ועוצמה, הנובעים מעוצמתה של האכסניה, מן התפוצה וההשפעה של המדיום. אם העיתונאי משרת את הציבור הוא חייב להיות חשוף לביקורת לגבי שיקולי העריכה והפרסום שלו".

באורח פרטני יותר דיבר תדריך-נקדי בחובתה של רשות-השידור "לשדר אינפורמציה מהימנה" ולהקפיד ב"אימות, דיוק ואמינות" (שס, במבוא למסמך). "מוטלת עלינו", נכתב, "החובה לשדר אינפורמציה מהימנה, בדוקה, מדויקת ומלאה. יש לקיים בשידורי הרשות רמה גבוהה ומוניטין של אמינות והוגנות. דיוק בעובדות הוא יסודה הראשון של אמינות. אין לוותר על בדיקת עובדות בכל דרך אפשרית ומן המקור הטוב ביותר שאפשר" (שס, בפסקאות 15 ו-62). תחת הציווי "הפרדה בין עובדות לבין מסקנות" נקבע: "תפקידם העיקרי של עובדי האינפורמציה ברשות הוא לספק למאזינים ולצופים מידע מהימן, בדוק ושלם כמה שאפשר ולהניח להם להגיע למסקנה מעצמם ולא להביא עובדות עם מסקנות מוכנות בצדן. יש להפריד הפרדה ברורה לאוזן ולעין בין אינפורמציה עובדתית וישירה לבין פרשנות וניתוח. הדיווח המקצועי מחייב גם ניתוח העובדות ופירושן, אבל יש להקפיד שלא לצאת בקביעות פסקניות שאפשר לטעות בהן ולקבלן כעובדות מוצקות" (שס, בפסקאות 18-19).

"ערכיות חדשותית", הוסיף מסמך זה של אתיקה, "היא אמת-המידה ואבן-בוהן העליונה. יש להימנע מחד צדדיות, ממשפט קדום, מהבעת דעה אישית, מנטיא (bias), מ'חלוקת ציונים' והדבקת תגים, מהעלמת עובדות או מהטעמתן באורח סלקטיבי שלא לפי הערכיות החדשותית" (שס, במבוא. הסוגריים במקור). "היכולת להביא חדשות בצורה אובייקטיבית וניטרלית היא מסגולותיו המקצועיות ההכרחיות של עובד החדשות ברשות" (שס, בפסקה 26).

גם בקובץ הזה ניתן משקל ממשי להקפדה בזכות התגובה של אלה, העלולים למצוא עצמם נפגעים מדבר שהתפרסם על אודותם. "יש לכבד את זכות התגובה", בעיקר למי שנפגע

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

בשידור" (שס, במבוא); "אין לרשות קול, מדיניות או השקפות משלה. [יש] לנהוג זהירות מרובה לא רק בהערות פרשנות של עורכים, של כתבים ושל פרשנים אלא גם במסירה מדויקת וזהירה של דברי תגובה שנמסרו" (שס, בפסקה 16). עיקרון זה ייסד עצמו על רציונאל כפול: שמירה על זכויותיו של נושא-הפרסום ועוד יותר מכך – הקפדה באיכותו העיתונאית של השידור. "דוקטרינת ההוגנות", נכתב, "מעניקה מצד אחד את זכות התשובה והתגובה למעורבים הישירים במחלוקת, אך מן הצד השני, ובעיקר, היא באה להבטיח את זכותו של ציבור המאזינים והצופים לקבל מידע מלא ואמין על עובדות" (שס, בפסקה 42).

פרק מיוחד ייחד תדריך-נקדי לסוגה של "עיתונאות חוקרת". "חובת הדיוק והאמינות", נכתב בו, "מקבלת במקרה שכזה תוקף כפול ומכופל, שכן הסיכון לגרום נזק ולהסתבך בהוצאת לשון הרע, אם אין העובדות בדוקות, מוסיף חובה משפטית על החובה המקצועית והאתית" (שס, בפסקה 67(א)). החובה המשפטית הזו הוספה ועוגנה בדרישה קונקרטי ולפיה: "בכל מקרה של חשש, ואפילו דחוק, של הוצאת לשון הרע, יש למסור מידע מקיף ליועץ המשפטי לרשות ולקבל את אישורו לפני השידור" (שס, בפסקה 67(ז)).

לבסוף הוטעם בתדריך הזה הטיפול המיוחד, שיש לתן לשידור אשר נוגע לענייניה של רשות-השידור עצמה. "בכל נושא הקשור ברשות השידור", נכתב בפסקה השישית, "אם במישרין ואם בעקיפין [נדרש] אישור [לשידור] מן המנכ"ל או מדובר הרשות". הסיבה להוראה זו לא נכתבה בתדריך. ההפניה לדובר עשויה להיות מובנת על רקע של חשש מפגיעה ביחסי-הציבור של הרשות. ברם היות ש"תדריך נקדי" היה, ביסודו, קובץ-הנחיות של אתיקה מקצועית, הדעת נותנת כי אישורו של המנכ"ל נדרש, בייחוד, מחשש לניגוד-ענינים בשידורו של מידע על אודותיה של הרשות המשדרת.

רשות-השידור הייתה, למיטב-ידיעתי, חברה במועצת-העיתונות ועל כן בעניינה קורפוס נוסף של כללים, הוא [תקנון](#) האתיקה של מועצת העיתונות והתקשורת. התקנון דהיום, זה המופיע בקישור, נוסח בחודש ספטמבר 2020. לא עלה בידי לעיין בנוסחו משנת 2014, המועד שבו פורסמה הכתבה נושא-דיונו. בפסק-דינו בע"א 5653/98 פלוס הנזכר (בעמ' 897 ו-901) הביא השופט חשין הוראות רלוונטיות מהתקנון של שנת 1996:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

- "חופש העתונות 2. עתון ועיתונאי יהיו נאמנים לחופש העתונות ואחריותה המקצועית ולזכות הציבור לדעת בהגישם לציבור שרות מקצועי ובפרסום מדוייק, הוגן ואחראי של ידיעות ודעות.
- נאמנות לאמת 4. (א) לא יפרסמו עתון ועיתונאי בודעין או ברשלנות דבר שאינו אמת, אינו מדוייק, מטעה או מסולף.
- בדיקת העובדות 5. (א) לפני פרסום ידיעה כלשהי, יבדקו העתון והעתונאי את נכונותה במקור המהימן ביותר ובזהירות הראויה לפי נסיבות הענין".

התקנון דהיום מוסיף וקובע כך:

- "כבוד ושם טוב 9. א. עיתונאים לא יפרסמו דבר העלול לפגוע בכבודו או בשמו הטוב של אדם, אלא אם כן קיים בכך עניין ציבורי, ולאחר שווידאו את אמיתות המידע ככל שניתן.
- ב. בפרסום מידע העלול לפגוע בכבודו של אדם או בשמו הטוב, יש לפנות ולקבל את תגובתו זמן סביר, בהתאם לנסיבות, לפני הפרסום. התגובה תוצג באופן הוגן כחלק מהפרסום, או תוך זמן סביר לאחריו אם נמסרה אחרי הפרסום".

30. שלא כמו החוק והכללים התחיקתיים, המקימים חובה משפטית אשר ניתן לאכוף באמצעותם של בתי-המשפט, תקנונים כמו תדריך-נקדי והתקנון של מועצת-העיתונות הם אך אמצעים בבחינתה של החובה המשפטית. בכוחם לשמש כלי-עזר בידיה של ערכאה שיפוטית, הנדרשת לתום-הלב שבפרסום עיתונאי, גם אם אין לראות בהם מקור משפטי-נורמטיבי העומד לעצמו. בפרשת פלוט, שכבר הוזכרה, כתב על כך השופט חשין:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

"כשם שהיינו מתחשבים בכללי התנהגות שקבעו לעצמם אנשי מקצוע בכל תחום אחר, איננו רואים טעם טוב שלא נתחשב בסטנדרד זה לבדיקת סבירות התנהלותם של עיתונאים. נדגיש: נתחשב בכללים אלה לבדיקת סבירות התנהגותו של עיתונאי; לא נראה אותם כסטנדרד מחייב" (ע"א 5653/98 פלוס הנ"ל, בעמ' 897).

31. עיקר הוא כי בהצטבר המקורות הנורמטיביים והפרשניים הללו יחד, קם בסיס מוצק למדי לבחינת-התנהלותם של העיתונאים ברשות-השידור, לפי מרכיב תום-הלב שבהגנת העיתונאות האחראית. פרסום, שנעשה לפי אמות-המידה המפורטות, יוכל לקשור לראשו את הכתר של פעולה בתום-לב. אם נמצא הוא קולע, בנוסף, ל"חובה" עיתונאית לפרסם הרי שניתן לזפות את המפרסם בהגנתה של "עיתונאות אחראית" ולהימנע, כך, מחיובו בעוולה של לשון-הרע על אף הפגיעה בשמו הטוב של נושא-הפרסום.

אגמת-הפרסום

הוראתו של סעיף 14 לחוק

32. הגנה שונה במהותה, ואינה מונה פרטנית את תום-הלב עם מרכיביה, קבועה בסעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע. "תהא זאת הגנה טובה", נקבע, "שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי". ייחודה של הגנה זו בכך שהיא מתעניינת במידע שפורסם, גופו, ללא קשר לנסיבות העוטפות את פעולת-הפרסום, למסגרת שבה זו נעשתה ולמניעיו של המפרסם. "הגנת האמת בפרסום", נפסק, "יונקת את כוחה מתוכנו הפנימי של הפרסום. היא מתגבשת רק בעקבות בחינה ספציפית של הפרסום המסוים (האם הינו אמת) ושל התועלת הגלומה בו (קיום עניין ציבורי בו)" (דנ"א 7325/95 ידיעות אחרונות בע"מ נ' קראוס, פ"ד נב(3) 1, 39 (כבוד השופט תאודור אור) (1998). הסוגריים הם במקור).

קבוע בסיפא לסעיף 14 לחוק, "הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש". לאמור, דרישת-האמת מקיפה את אותם פרטים, היוצקים לפרסום את תוכנו ואת משמעותו ופוגעים, בתוך כך, בשמו הטוב של נושא-הפרסום. כדי לזכות בהגנה זו נדרש הפרסום בכללותו, להבדיל מכל אחד ואחד מפרטי-הפרטים שבו, להיות נאמן למציאות. "אין נדרשת זהות מוחלטת בין מצב הדברים בפועל לבין תוכן הפרסום, אלא נדרש כי המשמעות הכללית העולה מן הפרסום והתוכן העולה ממנו יתאמו [את המציאות]"

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

(ע"א 10281/03 קורן נ' ארגוב, בפסקה 12 לפסק-דינה של כבוד השופטת עדנה ארבל (פורסם באתר הרשות השופטת, 12.12.2006)). בד בבד נדרש להבטיח כי מה שקם מבין "שורותיו" של הפרסום או מה, שעולה ממנו באורח עקיפין אפילו לא צוין בו בלשון מפורשת, יהא דבר-אמת (ע"א 89/04 ד"ר נודלמן הנ"ל, בפסקה 23 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה). האמת, כך קבעה דעת-הרוב בדיון הנוסף בפרשת דיין-אורבך, היא לא מה שנחזה בעת-הפרסום כי הוא אמת – "אמת לשעתה" – אלא מה שהיה אז, לפי תמונת-המציאות האובייקטיבית, אמת ("אמת לאמתה" – דנ"א 2121/12 הנ"ל, מעמ' 710).

באמת לבדה לא די. "אמת-הפרסום" עשויה עוד מרכיב הכרחי אחד: קיומו של "ענין ציבורי" בפרסום. במהותו של זה דיברתי בחלקם הקודם של הדברים. "מדובר", נפסק, "בשותי חוליות שלובות בקשר בל יינתק: לא תינתן הגנת הסעיף לפרסום עובדתי שגוי, שכן גם אם נוגע הוא לסוגיה בעלת חשיבות ציבורית, אין עניין בקיום דיון על בסיס עובדות שגויות, ומנגד, לא תינתן הגנה לפרסום שהוא אמת לאמתה אם אין עניין בקיום שיג ושיח ציבורי לגביו, שאז אין הצדקה 'לספוג' את הפגיעה בשמו הטוב של אדם" (ע"א 10281/03 קורן הנ"ל, בפסקה 11).

ההגנות – משלימות זו את זו

33. תיתכן זיקה בין ההגנה של אמת-הפרסום לבין הגנת העיתונאות האחראית. אם תוכנו של פרסום הוא אמת ויש בו ענין ציבורי, רב הסיכוי כי פרסומו מתיישב עם המרכיבים של "חובה" עיתונאית לפרסם ועם תום-לבו של המפרסם. בלשונו של השופט חשין: "החופש והזכות לדווח על מעשים ועל אירועים – בייחוד מעשים או אירועים שהציבור חייב לדעת עליהם או ראוי לו שידע עליהם – אינו אך זכות; ככל שמדברים אנו באמצעי התקשורת למיניהם, מלווה זכות זו אף בחובה, חובה ציבורית המוטלת על המדווחים לדווח את שראוי הוא בדיווח" (בג"ץ 6126/94 סנש הנ"ל, בעמ' 868). ברם נקיון-הדעת המשפטי משמיע הבחנה בין שתי ההגנות הללו. "מטעמי מדיניות וסדר משפטי", כתב השופט ניל הנדל, "יש יתרון בשמירת ההבחנה, לפיה הגנת אמת הפרסום מתמקדת בשאלה אובייקטיבית-משפטית אך לא אבסולוטית ביחס לתוכן הפרסום. תוכן זה עומד לדיון כשלעצמו. היה ואמת הוא – תחול ההגנה (בכפוף לכך ש'היה בפרסום עניין ציבורי'). לעומת זאת, הגנת תום הלב בודקת בעיקר את המפרסם. בדיקה זו עניינה – כיצד נהג המפרסם ומדוע" (דנ"א 2121/12 דיין-אורבך הנ"ל, בעמ' 827. הסוגריים הם במקור).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

גם במקום, שבו לא תקום ההגנה של עיתונאות אחראית, עשוי העיתונאי ליהנות מזו של אמת-הפרסום אם התקיימו יסודותיה. בדומה, פרסום שקשה להוכיח את אמתותו (אך ידוע כי איננו שקר) עשוי לזכות בהגנתה של "עיתונאות אחראית". "העובדה שלא עלה בידי מפרסם להוכיח בבית המשפט את אמיתות הפרסום אינה מלמדת בהכרח כי הפרסום הוא שגוי או כי אין בו חשיבות לציבור. אין זה ראוי להגביל את השיח הציבורי רק לביטויים שעמדו ברף המחמיר של הגנת אמת הפרסום" (הנשיא גרוניס בדנ"א 2121/12, בעמ' 725). "פרסומים", הוסיף וכתב השופט הנדל, "עשויים להיות רגעים יפים של העיתונאות, אף אם אין בפרסום אמת מלאה שניתן להוכיחה. השאלה איננה פרסום אמת או כוזב, אלא פרסום שהוכח כי הוא אמת לעומת פרסום שלא הוכח או שלא ניתן להוכיח את אמיתותו [אך ראוי להגנה מפניה של אחריות בלשון-הרע]" (שם, בעמ' 830). יתרונה של ההגנה, שלפי סעיף 15(2) לחוק, הוא במתן כלים נוספים, זולתי שאלת-האמת, בידי-עיתונאים להגן על פרסומים שפרסמו. כך, לדוגמה, הקפדה פנה בקבלתה של תגובה לפרסום יכולה להקים הגנה ללא קשר לשאלה אם התגובה תרמה לגיבוש-האמת או שלא. התגובה תעשה את הפרסום שלם יותר בכך, שתביא זווית-ראייה נוספת ובכך, שתבטיח את הגינותה של פעולת-הפרסום גם אם התגובה עצמה אינה אמת או שהפרסום אינו כזה.

על אמת "משפטית" ואמת אחרת

34. ה"אמת" שאחריה תרים ביישומה של אותה הגנה היא זו המשפטית, כלומר התמונה העובדתית, שניתן להוכיח בבית-המשפט בכלים, שמוסר המשפט לבעלי-הדין. "אמת זו", כתב הנשיא גרוניס, "שונה היא מאותן האמיתות שאת צפונותיהן מבקשים לפענח בתחומי דעת אחרים. האמת המשפטית נבדלת מ'אמיתות' אחרות, בין השאר בכך שיש לה תכליות מוגדרות. היא נועדה לשרת את הצורך החברתי המונח ביסוד המשפט, ויש לה היבטים רבים שהם פונקציונליים במהותם. המשפט אינו מבקש להכריע במחלוקות העמוקות 'בשאלת האמת' הקיימות בעולמות תוכן אחרים, והאמת המשפטית איננה מתיימרת להיות אמת אבסולוטית או אותה אמת צרופה פילוסופית. אקסיומה היא כי לפחות לצורכי המשפט קיימת אמת אחת (היא האמת העובדתית)" (דנ"א 2121/12, בעמ' 707. הסוגריים הם במקור).

35. מחד גיסא, וככל שהדברים אמורים במשפט אזרחי, עשויה תובנה זו להקל עם נתבעים ועליהם להוכיח כי האמת לימינם (ע"א 751/10, בעמ' 440). לא זו בלבד שלא נדרשת הוכחה של אמת "אבסולוטית", אלא שהמשפט האזרחי יסתפק בהוכחה לפי מאזן-הסתברויות, להבדיל מהוכחה שמעל לספק (ע"א 844/12 מולקנדוב נ' פורוש, בפסקה 35 לפסק-דינו של השופט

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

דנציגר (פורסם באתר הרשות השופטת, 22.2.2017). די לו לנתבע כי יוכיח, בהסתברות של מעל 50 אחוזים כי תוכנו של הפרסום הוא אמת וכי היה בו ענין ציבורי, לזכות בהגנתו של סעיף 14.

36. צדו האחר של מטבע-האמת ה"משפטית" הוא פער, העלול להימתח בין זו לבין מה, שנתפש אמת מחוץ לכתליו של בית-המשפט. הוכחתה של אמת "משפטית" כפופה לעמידה בכללים מהותיים ודיוניים של המשפט ובכלל זה בדיני-הראיות ובסדרי-הדין. כישלון לעשות כן עלול לעלות לנתבע באותה הגנה, אפילו אם מחוץ לבית-המשפט מקובל כי המידע שפורסם הוא דבר-אמת. יותר מזה, אם נמצא לפסיקה מקום להבחין בין "אמת" לבין "אמת משפטית" על יסוד הכללים, המיוחדים למקצוע-המשפט, מדוע אין זה נכון לדבר ב"אמת עיתונאית" והיא אותם דברים שעיתונאים, בכלים המקצועיים שלרשותם, מסיקים כי הם אמת? נהיר בעיני כי עיתונאית, בגזרה את פעולותיה מן הרצון לקדם אמת בפרסום ואפילו כשהיא מבקשת בבית-המשפט את ההגנה של אמת-הפרסום, מכוונת, מצדה, לאותה אמת "עיתונאית". בשמה היא באה אל בית-המשפט, מצוידת בהוראתו של סעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע.

37. אלא, שפער בין "אמת משפטית" לבין "אמת עיתונאית" לבין "אמת עובדתית" או "היסטורית" עשוי להיות נפוץ בעשייה העיתונאית ובייחוד בסוגה של עיתונאות חוקרת. דברים, שעליהם יכול עיתונאי לבסס כתבה, שבמידה גבוהה של ודאות בכוחו לדעת כי היא אמת, הוא עלול להתקשות להניח לפניו של בית-המשפט. דברים, ששמע אדם מפיו של אחר ולא קלט בחושו-הוא; דברים שהובאו מפיו של מי, שאינו יכול להעיד עליהם בבית-המשפט; מידע המבוסס על מקורות חסויים, שאין רצון לחשוף את זהותם ודברים, העלולים להפליל אדם אם יאמרם בפומבי הם אך דוגמאות לענינים, שעליהם ניתן לייסד כתבה עיתונאית מהימנה אך לא יוכלו להתקבל בבית-המשפט כראיה קבילה לאותה מהימנות. "לא פעם", כתב השופט אור, "עלול להיווצר פער בין אמיתותו של מידע לבין היכולת להוכיח, במסגרת הליך שיפוטי, על כל כללי הראיות והפרוצדורה, את אמיתותו. לא פעם עשויות להיות ברשותו של כלי התקשורת ראיות להוכחת אמיתות הפרסום, אך מטעמים שונים אין הן ראיות קבילות, אשר ניתן להגישן בבית-משפט כדי להוכיח את אמיתות הפרסום. כך, למשל, כאשר בידי כלי תקשורת מצויות עדויות שמיעה, המבססות את אמיתות הפרסום, הרי שיהיו עדויות אלה אמינות ככל שיהיו, בדרך-כלל לא יהיה בהן די לבסס טענת אמת בפרסום: כעיקרון, הן אינן קבילות בבית-משפט. זאת ועוד, קיים קושי בהוכחת האמת כאשר העדים המבססים את המידע שבידי העיתון אינם חפצים לחזור עליו בדיון משפטי פומבי, או מבקשים להישאר אלמונים" (דנ"א 7325/95 קראוס הנ"ל, בעמ' 40). אכן, ככל שפרסום מורכב יותר מבחינת-תוכנו, למשל כי היקפו רחב; כי

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

הוא מתבסס על מקורות שגישתם לנושא עקיפה; כי יש בו יסוד של שמירה על חיסיון-מקורות וכיוצא באלה, כך גדל הסיכוי להתגלעותו של מתח בין "האמת העיתונאית" לבין זו ה"משפטית".

לעתים יכול מקורו של הפער להיות בסיבה, הפשוטה, של הבדל בין ה"מדיומים". הכללים, הנוהגים בבית-המשפט לביטוי של אמת שונים מאלה הנוהגים בעיתונאות, גם זו ה"אחראית". בבית-המשפט מעטים הם הדברים, היכולים להעיד על עצמם. כלי-העדויות, הראשית וזו שבתשובה לשאלות בחקירה נגדית; הכוח להביא ראיות לסתור וההכרח לגבש מסקנות על בסיס מיצוי-כוחם של שני הצדדים לפרוש, כל צורכם, את פרשותיהם לפניו של בית-המשפט, אינם עומדים בעיקרם לנושאי של המדיום הטלוויזיוני. על כן נהיר, בין היתר, כי במרבית המקרים לא יוכל הפרטום עצמו לשמש ראיה מספקת להוכחת-אמתותו. מפרסם לא יוכל לחלץ את עצמו מפיצתה של לשון-הרע באמצעות משיכה בשערות-ראשו. העובדה כי פלוני התראיין ואמר דבר-מה אשר הובא בפרסום הנדון, אפילו הוא משקף אמת עובדתית או "עיתונאית" ואפילו הוצלב בידי מרואיין שני, אינה מספיקה בבית-המשפט. יש לשמוע את הדברים האלה מפיו, באולם-הדיונים. יש לאפשר להעביר את דבריו במבחני-החקירה והביטוי. יש לשמוע את מלוא העדות, גם אם היא ארוכה מפרק-הזמן, שלוח-הזמנים התקשורתי מאפשר להקצות לכתיבת-"יומן". זו, בבית-המשפט, היא הדרך לקביעתן של עובדות ואין בלתה.

38. לא אחת הוזהרנו מפני אימוצה במשפט של תפישה "פוסט-מודרנית", הגורסת רלטיביזם ומתכחשת, ככלל, לקיומה של "אמת" אחת, הוצת-השקפות ותחומים (בג"ץ 316/03 בכרי נ' המועצה לביקורת סרטים, פ"ד נח(1) 249, 256; 270 (כבוד השופט דליה דורנר) (2003); דנ"א 2121/12 דיין-אורבך הנ"ל, בעמ' 707 (הנשיא גרוניס) ובעמ' 788 (כבוד השופט אליקים רובינשטיין)); יצחק עמית "על טשטוש תחומים, טשטוש גבולות ואי-ודאות במשפט" דין ודברים ו 17, 36 (תשע"א)). בלא שנחטא בחטא הזה, סבורני כי יש מקום לדבריו, שאשוב ואביא בלשונם, של השופט פוגלמן: "עולם התקשורת השתנה ללא הכר וחלו תמורות של ממש בתפקיד העיתונות בישראל ובעולם. במקביל, גם המשפט הישראלי לא שקט על השמרים. מאז שניתן פסק הדין בעניין ענתון הארץ בשנת 1969, חל שינוי בתפישה כלפי מעמדו של חופש הביטוי בדין הישראלי, והוא הוכר כבעל מעמד חוקתי על-חוקי" (ע"א 751/10, בעמ' 474).

בלי להתכחש ליכולת להבחין בין עובדות שבמציאות לבין טענות לעובדות שכאלו, אין העיתונאות של שנת 1969 זהה לזו של שנת 2021, אף לא של חודש ינואר 2014. אמצעי-התקשורת התגונונו לבלי הכר. מדיה חדשה הופיעה. הפלורליזם רב. מסגרות חדשות, המאגדות

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

עיתונאים, צצו ועלו. עירוב של עמדות, דעות והשקפות, אפילו בדיווחים חדשותיים, הוא חזון נפרץ. תכנים השתנו. חלק משיקולי-העריכה השתנו. השידור הציבורי שוב איננו שופר של ממלכתיות ישראלית ואפילו הממלכתיות עצמה אינה מה שהייתה. סוגות של פרסומים עיתונאיים – וכתבות "מגזין" הן דוגמה טובה לכך – ממקמות עצמן בתווך שבין עמודי-החדשות לבין עמודי-הדעות, "מחצה על מחצה שניהם יחלוקו" (כבלי, בבא בתרא כ"ג, ב).

מאפייניו אלה של עולם-העיתונאות של ימינו מרבים גם הם את הסיכוי להתגלעותו של פער בין האמת "העיתונאית", זו "המשפטית" וזו העובדתית. "כאשר מערבב המפרסם", כתב השופט דנציגר, "בין עובדות לבין דעות עלול הוא ליצור בכך מכשול בפני עריכת בירור אובייקטיבי [בבית-המשפט] בדבר אמיתות הפרסום. פרסום המערבב בין עובדות לבין דעות כך שלא ניתן לעמוד על אמיתותו האובייקטיבית עלול שלא לענות על תכליתה של הגנת האמת בפרסום" (דנ"א 2121/12, בעמ' 859).

39. נראה לי נכון לקבוע כי ככל, שהפער בין "האמת המשפטית" לבין אלו האחרות נעשה עמוק יותר, כך נחלש כוחה של ההגנה שבסעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע. כך נעשית היא אמצעי, ששימוש בו מניח לפתחם של עיתונאים נטל כבד יותר. כך ניתן משנה-תוקף לתובנתו, בת מחצית-היובל, של השופט אור כי "הנטל הרובץ על המפרסם, הנתבע בתביעה בגין לשון הרע, להוכיח את אמיתות הפרסום, אינו עניין של מה בכך. נטל זה אינו נטל קל. הניסיון מלמד, כי הוא מורם לעתים נדירות" (דנ"א 7325/95 קראוס הנ"ל, בעמ' 40).

40. לא רק עיתונאים-נתבעים עלולים למצוא את עצמם מתקשים להסתייע בהגנה של אמת-הפרסום. גם בתי-המשפט עלולים להסתבך ביישומו של מרכיב זה בדיני לשון-הרע. במישור המהותי עלול הבירור המשפטי להיעשות מורכב יותר. הכרעה משפטית "חותכת" עשויה להרחיק אל מחוזות-הערפול. מחירם של המשאבים, שיש להשקיע בניהולו של הליך, עלול להרקיע ולהפר את האיזון ההולם בין יסודותיה הנדרשים של מלאכת-השפיטה (ראו, בייחוד, את תקנה 5 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018). מחלוקת מורכבת עשויה לבקש מבית-המשפט להעמיד את עצמו "בנעליו" של העיתונאי, כאילו נדרש הוא לערוך מחדש את התחקיר ולהביאו לפרסום. ענין זה אינו הולם את הפרדיגמה השיפוטית, בייחוד בעידן הביקורת השיפוטית שלמהות. בית-המשפט איננו "עיתונאי-על". הערכאות לא תפקדנה את עצמן, אלא, על "מתחם" של תכלית ראויה ושל מידה, העומד לעוסקים בתחום.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

לא בכדי העדיף, על כן, בית-המשפט העליון, בדיון הנוסף בפרשת דיין-אורבך, שלא למקד את הכרעתו בהגנה המשפטית של אמת-הפרסום. כך כתב שם השופט עמית:

"המורכבות של הכתבה ואופן עריכתה, שמא מורכבות הסיטואציה עצמה, היא שעשתה את המקרה שלפנינו ל'מקרה קשה', שצבעי השחור-לבן אינם הולמים אותו, והיא משליכה על הפרשנות שניתנת לכתבה אם כמכלול ואם כאוסף של פרטים. לא בכדי נמנענו מלהידרש במפורש לשאלת האמת לאמיתה ולא בכדי נמנע הנשיא גרוניס בפסק דינו מלהכריע אם על המקרה שלפנינו חלה ההגנה של אמת הפרסום לפי סעיף 14 לחוק, וגם הצדדים לא נתבקשו להתייחס בהשלמת סיכומיהם לשאלה זו" (דנ"א 2121/12, בעמ' 867).

ברי אמנם כי מה, שהקל על בחירה בנתיב השיפוטי הזה, הייתה העובדה כי נמצאה הגנה אחרת לעטוף בה את הפרסום שהוא ועל כן לא נותרה העיתונאית חשופה לאחריות בעוולה של לשון-הרע. אולם כוחה של אותה תובנה – רב לה, בכל הכבוד. הוא צפוי להתעצם ככל שהמחלוקת, הנפרשת לפניו של בית-המשפט, תציג פער עמוק יותר בין ה"אמת", כפי שבית-המשפט יכול להתחקות עליה לבין זו, שהוא מתבקש לברר.

בנימוקים, שאפשר להעז ולמקמם על גבולו של רעיון-השפיטות (המוסדית), ביטא בשעתו כבוד השופט אליהו מצא השקפה דומה. בפרשה, שבה תבע שר-הביטחון לשעבר, אריאל שרון, את העיתונאי עוזי בניזמן בקשר לדברים שנכתבו על אודות התנהלותו במלחמת לבנון הראשונה, קייבה ההגנה של אמת-הפרסום הידרשות לנרטיב מורכב ורב-פנים, שבשרטוטו נתערבבו להם זה בזה תיאור עובדתי והבעת-דעה. כך הסביר בית-המשפט העליון את החלטתו שלא לבחון את התביעה במשקפיה של ההגנה אשר בסעיף 14 לחוק:

"אמנע מנקיטת עמדה – לא כל שכן, מהכרעה – בשאלת אמיתות הפרסום [וזאת], בעיקר, מחמת אופייה של המחלוקת העובדתית. אליבא דידך, קביעת 'האמת ההיסטורית' – ככל שיש קיום למושג זה – הינה עניין להיסטוריונים ולא לבית-המשפט, וככל שישכיל בית-המשפט להימנע מלעסוק בה כן ייטב.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

...
אכן, המציאות היא מורכבת ורבת-פנים. כל ניסיון לכלוא תיאור עובדתי במסגרתו של סיפור פשוט, חד-ממדי ודרמטי, המבוסס על הבחנות חדות בין טובים לרעים, בין דוברי אמת לשקרנים, בין תמימי-דרך לחורשי מזימות, נועד מראש לכישלון, או לכל הפחות, לחוסר דיוק. נרטיבים מסוג זה מתאימים לאגדות ולמיתוסים ולא לתיאור אינטראקציות אנושיות בעלות קיום ממשי... על מאפייניהן המיוחדים, האינטרסים הרבים המעורבים בהן ונקודות המבט הרבות האפשריות לבחינתן. בקשיים אלה נעוצה הסיבה לכך שהמושג 'אמת היסטורית' הינו כה חמקמק ושנוי במחלוקת.

...
זו אחת הסיבות המרכזיות להבחנה המוכרת בין 'האמת העובדתית' ל'אמת המשפטית', וזו הסיבה להשלמתנו עם הפער המובנה שבין שתי אלה. אף שהשופט שואף לצמצם ככל האפשר פער זה, הרי שלעתים קרובות אין בידו להגיע להכרעה המשקפת את האמת העובדתית הצרופה, ועל כל הצדדים המעורבים בהליך השיפוטי – שופטים, פרקליטים ובעלי-דין – להיות מודעים לכך. דברים אלה, היפים לכל עניין המצריך הכרעה עובדתית, נכונים שבעתיים במקרה שבו מתבקשת מידי בית-המשפט הכרעה בדבר קורותיו השנויות במחלוקת של אירוע היסטורי" (ע"א 323/98 שרון נ' בנימין, פ"ד נו(3) 245, 257 (2002)).

בפרסומים מן הסוג הזה, הסביר השופט מצא, לא רק שאין לצפות מבית-המשפט כי יתחקה על האמת, אלא שלעתים אפילו מן העיתונאי אין הקוראים מבקשים זאת. "הצורך החברתי בקבלתם של דיווחים כאלה", הוא כתב, "מחייב להשלים עם המגבלות הכרוכות במסירתם, שבחלקן נובעות מאילוצים אובייקטיביים (מגבלות הזמן, המקום ומקורות המידע) ובחלקן נעוצות בנקודת מבטו האישית של המדווח. אמצעי התקשורת מתמודדים עם מצבים כאלה מדי יום ביומו. הדבר, מן הסתם, משפיע על איכות תוצריהם, אך נראה כי גם רוב צרכניהם של אמצעי התקשורת מודעים למגבלות שבמסגרתן פועלים אמצעים אלה ומביאים אותן בחשבון" (שם), בעמ' 260. הסוגריים הם במקור).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

41. היטב ידענו כי נקודת-המוצא של רבים מן הפונים לערכאות היא כי הליך של תביעה בלשון-הרע יוציא את לאור את "האמת הצרופה" ויעמיד על מכונה, אחת ולתמיד, את התמונה העובדתית הנכונה. דומני כי לא אטעה אם אעריך כי זו (לצדו של מתן מנה-אחת-אפיים, כמובן) היא מוטיבציה עיקרית של רבים מן הנוקטים הליכים בלשון-הרע. אלא, שככל שהמחלוקת העובדתית מורכבת יותר; ככל שהיא מערבת לא רק תיאור של העובדות כי אם גם פירוש שלהן; ככל, שבירורה הוא ענין לתחקיר עיתונאי מקיף ומעמיק יותר וככל שבירור כזה קורא את בית-המשפט להעמיד את עצמו בנעליו של העיתונאי, כך הולך הוא ומרחיק מן היכולת לבחון את הדברים במשקפיה של ההגנה של אמת-הפרסום.

42. אוכל לסכם ולומר כי, להשקפתי, הוראתו של סעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע ראוי שתייחד את עצמה למקרים ובהם ניתן להתחקות, בכלים שיפוטיים ותוך השקעה סבירה של המשאב השיפוטי, על עובדות. אחרת, בייחוד במקרים שבהם ימצא את עצמו בית-המשפט נדרש לערוך מחדש את התחקיר העיתונאי, על איסוף-המידע שבו ועל הערכתו, הוא עלול להיאלץ להשיב ריקם את פניהם של המבקשים להעביר פרסומים בכור-המצרף של האמת.

מכאן אין משתמע, אך מובן, כי עיתונאי שעשה את מלאכתו נאמנה ייוותר נטול-הגנה. אין משתמע כי בית-המשפט יימנע מעמידה על דרישות-היסוד שבעבודה העיתונאית – אימות, בדיקה, הסתמכות על מידע שלם ככל הניתן, מתן אפשרות להגיב שתאזן את התמונה ותקרבה אל האמת, הימנעות משקרים ברורים על פניהם והימנעות מסילוף, ברור על פניו, של המציאות. אלא שמוקד לאלה, כפי שהורנו השופט פוגלמן, אינו מצוי בסעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע כי אם בבחינתה של הגנת העיתונאות האחראית לפי סעיף 15(2) לו.

43. דומני, ובכך אחתום פרק זה, כי מבלי לסתום את הגולל על סעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע והוא פרי-קביעתו של המחוקק, מצויה ההלכה הפסוקה בעיצומו של שינוי ובו מועתק מרכז-הכובד של דיני-ההגנות בלשון-הרע מזה של אמתות-המידע אשר הניח מפרסם לפתחם של נמעניו, אל עבר בחינתו של תום-הלב של מפרסם זה בגבשו את המידע ובמתן פומבי לו.

מעגל-האחריות

סעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע

44. סעיף 11 לחוק מורנו לאמור:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור, 1 בספטמבר 2021

11. אחריות (א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת, ישאו בשל פרסום באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע, האדם באמצעי התקשורת שהביא את דברי לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת".

"עורך אמצעי תקשורת", ככל שהדבר אמור בשידורי-טלוויזיה, מוגדר בחוק: "לרבות עורך התכנית שבה נעשה הפרסום". "אחראי לאמצעי התקשורת" הוא "מי שאחראי לקיומם" (שם). זוהי לשון מקיפה למדי, המשרטטת מעגל רחב של אחריות. נוסף לכתב, שהביא את המידע לפרסום באמצעי-התקשורת, עלולים למצוא את עצמם, לפי גישה מרחיבה זו, חבים בלשון-הרע גם מי, שמסר את המידע לכתב (ר"ע 657/85 רונן נ' מדינת ישראל, פ"ד לט(4) 499, 500 (1985)); מי שערך את תכני-השידור בכלל (ע"פ 506/89 נעים נ' רזון, פ"ד מה(1) 133, 142 (1990)); עורך-המשדר המסוים שבו התפרסם המידע; העומד בראשו של אמצעי-התקשורת (ת"א (מחוזי ירושלים) 1624/99 תיכון נ' צבא הגנה לישראל – יחידת גלי צה"ל, בפסקה 45 לפסק-דינו של כבוד השופט צבי זילברטל (פורסם במאגרים, 4.9.2003)); מי שאישר את הפרסום; הגורם המפעיל או מקיים את אמצעי-התקשורת לרבות זכיין-השידורים (ע"א 8483/02 אלוניאל בע"מ נ' מקדונלד, פ"ד נח(4) 314, 369 (בהתייחס לחיוב בערכאה הדיונית) (2004)); בעליו של כלי-התקשורת או הבעלים של גורם המשתמש בו (ת"א (שלום פתח תקוה) 44048-04-18 ד"ר לוי נ' טייקאייר ישראל בע"מ, מפסקה 76 לפסק-דינה של כבוד השופטת מירב כפיר (פורסם במאגרים, 7.2.2020)). אולי ניתן, תלוי בנסיבות, לתבוע אפילו את הגוף המאסדר.

45. סייג אחד שבחקיקה הוא לאחריות רחבה זו. כוונתי היא להוראתו של סעיף 15(12) לחוק איסור לשון-הרע. זו נוגעת לשידור-"חי" בטלוויזיה או ברדיו בלבד, היינו, "שידור שלא הוקלט מראש". היא מקימה הגנה מפניה של אחריות בלשון-הרע למי, שנמצא קולע לסעיף 11 לחוק אך פעל בתום-לב ו"לא ידע ולא יכול היה לדעת על הכוונה לפרסם לשון הרע". על אף ייחודה של הוראת-החוק הזו, אין זו הגנה יחידה לאותם בעלי-תפקיד בשידורי-הרדיו או הטלוויזיה, הנמנים עם המעגל הרחב של אחראים לפי סעיף 11. מכלול-החסינויות וההגנות שבסעיפים 13 עד 15 לחוק קובע שורה של אמצעים חלופיים להגן על פרסום ועל מפרסם. העובדה כי מפרסם פלוני לא קלע לתנאיה של איזו מן ההגנות אינה משמיעה כי לא תוכל לעמוד לו הגנה אחרת.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

הגנת העיתונאות האחראית עומדת גם היא לכל אחד מן השזורים ב"שרשרת-העיתונאות" ולא רק ל"יחידת-הקצה" של הפרסום, הכתב או הכתבת. גם עורך וגם מנהלת של מחלקה רלוונטית באמצעי-תקשורת הם עיתונאים. מרכיביה של ההגנה הזו, ואחריהם נתור ביחס לכל אחד מאלה, יהיו אותם המרכיבים: "חובה" לפרסם ותום-הלב, המשקף את אמות-המידה הנדרשות בפעולתו. יישומם של אותם מרכיבים ייגזר למידותיה של כל אחת מן החוליות בשרשרת הזו. תום-לבו של עורך יקיף, כנדמה, מרכיבים שונים מעט מזה של העיתונאי הפועל תחתיו; לעורך הראשי תהאנה חבויות מיוחדות לו וכן הלאה. כל אחד מן הגורמים, האחראים לפרסום מעוול לפי סעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע, יוכל ליהנות מהגנתה של "עיתונאות אחראית" אם התקיימו בו מאפייניה, התפורים לו לפי חלקו במלאכת-העיתונאות, של ההגנה הזו.

יסוד ה"אשם" ו"מבחן-השליטה"

46. בפסק-דינו בדיון הנוסף בפרשת דיין-אורבך עמד השופט עמית על יתרונה של ההגנה של "עיתונאות אחראית" בהרחקתו של חוק איסור לשון-הרע ממודל של אחריות "חמורה", שענינה הוא אך בתוצאה ואין היא תלויה ב"אשם", לעבר בחינה של מידת-הסטייה מנורמת-התנהלות סבירה. "באמצעות סעיף 15(2) לחוק", הוא כתב, "אנו מונעים את התוצאה הבלתי רצויה של הטלת אחריות על עיתונאי ללא אשם, שיש בה חשש לאפקט מצנן, אם לא מקפיא, של עבודת העיתונות והתקשורת" (דנ"א 2121/12, בעמ' 865).

רעיון זה יפה לא רק ל"עיתונאי-הקצה" אלא לכל אחת מן החוליות בשרשרת-העיתונאות. השופט עמית דיבר בכך מפורשות כשכתב כי באמצעותה של הגנת העיתונאות האחראית "אנו מכניסים למשוואה גם את העורך או העיתונאי הסביר" (שם, שם). ההדגשה הוספה). ואכן, הדעת נותנת כי ככל שנרחיק מגרעינו של מעגל-האחריות (ובמרכזו הכתבת שהכינה את הכתבה) לעבר השוליים (אל העורך, העורך-האחראי, מנהלת-החטיבה, העורכת הראשית, בעליו של אמצעי-התקשורת), כך תתחדד חשיבותה של סוגיית-ה"אשמה". האינטואיציה ותחושת-הצדק מחייבות כי מי, שהתנהלותו אינה מגלה "אשם" בפרסום המעוול, לא ימצא אחראי לו בלשון-הרע.

בפרשת דיין-אורבך נאמרו הדברים הללו בקשר להחלתה של הגנה, להבדיל מלעצם-ההיכללות במעגל האחראים הפוטנציאליים לפרסום מעוול. אלא, שדומני כי סעיף 11 לחוק

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

איסור לשון-הרע מיישם, בבסיסו, רעיון של אשם עוד קודם שניגשים לעסוק בשאלת-ההגנות. לא בכדי מדברת לשונו של הסעיף הזה, בין היתר, ב"אדם שהביא את דברי לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו" וב"מי שהחליט בפועל על הפרסום". אלה הם יסודות מובהקים של שליטה בפרסום. הם משמיעים, לדעתי, את הפירוש הנכון של תכליתו המרכזית של סעיף 11: לתור אחר מעגל המונעים האפשריים של מעשה-העוולה; לבוא עמם חשבון על שלא מנעוהו ולתמרץ אחרים במעמדם לנהוג אחרת.

ואכן, בכמה מקרים נקטו בתי-המשפט את "מבחן השליטה" ביישום-הוראתו של סעיף 11 לחוק. באחת הפרשות מצא בית-המשפט המחוזי את הבעלים והמפעילה של אתר-אינטרנט אחראית בלשון-הרע לפרסום, שהעלה פלוני אל האתר, כי "הייתה [לה] שליטה על הפרסומים שהועלו לאתר" (ע"א (מחוזי תל אביב) 51326-10-15 ד"ר ליבנה נ' ליגמנט בע"מ, בפסקה 23 לפסק-דינה של כבוד השופטת רות לבהר-שרון (פורסם במאגרים, 26.9.2016)). הוסף:

"יש חשיבות למידת 'השליטה' של אתר האינטרנט, מנהליו ועורכיו על הפרסום בקביעה אם להטיל עליהם אחריות. [כש]מידת השליטה, בטרם הפרסום, היא מינימאלית, הטלת האחריות על אתר האינטרנט אינה מובנת מאליה. ואולם, במקרים אחרים, בהם יש שליטה על הפרסומים שנעשים, כאשר יש מנהל או עורך שמבצעים סינונים לתכנים המתפרסמים, כאשר קיימת יכולת עריכה – הנטייה להטיל אחריות על [המדיום], מנהליו ועורכיו במקרים שכאלה צריכה להיות גבוהה יותר" (שם, בפסקה 20).

במקרה אחר, שנשען על הקביעות הללו, מצא בית-משפט השלום בחיפה כי מנהל של קבוצה ב"פייסבוק" אינו אחראי בלשון-הרע לרשומה מעוולת, שפרסם בה מאן דהוא. היה זה משום שהנתבע נמצא "חסר שליטה על הפוסטים המתפרסמים על ידי חברי הקבוצה, טרם הפרסום, אין לו שליטה על תכנם והוא אינו יכול למנוע פרסומם מבעוד מועד" (ת"א (שלום חיפה) 7685-10-16 אבישר נ' פוטר, בפסקה 20 לפסק-דינו של כבוד השופט אבישי רובט (פורסם במאגרים, 27.9.2018)). ראו, לקביעות דומות, את פסקי-הדין בת"א (שלום רחובות) 59715-12-17 לודדיק נ' לפוק, בפסקה 48 לפסק-דינה של כבוד סגנית הנשיאה אפרת פינק (פורסם במאגרים, 3.3.2021); ת"א (שלום ירושלים) 56873-02-16 עמותת בני ברוך נ' רמז, בפסקה 74 לפסק-דינה של כבוד השופטת מיקה בנקי (פורסם במאגרים, 11.8.2019)).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

47. אימוצו של "מבחן השליטה בפרסום" בפירושו התכליתי של סעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע עשוי להצמיח שתי מסקנות: ראשית, אם ישנו גורם, שהיה מעורב בשרשרת-הפרסום, במובן זה שהייתה לו שליטה על הפרסום הזה והיה בכוחו למנוע את דבר-העוולה, הרי אפילו שאין הוא נמנה, בלשון מפורשת, עם סוגי-האחראים שקובע הסעיף, עשוי לקום יסוד להכלילו במעגל-האחראים-בכוח. שנית, גורם המנוי מפורשות בסעיף אך איננו מונע יעיל של הנזק משום, שלא היה בכוחו לשלוט במעשה-העוולה, ראוי שלא יימנה עם מעגל זה.

48. הצבתו של מרכיב-השליטה בין כתליו של סעיף 11 חשובה גם משום האופן, שבו מנוסח פרק ההגנות שבחוק. זה, לפי לשונו ולפי מהותו, מאפשר פתחון-פה למי, שהיה מעורב במעשה-הפרסום אך טוען כי עשה זאת בשם ענינים, הראויים לקנות להם העדפה על פניה של הגנה על השם הטוב. ברם מה יעשה, לדוגמה, עורך שלא היה מעורב בשום צורה שהיא – במישרין או בעקיפין, במעשה או במחדל – בעצם-הפרסום של לשון-הרע? איזו הגנה מבין אלו שבחוק תוכל לעמוד לימינו? אדם כזה יבקש לטעון כי לכתחילה אין לכלול אותו במעגל האחראים-בכוח. טענתו לא רק תתיישב עם האינטואיציה המשפטית. היא תהיה נכונה יותר מבחינה שיפוטית. מיקומה ה"גיאומטרי" הזה יעשה את הבירור השיפוטי יעיל וזול יותר ועל כן ראוי להעדפה.

תכלית אוביקטיבית מול תכלית "היסטורית"

49. יסוד-האשם לא נפקד מתוכנותיו של המחוקק ה"היסטורי" של סעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע. בשנת 1963, בהעמדתה של ההצעה המקורית לחוק איסור לשון-הרע, התשכ"ג-1963 לקריאה הראשונה בכנסת, [הסביר](#) שר-המשפטים, דב יוסף כי אותה הוראה נוסחה כך שלא תטיל אחריות על מי, שאינו אשם בפרסום: "היה הצורך להגן על אנשים שאינם יודעים על התוכן המשמין ולפי הנסיבות אינם חייבים לדעת על כך" (ד"כ 16.7.1963, 2404). בדומה, באחד הדיונים בוועדת החוקה, חוק ומשפט בתיקון הראשון לחוק מצה שר-המשפטים, יעקב שמחון שפירא ואמר: "החוק מטיל אחריות על מי שהחליט על פירסום. אם בא אדם ומוסר ידיעה לעתון ואומר 'על אחריותי', דבריו מתפרסמים ומתברר שהם בבחינת לשון הרע, מדוע לשחרר אותו מאחריות? העורך – מספיק אם נקט באמצעים סבירים למנוע פירסום לשון הרע. למשל, אם הוציא חוזר למחלקות השונות שלא לפרסם דבר אלא אם נבדק שבע בדיקות, זו כבר הגנה בשבילו. בעתון האחריות רובצת על המחליט על הפירסום. אנחנו חייבים לשמור על האפשרות

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

'לתפוס' את הכתב ואת המחליט על הפירסום" ([פרוטוקול](#) ישיבה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ה-6, 8-9 (2.11.1966)).

50. מעניין לגלות, עם זאת, כי רעיון זה לא היה יחיד, שעמד בבסיס-קביעתו של מעגל-האחריות הרחב אשר מצא את דרכו לסעיף 11 לחוק. מחוקקיו של חוק איסור לשון-הרע חיפשו, ללא כחל ושרק, "כיס עמוק" להיפרע ממנו. החשש היה כי מהפכת לבדו לא ניתן יהא לגבות פיצוי, בעוד שהרחבתו של המעגל תאפשר להניח את היד על מקורות כספיים שופעים יותר. בקריאה הראשונה הוסיף שר-המשפטים וציין: "עלינו לשקול את ענינו של הנפגע, למצוא יריב בעל אמצעים" (ד"כ לעיל, בעמ' 2404). בדיון בהצעה לתיקון הראשון לחוק, שממנו כבר הבאתי, הוסיף שר-המשפטים וציין: "האחריות האזרחית [של הגורמים הנוספים] באה כדי שאפשר יהיה לגבות ממישהו את החוב במקרה שבאמת נגרם נזק. במקרה זה מכוון למוציא לאור" (פרוטוקול הוועדה לעיל, בעמ' 9). בדיון בקריאה הראשונה של תיקון זה [הסביר](#) גם יושב-הראש של ועדת החוקה, חוק ומשפט, ח"כ משה אונא: "עתון יומי [אחד האחראים לפי סעיף 11 לחוק] הוא מוסד שאפשר להניח שהוא עומד על בסיס כלכלי איתן, ואם יהיה צורך לתבוע נזקים, יהיה ממי לתבוע" (ד"כ 8.8.1966, 2432). אותה תכלית לא הייתה נחלתם רק של הימים הראשונים ליצירתו של החוק. בדיון בוועדת-החוקה בתיקון השלישי לחוק, בשנת 1984, ציינה עורכת-הדין יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, את הרציונאל הכפול למעגל-האחריות שבחוק: "רצינו להטיל אחריות גדולה יותר על בעלי עתונים שידאגו לדברים שמתפרסמים בעתונים שלהם. רצינו לתת כתובת טובה יותר למי שתובע את הפיצויים מאשר העתונאי שאולי ממנו לא יהיה מה לגבות" ([פרוטוקול](#) ישיבה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ה-10, 13 (2.1.1984)).

שאלה היא כלום היום, במרחק השנים, יש לקבוע כי אבד הכלח על הרציונאל הכספי הזה, לפי תפישה משפטית הגוזרת אחריות ממידת-אשמו של האחראי ולא מן המצב של חשבון-הבנק שלו. שאלה זו לא נדונה לפני ואין היא דורשת הכרעה כאן. אעיר רק כי אותו רציונאל כספי הוביל לחקיקתו של הסעיף ה-12 לחוק, שעד היום מטיל אחריות בלשון-הרע על "מחזיק בית הדפוס שבו הודפס הפרסום, ומי שמוכר את הפרסום או מפיץ אותו בדרך אחרת". בשעתו הואשמה הממשלה בכך שהטלתה של אחריות על בית-הדפוס היא שריד ארכאי מתקופה, שהייתה ואיננה עוד. על כן השיב שר-המשפטים ואמר: "אם זה נשאר מימי הביניים כי אז זה אחד הדברים הטובים שנשארו מימי הביניים. פרסום [של לשון-הרע יכול לגרום] נזק רציני ביותר. אין כל מניעה להגיש תביעה נגד העורך, אך אם התביעה לא תוגש נגד בית הדפוס, לא יוכל הנפגע לקבל פיצויים" (הדיון בוועדת-החוקה מיום 28.11.1966 לעיל, בעמ' 11). מכל

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מקום, גם בסעיף 12 מצאה את מקומה הגנה, ההולכת אחר יסוד של "אשם" לאמור: "ובלבד שלא ישאו באחריות אלא אם ידעו או חייבים היו לדעת שהפרסום מכיל לשון הרע".

הרחבה חלופית של מעגל-האחריות – סעיף 12 לפקודת-הנזיקין

51. הסעיף השביעי לחוק איסור לשון-הרע מחיל, על העוולה האזרחית של לשון-הרע, סעיפים אחדים מפקודת-הנזיקין [נוסח חדש] ובהם גם סעיף 12. האחרון קובע לאמור:

12. אחריות של המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתח משתף ומשדל למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשר אותם, יהא חב עליהם".

הוזכר לעיל פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי בתל אביב בפרשת ד"ר לבנה. בהחלטתו שלא להתיר ערעור על פסק-הדין יישם בית-המשפט העליון אחריות בלשון-הרע מכוחו של סעיף 12 לפקודת-הנזיקין. היה זה אגב החלטה שלא להעמיק, באותו ענין, בפירושה של ההוראה שבסעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע. כך כתב השופט זילברטל:

"בית המשפט המחוזי קבע ממצאים עובדתיים לפיהם המבקשים שלטו בהליכי הסינון והבקרה של תכנים שהיו עתידים להתפרסם באתר. נוכח קביעות אלה, ומבלי להידרש לאמות המידה להטלת אחריות לפי סעיף 11 לחוק, לכאורה ניתן היה לייחס למבקשים אחריות בגין הפרסום בהיותם מסייעים (לכותב הרשימה) בביצוע העוולה, וזאת בהסתמך על הדין הקיים המעוגן בהוראת סעיף 12 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש].] זאת במובחן ממצבים בהם לא קיימת בקרה מקדמית על תכנים שמועלים לאתרי אינטרנט, כדוגמת פרסום תגובות ('טוקבקים') או פוסטים בפורומים למיניהם, וכאשר הפרסומים כלל לא עוברים בחינה וסינון בידי המפעילים או האחראים בטרם העלתם לאתר" (רע"א 8562/16 הכט נ' ד"ר לבנה, בפסקה התשיעית להחלטתו (פורסמה באתר הרשות השופטת, 27.12.2016). הסוגריים העגולים הם במקור).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מעגל-האחראים ברשות-השידור

52. הוראותיהם של סעיפים 11 לחוק איסור לשון-הרע ו-12 לפקודת-הנזיקין הן הנורמה התחיקתית הקובעת את גדריו, הרחבים, של מעגל-האחריות. הן תיושמה, באורח קונקרטי ביחס לכל אחד ואחד מן המדיומים, שיימצא כי באים בגדרם של הסעיפים הללו, לפי מאפייניו הפרטניים. גם בשידור-טלוויזיה, מי שקולע לאיזו מהחלופות אשר מעמידות ההוראות הללו, יימנה עם מעגל האחראים הפוטנציאליים ללשון-הרע שבפרסום.

ברשות-השידור הקיף המעגל הזה את מי, שתרים באופן מעשי לקיומו של השידור המעוול כמו גם את מי, שנמנה עם "שרשרת-העיתונאות" – מן הרשות עצמה כגוף המפעיל את אמצעי-התקשורת; עבור בעורך-הראשי שהוא מנהלה הכללי של הרשות; במנהל-המדיום (טלוויזיה); במנהל או מנהלת-החטיבה הרלוונטית; בעורכת-המשדר; בעורך-המשנה שלה ועד לכתב. כל אחד מאלה בא בגדריהם של מעגלי-האחריות, הפוטנציאלית, שבחוקים הנזכרים.

לדבר זה ביטוי לא רק בחקיקה הראשית אלא גם בקבצי-הנורמות האחרים שהוזכרו. כללי רשות השידור (מתן אפשרות תגובה לנפגע), התשנ"ז-1997 חייבו את הרשות עצמה לאפשר תגובה למי, שעלול להיפגע משידור. "תדריך-נקדי" הניח חובה זו, ראש וראשונה, לפתחו של ה"עורך" (פסקה 43). בעל-תפקיד זה הופקד, באותו מסמך, על מלאכת-הייזום והברירה של תכני-השידור, בייחוד לפי ה"ערכיות החדשותית" שבהם (פסקה 59) וכן על וידוא מהימנותם של מקורות-המידע (פסקה 67(ו)). במעגל רחב יותר קבע התדריך כי "אין להטיל או לאשר משימות של עיתונאות חוקרת, אלא באישור מנהל המדיום" והכוונה, כנדמה, היא למנהל-הטלוויזיה (פסקה 67(ב)). התדריך הוסיף ודיבר במנהלה הכללי של רשות-השידור והוא "הסמכות המכרעת בענייני חדשות. בייצגו את הצד המקצועי והציבורי כאחד, פועל [המנכ"ל] בסמכות של עורך ראשי". על המנכ"ל הוטל לקבוע, לפי הצורך, "חובת דיווח ואישור בדרג מתאים לפני פרסום ידיעות בנושאים מסוימים [וכן את] סדרי הפנייה לצורך התייעצות וקבלת מידע או אישור לפני שידור" (פסקה 5). צוין כבר כי לשידור, העוסק "בכל נושא הקשור ברשות השידור, אם במישרין ואם בעקיפין" נדרש אישור פרטני של מנכ"ל הרשות (או של הדובר; פסקה 6 לתדריך).

אל המקרה הפרטני

53. פתחתי וכתבתי כי בכתבה המדוברת פורסמה לשון-הרע על התובעים. הסברתי כי מבחינתם של דיני-הנזיקין, במעגל-האחראים הפוטנציאליים לפרסום הזה מצוי כל מי, שתרים לו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

בפועל או שנמנה עם השרשרת העיתונאית אשר נקשרה בו. כל אחד מאלה בא, בייחוד, בגדריה של איזו מן ההתוויות שבסעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע: "האדם שהביא את דברי לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו; עורך אמצעי התקשורת, לרבות עורך התכנית שבה נעשה הפרסום; מי שהחליט בפועל על הפרסום, והאחראי לקיומם של השידורים". נותר אפוא לקבוע אם לכל אחד מאלה, הנמנים עם מעגל-האחראים בפוטנציה, עומדת הגנה מפניה של הטלת-אחריות בלשון-הרע. עוד קודם לכן אומר כי לאחר שקילה מקיפה של הראיות, לא את כל הנתבעים מצאתי חלק מאותו מעגל.

ענינו של נתבע 7

54. ספק אם תפקידו הרשמי של מר רבינוביץ, עוזר בכיר למנהלה הכללי של הרשות, קלע אותו לגדריו של סעיף 11 לחוק. אלא, שלשיטתם של התובעים, הוא שימש בפועל מנהלם של שידורי-הטלוויזיה ובאופן פרטני היה מעורב בשידורה של הכתבה, כלומר היה חלק מהשרשרת העיתונאית וגם תרם לשידור באופן מעשי. את הטענות הללו דחה נתבע 7, בתצהיר של עדותו הראשית, מכל וכול. במקובץ להלן הוא הצהיר:

"לא נמנית עם עורכי הכתבה, לא התערבתי בכל הקשור בה ולא הייתי מעורב בהכנתה לשידור. מעולם לא הנחיתי לשדר את הכתבה. הקשר היחיד שלי לכתבה נבע מהוראת מנכ"ל רשות השידור, שאתאם ואקשר בין רשות השידור לבין הייעוץ המשפטי שרשות השידור מקבלת. לבקשת המנכ"ל, העברתי את הכתבה לייעוץ משפטי יחד עם עניינים אחרים" (הפסקה הרביעית לתצהירו).

החקירה הנגדית לא חילצה מפיו של עד זה אמירות אחרות. הוא הוסיף ופירט על פה:

"הייתי עוזר בכיר למנכ"ל רשות השידור, הייתי יושב ראש ועדת המדרוג אם אני זוכר נכון. יכול להיות שהייתי גם ממונה מטעם המנכ"ל, מתוקף היותי עוזר בכיר למנכ"ל, על עניינים טכניים לרפורמה שהייתה בזמנו ברשות השידור. זה, למיטב ידיעתי, התפקידים המהותיים [שמילאתי]. אם המנכ"ל מבקש ממני לעשות דברים, אז אני עושה את הדברים שהוא מטיל עליי. אבל לא דברים שהם אופרטיביים בתחום

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

העיתונות. אין לזה שום קשר לדבר הזה שאנחנו נמצאים בו היום
[שידור-הכתבה] (פרוטוקול, בעמ' 48, ש' 11-16).

מר רבינוביץ הוסיף והעיד, ולא נסתר, כי הוא לא היה בקשרי-עבודה עם מר מוסק: "לא
עבדתי אתו מעולם. אם הוא עבר במסדרון, זה יכול להיות ש... אתה יודע, במשהו אקראי.
[לשיחות ו] [לעבודה – מעולם לא פגשתי בו, לא ישבתי אתו; ואפילו לא עבדתי אתו] [בעבר]
בתור צלם כשהוא היה כתב" (שם, בעמ' 52, ש' 3-10). "מה שהיה לי", הוא הוסיף, "נגיעה
לחומר הגולמי [בכתבה דנן], היה בהעברתו לייעוץ המשפטי במצוות מנכ"ל רשות השידור,
שהייתי עוזרו. זו הפעילות היחידה שהייתה לי, שנוגעת לכתבה" (שם, שם, ש' 22-25).

בחקירתו הנגדית העיד מר בר מוחא ואמר: "יוני בן מנחם [-] הוא פעל באמצעות זליג
רבינוביץ ומשה נסטלבאום, שיזם את הכתבה,] פעל על פי הוראות של השניים וככה הם עבדו
יחד. ביום שידור הכתבה, יום שישי, זליג רבינוביץ הגיע למערכת, ישב עם אילה חסון [מגישת
'יומן'] ונתן לה הנחיות. היא לא רצתה לפרסם את הכתבה והוא נתן לה הנחיות לפרסם את
הכתבה" (שם, בעמ' 38, ש' 11-12; עמ' 39, ש' 22-24). דא עקא, שמאום מן הדברים הללו לא
הופיע בתצהיר-עדונו הראשית של תובע 2. הוא נשאל על כך והשיב לאמור:

"בא-כוח הנתבעים: זה הופיע בכתב התביעה שלך אבל זה לא
הופיע בתצהיר. למה?"

תובע 2: כי, תשמע, יש כתב תביעה ואני טוען את
הטענות האלה, כי אתה יודע למה? כי זה
טענות שנשארות בכתב התביעה ולא...

בא-כוח הנתבעים: כלומר טענות 'אווירה'?

תובע 2: לא, לא, טענות מציאותיות לחלוטין.

בא-כוח הנתבעים: יש את כתב התביעה עם טענות 'אווירה', ויש
מה שכותבים בתצהיר.

תובע 2: אז פספסנו. אז אתה יודע מה? פספסנו. קורה,
לא? (שם, מעמ' 39, ש' 25).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

55. "פספוס", שיכל לאפיין התנהלות אנושית מקובלת משמיע, בבית-המשפט, חסר ראיתי. תצהירו של התובע היה מפורט מאד, לא פחות מעשרים עמודים אורכו. 159 פסקאות. כמו מאליו מצפה היית למצוא בו עדות על אודות מעורבותו הנטענת של מר רבינוביץ. יתרה מכך, בהמשכה של החקירה הנגדית התברר כי מר בר מוחא לא יכל להעיד על מעורבותו של נתבע 7 ממקור ראשון. ידיעתו התבססה על מה, שהוא שמע מאחר. לא זו בלבד שאיש לא סיפר לבית-המשפט מאום על אותו מקור אלמוני, אלא שהתביעה בחרה שלא לקראו לעדות:

"בא-כוח הנתבעים: בתשובה לשאלון [בהליכים המקדמיים]

סיפרת שיש לך מקור לטענה הזאת בנוגע לזליג רבינוביץ.

תובע 2: כן, נכון.

"בא-כוח הנתבעים: ושדיווח לך אישית [על מעורבותו של מר רבינוביץ]. מי הוא המקור הזה?

תובע 2: למה שאני אספר לך מי זה המקור הזה?

"בא-כוח הנתבעים: למה לא הבאת תצהיר שלו?

תובע 2: הוא 'מקור', מה לעשות? מקור – לא מביאים

תצהיר שלו [מחשש] שיפטרו אותו, הוא עדיין עובד בתאגיד [השידור הציבורי]. הוא לא רצה" (שם, בעמ' 40, ש' 4-24).

זו, כמובן, עמדה לגיטימית כשמדובר בחסיון-עיתונאי, אך היא הותירה "חור" בראיות-התביעה. גם את גב' חסון לא קראה התביעה לעדות. מר רבינוביץ, מצדו, הכחיש את האירוע הנטען ובו, כביכול, סירבה מגישה זו של המשדר לשידור-הכתבה והוא דיבר על לבה שתסכים:

"לי מעולם לא הובהר סירוב כזה או אחר של אילה חסון. לא זכור לי מקרה כזה. לא זכור לי שפגשתי בה. אני לא זוכר שדיברתי אתה, אני לא זוכר ששכנעתי אותה. אני גם מבקש שתקשיב לי: מגישת ה'יומן' לא אחראית לתכנים. מגישת ה'יומן' אין לה שום say ב'יומן'. יש עורך 'יומן', יש... (שם, בעמ' 54, ש' 4-7 וש' 26; עמ' 55, ש' 3 וש' 8).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

גם הסיפא לטענתו הנוספת של תובע 2 כי הצלם, מר מכבי ליפשיץ, שצילם את ראיון-התגובה עמו, "התערב ושאל שאלות בשמו של חברו, זליג רבינוביץ" (שס, בעמ' 69, ש' 30), לא נתמכה בשום ראיה שהיא. גם היא, בכל מה שנוגע למר רבינוביץ, לא הייתה חלק מתצהירו של מר בר מוחא וגם את הצלם הוא לא קרא, ולו באמצעותו של בית-המשפט, לעדות. מר רבינוביץ, מצדו, הכחיש את הדברים מכל וכול: "אין לי מושג על מה אתה מדבר בכלל. אני מכחיש את זה בתוקף, לא היה ולא נברא" (שס, בעמ' 49, ש' 18-22).

56. לבית-המשפט לא הוצגה, אפוא, שום ראיה לתמוך בגרסת-התביעה על אודות מעורבותו של מר רבינוביץ בהכנתה של הכתבה או בהבאתה לשידור. בהעברתו הטכנית של חומר עיתונאי לייעוץ משפטי אין, להבנתי, לקלוע את בעל-התפקיד הזה אל מעגל-האחריות, בין לפי סעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע ובין לפי סעיף 12 לפקודת-הנזיקין. בכל מה שנוגע לבירור המשפטי – ואשוב ואזכיר את הרעיון של "אמת משפטית" שבו דובר לעיל – אני רואה כל יסוד ראיתי לחיובו של מר רבינוביץ בתובענה זו.

ענינו של נתבע 3

57. לאחר עיון מקיף הגעתי לכלל-מסקנה כי תוצאה זו יש ליישם גם בענינו של נתבע 3, מר נסטלבראום. כך מתחייב, להבנתי, הן מחומר-הראיות שהונח לפניו של בית-המשפט והן ממה, שלא הביאה בו התביעה. אפתח ואומר כי לבה של טענת-התביעה, היינו כי מר נסטלבראום היה מן היוזמים ומן המניעים של מסע-נקמה בתובע 2, לא הוכח בבית-המשפט. מר נסטלבראום, מצדו, שלל בתקיפות את הטענה הזו. לשאלותיו של בא-כוחם של התובעים בבית-המשפט הוא השיב בעקביות: "אתה אומר דברים מופרכים, שלא היו מעולם. זו קונספירציה שלך שאין בה יותר מקונספירציה. אני לא הייתי מעורב בכתבה ואני חוזר ואומר את זה עוד פעם. לא עסקתי בכתבה" (שס, בעמ' 32, ש' 21; עמ' 41, ש' 14-15; עמ' 44, ש' 13-15; עמ' 45, ש' 16). כבר בנקודה הזו הרחיקה ההכרעה השיפוטית מן הנרטיב, שאפשר שהוא נכון ואפשר שאיננו נכון, אשר תובע 2 טוען לקיומו ועליו נשענה התביעה.

58. שנית, כל ראיה לא באה לפני ויכלה להעיד על היותו של מר נסטלבראום, במישרין או בעקיפין, חלק משרשרת-העיתונאות בכל הנוגע לפרסום הזה. מר מוסק, שסיפר על פגישותיו עם אנשי חטיבת-החדשות של רשות-השידור בתהליך-הכנתה של הכתבה, שלל את מעורבותו של נתבע זה. "לא נפגשתי אתו [עם נתבע 3]", העיד היוצר ודבריו לא נסתרו, "הוא לא שיך לעניין"

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

(שס, בעמ' 86, ש' 5). גם חקירתו הנגדית של מי מהנתבעים האחרים לא חילצה דבר על אודות מעורבות של מר נסטלבאום בייזום-הכתבה או בטיפול בה. מר בן מנחם העיד כי הוא דאג להרחיק מנהל זה של חטיבת-החדשות ממעורבות, בידועו על הדם הרע שבינו לבין מר בר מוחא:

"פה הייתה בעיה, כיוון שהיה דם רע, וזה אני חושב ברור לכולם, בין מר נסטלבאום לבין בר מוחא, אני לא מכחיש את זה. זה ידוע, זה 'מפורסמות', בוא נאמר כך. היה דם רע אז היה צריך להעביר את הטיפול למישהו אחר, אחרת מר נסטלבאום היה מתעסק בכל והכל היה, ואז הוא היה הכתובת העיקרית והייתם יכולים לבוא אליו [בטענות]. נוצר פה איזשהו צירוף מקרים שבגלל הסכסוך ביניהם שהיה או לא היה, יש דם רע. ואז אנחנו העברנו את הטיפול לאלון מזר ולאדי [אהרונוף]... אני יודע בוודאות, אוקיי: נסטלבאום יש לו דם רע עם יוסי [בר מוחא]. בסדר, אבל אלון מזר מה יש לו נגד יוסי בר מוחא?" (שס, בעמ' 124, ש' 3-9; עמ' 127, ש' 25-27).

לתצהירו של נתבע 3 צורפה ראייה, שיכולה לאשר עדות זו. כוונתי היא למכתב, ששלח לו מנכ"ל-הרשות בשנת 2012 (הנספח הראשון לתצהיר). כך נכתב בו:

"אל: משה נסטלבאום – מנהל חטיבת החדשות

הנדון: כתבת תחקיר ב'יומן'

משה שלום,

כדי להסיר ספק אני מורה לך כי רכז הכתבים – מר אדי אהרונוף, הוא זה שיהיה אחראי על כתבת התחקיר שעורך הבמאי ניסים מוסק.

כדי למנוע לזות שפתיים אני מבקש שלא תעסוק בכתבה שום דרך, כפי שנהגת עד כה.

הכנת הכתבה תתבצע על ידי הבמאי ניסים מוסק שכפוף מקצועית לעורכי ה'יומן' ולרכז הכתבים.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מכתב זה נועד להבהיר את החשיבות שאני מייחס לכך שהעבודה העיתונאית תעשה בניקיון כפיים; ללא השפעה זרה, תוך שמירה על כל כללי האתיקה והדרישות המשפטיות.

בברכה,

יוני בן מנחם

מנכ"ל."

מר נסטלבראום השיב במכתב משלו. "בעקבות פנייתך אלי להעביר את האחריות של כתבת התחקיר שעורך הבמאי נסים מוסק", הוא כתב למנכ"ל, "קיימתי ישיבה במשרדי בהשתתפות עורכי ה'יומן', רכז הכתבים ובמאי הכתבה. בישיבה זו הבאתי לידיעתם את הנחייתך. אני מבקש להדגיש כי הנחייתך תבוצע במלואה" (הנספח השני לתצהיר-נסטלבראום). קורא "מן הצד" עשוי אמנם לחוש חוסר-נוחות למקרא-המכתבים הללו. הוא עלול לתהות כלום מה מן האמור בהם נכתב על מנת לקדם את פניה של טענה לאחריות (בז'רגון הצבאי יש לכך כינוי קולע יותר). אלא, שהתביעה לא הצליחה להראות בראיותיה כי, ביסודם, לא שיקפו המכתבים הללו פעולה ניהולית אמיתית אשר נקלטה ויושמה.

טענה יחידה הייתה בפני-התובעים ונגעה לתארוכם של אותם מכתבים. המנכ"ל כתב את מכתבו בתאריך 7.5.2012 ונענה יומיים לאחר מכן. זאת כשאין חולק על כך, שכבר בחודש אפריל צולם ראיון-התגובה עם מר בר מוחא, כלומר הכתבה הייתה בשלב מתקדם של הכנה. אם ירדתי לסוף-טענתה ביקשה התביעה ללמוד מכך כי מר נסטלבראום היה, עד שחדל, מעורב בשלבים מהותיים של הכנת הכתבה הזו. דא עקא כי גם לכך לא נמצאה ראיה. כמצוטט לעיל, מר בן מנחם כתב: "אני מבקש שלא תעסוק בכתבה שום דרך, כפי שנהגת עד כה" (ההדגשה הוספה). יותר מזה, מר נסטלבראום העיד בחקירתו הנגדית כי לא המכתב הזה הניעו להרחיק את עצמו מעיסוק בכתבה. הוא הדגיש, שוב ושוב כי עשה זאת מיוזמתו:

"[ידעתי] שאני צריך לפסול את עצמי למען הנראות מלהיות שותף בעניין ואני פסלתי את עצמי... פסלתי את עצמי לטפל בעניין רק מתוך נראות... אני פסלתי את עצמי מלעסוק בכתבה בכל דרך... לא הייתי צריך את המכתב כדי לדעת שאני צריך לפסול את עצמי" (שם), בעמ' 23, ש' 1-2; עמ' 38, ש' 24-25; עמ' 41, ש' 14).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

59. הדברים הללו לא נסתרו. המסקנה המשפטית היא כי לא הוכחה מעורבות של מר נסטלבראום בפרסום הנדון. שאלתי, בכל זאת, את עצמי כלום תפקידו הניהולי הבכיר של נתבע זה לא עשאו אחראי לדפוסי-ההתנהלות של העובדים בחטיבת-החדשות. אלא, שלנוכח העובדה כי פרשה זו שלפני מיקדה את עצמה בפרסום נתון ולא בכשל מערכתי כללי, לא מצאתי את מר נסטלבראום אחראי, ולו ניהולית, לאיזה מן הקשיים שנתגלעו. השורה התחתונה היא – בלי להתיימר לקבוע ממצאים בטענות האישיות הקשות, שהעלה תובע 2 נגד נתבע 3 ומבלי לגרוס כי לא ייתכן פער בין האמת, המוכחת בבית-המשפט לבין זו העובדתית – כי לא הונח יסוד לחיובו של מר נסטלבראום באחריות לפרסום.

אמת-הפרסום

60. יתר-הנתבעים טענו, כפי שהוסבר, להגנה שלפי סעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע. ברם את הנדרש בנשיאה בנטל, הכבד, להוכיח הגנה זו ואת הנדרש במלאכה הדיונית המורכבת, הכרוכה בדבר, לא מיצתה ההגנה כל עיקר. במה שיכלה, אולי, לסבול כתבה רבת-פרטים – המערכת אלו באלו עובדות, תזה ומסקנות ומוגבלת באופן טבעי בזמן-השידור שלה – לא יוכל ההליך המשפטי להסתפק. היריעה העובדתית החסרה עד ליסוד, שנפרשה בבית-המשפט בכל הנוגע לתכני-הכתבה, לא די בה לקנייתה של הגנת-האמת.

שמיעת-הראיות לפניו של בית-משפט זה, על אף שהייתה ממושכת ויוחד לה יותר מדיון אחד, לא הקיפה אלא את בעלי-הדין. זולתם, אף לא אחד מן הגורמים הרבים, שתרמו מטענותיהם לכתבה, נקרא למסירתה של עדות. הדברים הם בבחינתו של קל וחומר בכל האמור במי, שדברים הובאו בכתבה תוך הסתרה של זהותם או מפיהם של אחרים. ברם אפילו איש מאלה, שהתראינו לכתבה או הופיעו בה בגלוי, לא היה חלק מן הבידור בבית-המשפט. ההחלטה להסתמך בעדויות על בעלי-הדין בלבד השמיעה כי ההגנה תלתה את יתרה, בייחוד, בחקירתו הנגדית של מר בר מוחא. אך מה אעשה ובתשובותיו בבית-המשפט לא אישר תובע זה, כל עיקר, את אמתותם של תכני-הכתבה שהם לשון-הרע? חסר ראיתי זה מונח לפתחו של מי שטוען להגנת-האמת, היינו, לפתחם של הנתבעים.

61. כך, בסוגיה בולטת, לא נתאפשר לתובעים להתמודד עם טענות-העובדה, שהשמיע מר גרשון בכל הנוגע להליך-הבחירה של חברי-הנהלה לאגודה. בענין הזה, ונוגע לעובדה צרופה,

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

לא הוצגה לבית-המשפט המסכת הראייתית הנדרשת לעשייתה של טענה עובדתית לכלל-קביעה. לא ראיתי, בסוגיה אחרת, כל יסוד לפקפק בכנות-תחושתם של עיתונאים, בכל הכבוד מן המובילים בעולם-התקשורת, כי האגודה שוב אינה כתובת מקצועית עבורם. ברם אפילו מקרה פרטני אחד, שבו פנה עיתונאי לעזרתה של האגודה כארגון מקצועי והושב ריקם, לא הוצג לבית-המשפט בראיה קבילה. קראתי במאמרו הנזכר של עו"ד שיבי כי "במבחן [של איגוד מקצועי] אינני בטוח שאגודת העיתונאים בתל אביב יוצאת ללא ציון 'עובר' לפחות". גם זוהי עמדה, שאיני מחווה את דעתי בקשר לנכונותה, אך מצביעה על כך שהמציאות העובדתית עשויה להיות מורכבת יותר מזו שהובאה בכתבה. עו"ד שיבי, מצדו, ידע לספק הסבר אחר לחולשתו של הפן ה"איגודי" של עיתונאים בישראל, ואין מקורו באגודה בתל אביב או במר בר מוחא:

"המציאות היא שעם גוויעת החוזה הקיבוצי ברוב כלי התקשורת למעט רשות השידור לא נמצא לעיתונאי מן השורה שריון הגנה, להוציא התאגדות ועוד פעם התאגדות, ואין גם אמנה מחייבת בין בעלי כלי תקשורת לבין עיתונאים המחייבת אותם להגינות מזערית לפחות. השיריון האמיתי היחיד הוא קופת ה'יוניון' [המשאב הכספי של האיגוד המקצועי] וסעיפי חוק בדיני עבודה ופסיקת בתי הדין לעבודה ובתי המשפט בכלל בסוגיות של חופש עיתונות והגנה על חסיון עיתונאי".

תובע 2, מצדו, לא אמר בחקירתו הנגדית מאום שיכל לאמת את בנטען בכתבה:

"בא-כוח הנתבעים: אתה מכיר את הביקורת של חיים שיבי נגדך?
הוא טוען שאתה בפועל הבוס של אגודת
העיתונאים ושאתה אשם בפירוק האיגוד הארצי
של עיתונאי ישראל.

תובע 2: לא נכון, מה לעשות?

בא-כוח הנתבעים: אתה מכיר את הביקורת של יוסף ג'קסון? בכתבה
הוא אומר שהאגודה אינה עושה דבר להגנה
אמיתית של עיתונאים.

תובע 2: בסדר, אז הוא אמר. נו, מה לעשות? (פרוטוקול,

מעמ' 29, ש' 32; עמ' 31, ש' 12-15).

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

אם אמת יש בטענות שהועלו במישור הזה – לא אוכל לדעת. אך זהו, בדיוק, העניין. דומה כי האמת העובדתית עשויה להיות מורכבת במידה ממשית מזו, שהוצגה בכתבתו של מר מוסק. ניחא, בשלב זה של דיונו, שהכתבה לא עסקה בפנים הנוספות הללו. ברם בכל מה, שנוגע להגנת-האמת, לא השלים הדיון בבית-המשפט את החסר. לא הוכח לבית-המשפט כי התנהלותם של התובעים שמטה את הקרקע מתחת לכוחה ה"איגודי" של אגודת-העיתונאים בתל אביב.

62. האם יכול בית-המשפט לקבוע, לצרכי-בדיקתה של הטענה לפי סעיף 14 לחוק, כי השכר שמקבל תובע 2 – ואין ספק כי הוא גבוה – חורג משכר-קודמיו? לפי העובדה שלא הונחו לפני הנתונים המספריים הנדרשים והם זמינים ודאי בחומר משפטי, שניתן היה להניח עליו את הדעת ולו בסיועו של בית-המשפט; ולפי העובדה כי איש מן הנתבעים לא העיד לפני דבר בנדון – לא אוכל להשיב בחיוב לשאלה זו. אפשר אמנם כי פטירתו המצערת של מר אבנרי הכבידה על כוחם הראייתי של הנתבעים, ברם אפילו את מנכ"ל-האגודה לשעבר, מר טוביה טער, שסיפר בכתבה כי שכרו-שלו היה נמוך לאין שיעור, לא קראה ההגנה למסירתה של עדות. והנה, בשעה שבכתבה השיב מרואיין זה, בתום-לב, כי הוא השתכר "בסביבות 9,000 או 10,000 שקל לפני כעשר שנים", היינו, לכל היותר חמישית מן השכר המיוחס בכתבה לתובע 2, נאלצו הנתבעים להודות בסיכומיהם כי אפילו לשיטתם "שכרו של מר סער היה מחצית משכרו החודשי של התובע" (פסקה 64 לסיכומי-הנתבעים. ההדגשה היא במקור).

תובע 2 נשאל בחקירתו על מקורות-השכר שהוא מקבל. הוא לא אישר את הטענה כי שכרו גבוה משל קודמיו וכי המקור הראשי לשכר זה הוא מדמי-החבר: "אני יכול להגיד לך רק דבר אחד, שכנס אילת וההכנסות מכנס אילת מכסות כמעט את כל השכר שלי. אם [נבדוק] את ההכנסות מכנס אילת במהלך כל השנים, אנחנו [נגלה] שזה לא מדמי החבר, השכר שלי... המנכ"לים הקודמים קיבלו אותו שכר כמו שלי" (פרוטוקול, בעמ' 61, ש' 6-13; עמ' 63, ש' 14-12).

63. עוד לא הוכחה לפני דמותם ה"תמנונית" של התובעים ושום ראיה לגבי מינויים לתפקידי-מפתח בעולם-התקשורת, שאליה כביכול שלחו בהם את ידיהם, לא הוצגה לי. גם מתוך האגודה עצמה, היום או בעבר, לא הובא איש לספר כי הודח, למשל, בידיהם של התובעים מאיזה טעם שהוא ומקל וחומר מטעם, שאינו ענייני ויסודי בשליטתו ללא מצרים של מר בר מוחא באגודה. פיחות במספרם של חברי-האגודה בשנים שקדמו לכתבה לא הוכח גם הוא בבית-המשפט. הצדדים התעמתו בשאלה אם במהלך-הכנתה של הכתבה ניתנה או שלא ניתנה למר

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מוסק רשות לעיין בספר-הבוחרים ותובע 2 הודה כי מנע את המידע הזה מן הכתב (שם, בעמ' 69, ש' 16-17). אלא, שבמקום היחיד ובו נדרש להוכיח את ההגנה המשפטית של אמת-הפרסום – בית-המשפט – לא הוצגו שום נתונים מן הספר הזה או מכל מקור רשמי אחר. גם חקירתו הנגדית של התובע לא סייעה לנתבעים בענין הזה, משום שהלה מאן לאשר את אמתות-הנטען:

”בא-כוח הנתבעים: תאשר לי ש[בין 2008 ל-2012 הייתה] ירידה של 25 אחוז [במספר החברים באגודה], מ-1,600 ל-1,100. תובע 2: לא. אני לא זוכר אם אני אמרתי [באחד הראיונות] את ה[מספר] 1,600, אבל גם [אם] אני אמרתי, אני לא אאשים את הכתב שהוא סילף את דבריי או משהו כזה. יכול להיות שטעות סופר או... אבל לא היו מעולם 1,600 חברים באגודת העיתונאים.

בא-כוח הנתבעים: כמה חברים הצביעו להנהלת האגודה בבחירות 2005?

תובע 2: אם אני לא טועה, יכול להיות שהצביעו 200 ומשהו.

בא-כוח הנתבעים: כמה חברים הצביעו בבחירות להנהלת האגודה בבחירות 2012?

תובע 2: 99.

בא-כוח הנתבעים: כלומר אנחנו מדברים על ירידה של 50 אחוז במספר הבוחרים?

תובע 2: זה תמיד היה ככה. בכל מערכת בחירות היו ירידות ועליות, בעיקר כשיש שמונה מתמודדים על שמונה מקומות. אז אנשים לא טרחו להגיע, מה לעשות?”

(שם, מעמ' 43, ש' 17; עמ' 46, ש' 3-17).

64. התובע אישר כי מספרם של אלה, שהעמידו את עצמם לבחירה להנהלת-האגודה פחת משנת 2005 (11 מועמדים) לשנת 2012 (שמונה; שם, שם, בש' 18-22). אך הוא לא נשאל כלל על הסיבות לכך, כאילו על בית-המשפט להשלים בעצמו את המסקנה כי מה שבכתבה הוא אמת. בכל הנוגע לטוהר-הבחירות לאגודה הכחיש תובע 2 את טענת-”צעטל'ה”, ”שלא היה ולא נברא”

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

(שס, בעמ' 74, ש' 23-24). אומר כי ככל שהכוונה ב"פתקה" זו הייתה לפתק-ההצבעה, שבו הופיעו שמונת המועמדים לשמונה המקומות שבהנהלה, לא טרחה הכתבה להסביר זאת. צופה סביר מתרשם היה כי תובע 2 צייד את המצביעים בהוראות-הצבעה בכתב, ולא היא.

65. איש מן המעורבים במגעים עם התובעים בכל הנוגע לשכירתם של נכסים בבית סוקולוב לא העיד בבית-המשפט. כאן נדרש להזכיר כי ראיון, שנתנו הם או מי במקומם לכתבה המדוברת, אינו תחליף לעדות בבית-המשפט. אינני יודע מי שכר מה בבית-העיתונאים; מה היו תנאי-השכירות; אם הם הופרו או שקוימו בידי מי מהצדדים ואם תרמה ההשכרה לחברי-האגודה או שלא. הכל, משום שאיש לא טרח להביא את העובדות הללו לפניו של בית-המשפט. בחקירתו הנגדית התבקש תובע 2 לאשר את עצם-העלאתן של טענות בקשר לשכירויות אך "בלי להיכנס לשאלה אם הן נכונות או לא נכונות. אני שאלתי בסך הכל אם נטען או לא נטען" (שס, בעמ' 77, ש' 8; עמ' 78, ש' 11). התובע אישר, בגילוי-לב, כי הטענות עלו ואף אישר את נכונותן של עובדות, חלקיות, שעליהן הוא נשאל בהקשר זה. הוא הכחיש לחלוטין כי פעל באורח, שאינו ראוי או שאינו תקין: "הם [השוכרים] קוראים לזה 'התעמרות'. אני דרשתי את ביצוע ההסכמים. אני פועל נכון ומבקש לעמוד בהסכמים מול האגודה" (שס, שם, בש' 14; עמ' 79, ש' 31-32).

66. כל אלה אינם פרטים טפלים. כל אחד ואחד מהם הרכיב נדבך מרכזי בכתבה. בכל אחד ואחד מהם היה, כמבואר, משום פרסומה של לשון-הרע, כהגדרתה בסעיף הראשון לחוק. גם צירופם זה לזה בהתחקות על המכלול אינו מוליך את הכתבה, להשקפתי, למקום שבו ביקשו הנתבעים להעמידה, בין כתליו של סעיף 14 לחוק. ה"מכלול" אינו הסתכלות על הפרסום מגובה רב, שבו מיטשטשים פרטיו וקל יותר להתאימו למידותיהן של קטגוריות משפטיות. נהפוך הוא: התמונה הכללית, שביקשה ואף הצליחה הכתבה להעמיד לפני צופיה, הייתה חדה למדי. לשאלה כלום הוכח בבית-המשפט כי התמונה הזו – אמת היא, לא אוכל להשיב בחיוב.

67. שני ענינים, בכל זאת, זכו לאימות בחקירתו הנגדית של מר בר מוחא. ראשונה הייתה הודיתו בסגנונו האישי, הנשקף מתגובותיו לאורכה של הכתבה: "תשמע, יש לי סגנון. עובדה היא שבכתבה, הסגנון הזה בא לידי ביטוי. יש לי סגנון שהוא בעצם, הייתי קורא לו אפילו: מתלהם. כן" (פרוטוקול, בעמ' 64, ש' 6-7). ספק בעיני אם תביעה זו הייתה מוגשת אילו ייחדה הכתבה את עצמה למבנה-אישיותו של תובע 2. התובע הוסיף והשיב בחיוב לשאלה אם במהלך כהונותיו כמנהלה הכללי של האגודה עזבו אותה ועדים של עיתונאים מכלי-תקשורת חשובים. הוא העיד: "ב'מעריב' היה אכן ועד, שבשלב מסוים כבר פעל עצמאית [כלומר – עזב את

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

האגודה]. ב'הארץ' גם היה ועד ובשלב מסוים, אחרי 2012, [הם] עזבו [את האגודה]. ב'דיעות אחרונות' הוועד בשלב מסוים כבר לא היה שייך לאגודת העיתונאים, הוא היה עצמאי, פעל עצמאית" (שם, בעמ' 45, ש' 4-16). "היום", הוסיף התובע והודה, "יש ועדי עובדים קטנטנים ברדיו אזורי או דברים מהסוג הזה, לא מעבר" (שם, שם, בש' 28). דא עקא כי זולת עובדת-העזיבה, לא הוכח לפניו של בית-המשפט מאום בכל הנוגע לסיבותיה של עזיבה זו ולקשר, ככל שקיים, בינה לבין אורח-התנהלותם של התובעים. והלא בכך עסקה הכתבה.

68. ההגנה ביקשה להיתלות בפרסומים עיתונאיים נוספים, חיצוניים לכתבה, שמתחו ביקורת קשה על מר בר מוחא ועל התנהלותו. היא טרחה והגישה לבית-המשפט פרסומים כאלה, בין בראייתיה הראשיות ובין בחקירתו הנגדית של תובע 2. ומה בכך? מי לידי יתקע כי מה שנאמר בפרסומים הללו הוא נכון? איש מן הכותבים הנוספים לא מסר עדות בבית-המשפט. כל שיכולים אותם פרסומים להראות הוא את עצם-קיומם. מה בינם לבין הגנה בבית-המשפט, לא אדע.

69. אבקש לשוב ולהטעים, בייחוד באוזניו של מי, שבקיא יותר מבית-המשפט בעולם-התקשורת ועלול למצוא את עצמו מתקומם לנוכח איזה מן הדברים האלה: איני קובע כי דבר מן האמור איננו אמת; אך גם את היפוכם של הדברים לא אוכל לקבוע. זאת, מן הטעם הפשוט, שמאום בנדון לא הוכח לפני, במאפיינים הנדרשים בהליך השיפוטי. יותר מזה, בכל מה שחרג מתיאורן ה"יבש" של עובדות ועלה כדי תחושה או דעה של מי מהמרואינים לכתבה או של יוצרה, לא זו בלבד שאיש לא שמני לבטל או לדחות את אלו, אלא שממילא איני קובע כל מסקנה. צר לבית-המשפט, אולם בתביעות בלשון-הרע עלולה אכזבה להיות מנת-חלקם של שני הצדדים להליך. המחשבה כי דיון בבית-המשפט יוציא, אחת ולתמיד, לאור את האמת הצרופה היא, במקרים רבים, מחשבת-שווא, הרחוקה מהבנתם של דיני לשון-הרע. איני קובע כי מה, שהוצג בכתבה לא היה אמת. אך בד בבד לא הוכח לפני כי הפרסום הזה, על אף שברי כי היה בו ענין ציבורי, יוכל ליהנות מהגנת-האמת לפי סעיף 14 לחוק איסור לשון-הרע.

לנתבעים ניתן מלוא-הבמה להוכיח כי הגנה זו מתקיימת בעינים. פרשת-ההגנה לא עשתה כן. אפשר כי אין מקום לבוא על כך בטרוניה. הכתבה פרשה תמונת עובדתית מורכבת, שהוכחתה מצריכה הייתה להרחיב ממשית את היקפו של הברור בבית-המשפט ובתוך כך מגדילה ממשית את הוצאותיהם של הצדדים שניהם. ייתכן, שאילו היה "מצעד"-העדים שבדרך לאולם-הדיונים ארוך-ארוך היה בית-המשפט מעלה, מצדו, שאלה הקשורה בהקצאתו של

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

המשאב השיפוטי. אפשר כי או-אז מתגלה היה המוקש, שנושאת באמתחתה ההגנה של אמת- הפרסום וממילא ניצב היה, מלוא-קומתו, טעם להעדיף על פניה אחרות. אלא, שכל זה לא ארע. הנתבעים דבקו בהגנתה של האמת; לא היה אמצעי, שנתבקש מבית-המשפט ונשלל מהם בקשר לכך ולסופו של בירור אותה הגנה לא הוכחה.

עיתונאות אחראית

70. נהיר כי יוצר-הכתבה, מר מוסק, השקיע זמן ומאמץ בהכנתה. הוא רתם מכישוריו המקצועיים והם, בכל הכבוד, רבים. אין זה דבר של מה בכך ליצור כתבת-תחקיר, ארוכה ומפורטת, ודאי לתוכנית בעלת-מוניטין כמו "יומן". הנושא, כתבתי, נקשר בענין ציבורי ממשי וההחלטה להקדיש לו כתבה ענתה על מרכיב ה-"חובה" העיתונאית לדיווח. בחומר שלפני, אדגיש, אין אחיזה למסקנה כאילו נולדה הכתבה מ"רדיפה אישית" של מר מוסק את תובע 2 ומתוך רצון לפגוע בו ויהי מה, אפילו כרוך הדבר בעיוותה של תמונת-המציאות לרעתו. אין יסוד ראיתי לטענה כי היוצר פעל שלא "בתום-לב", במובנו השגור מחוץ לכתליו של בית-המשפט.

אלא, שההגנות שבסעיף 15 לחוק איסור לשון-הרע, ועל כך כתבתי, עוסקות בתום-לב משפטי, שמרכיביו נגזרים מן האכסניה וכאן – מכל המפורט בענינה של ההוראה בסעיף 15(2) לחוק. לאחר שקילה ועיון הגעתי לכלל-מסקנה כי הכתבה נושא-דיונו לא עמדה דיה באמות-המידה, הנדרשות בהקמת ההגנה של "עיתונאות אחראית".

71. מסקנה זו עשויה נדבכים מספר. ראשון ומרכזי בהם הוא חד-הצדדיות שבכתבה ועיסוקה בהבלטת השלילי. אילו כל שניתן היה להביאו לפני הצופים הוא תמונה קודרת וחד-ממדית כמעט, בכך לבדו לא היה כל פגם. אף איני רואה ליקוי בכך, שפרסום עיתונאי ייסד עצמו על תמה יחידה ואף על תזה שהיא, להבנתו של היוצר, שיקוף הולם של מציאות-הדברים. אלא, שמכלל-החומר שלפניו של בית-המשפט נהיר כי הסוגיה שהועלתה בכתבה היא סוגיה מורכבת ולה פנים נוספות אשר, לדאבוני, לא מצאו כמעט את ביטולם בכתבה ההיא.

כיוון, שלא נוכל להימצא מחזיקים מקל משני קצותיו, יש למצוא אחיזה בטענת-הנתבעים כי לא בפובליציסטיקה דובר ולא בטור-דעה. הכתבה הייתה מסוגת-התחקיר. היא ביקשה להתאפיין באיסופו של מידע, בסידורו ובהבאתו לפנייהם של הצופים באופן, שיתאר תמונה עובדתית, שהיוצר סבר כי היא מתארת נכונה את המציאות. בסוג כזה של פרסום יש

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

חשיבות כפולה ומכופלת להימנעות מביטוי חד צדדי, או נוטה במובהק לקוטב אחד, בשעה שיש משקל, כך ברור, למצוי בקוטב האחר.

כמעט ידיעה שיפוטית היא, ומכל מקום הדבר עלה באופן ברור מן החומר שלפני, כי השדה של התאגדות מקצועית של עיתונאים הוא מורכב וסבוך. אין הוא אך כר, טבעי, ליצרים ולאינטריגות כמצופה מאכסניה המכנסת תחת-קורתה ציבור של אנשים נבונים ודעתנים, חדורים בתחושת-שליחות, בעלי-כוח להשפיע על החברה ובעלי-כישורים מקצועיים גבוהים. מאותם מרכיבים ממש עשוי לא רק הָאָנִי (אגו) אלא גם שאלות חשובות של ייצוג, של מעמד-המקצוע ושל הכלים אשר בידיהם של העוסקים בו. תחקיר, המתמקד באלה ואפילו הוא עוסק רק בארגון אחד ובעיקר בעומד בראשו, כמו מאליו מצופה כי יביא לפנייהם של הצופים את מורכבות-התמונה, את הדעות השונות, את השקפות-העולם שעליהן היא נשענת ואת מסד-הנתונים השלם, שעליו ניתן לסמוך מסקנות בקשר לנושא-הכתבה. נכון הדבר כי לסוגה העיתונאית הזו, כמו גם לפלטפורמת-השידור ולזמן-השידור שאפשר להקצות – מאפיינים ומגבלות משלהם. ברם, גם בדל"ת האמות של אלה צריך, וניתן, לשרטט תמונה בת יותר ממד אחד.

די והותר אינדיקציות יש בחומר שלפני לאותה מורכבות של המציאות ולא הובאה באורח מספק בפרסום נושא-דיונו. הביטוי "האגודות הוותיקות" – כדברי-ההקדמה לכתבה, השמיע כי יותר מאגודת-עיתונאים אחת היא נושא לכתבה. מן הכתבה עצמה עלה דבר-קיומה של התארגנות, חדשה לשעתה, של עיתונאים באיגוד חלופי. מה משמעותו של פלורליזם ארגוני זה? מהם מקורותיו? מהי השפעתו על עולם-העיתונות? מהם יחסי-הגומלין בין הארגונים השונים? בשאלות החשובות הללו היה לכתבה ענין יחיד לדָבָר בו: הארגון, שמנהלו הכללי הוא מר בר מוחא, כה חטא ליעודו עד כי נדרש להקים אחר תחתיו. הזוהי תמונת-המציאות המלאה? מסופקני. שמא גורמים אחרים, הטבועים בתחום-העיסוק הזה; במעמדו בחברה הדמוקרטית; במגבלותיו בישראל של ימינו ובריבוי-הדעות שהוא מנת חלקנו תרמו את חלקם? הדבר לא נבחן.

ואפילו יימצא, וגם בכך ארשה לעצמי להטיל ספק, כי אגודת-העיתונאים בתל אביב עשויה עור אחד – החליפה שהלבישה מנהלה הכללי – ברי כי זולת מר בר מוחא פועלים בה עוד עיתונאים, בין בתפקידי-ניהול ובין כחברים. אל מול העושר שבעדויות הרבות והובאו בכתבה לחובתם של התובעים, כלום לא נמצאו אחרים ויכלו להציג צדדים נוספים של פעילות-האגודה? אדם הצופה בכתבה עשוי למצוא, בקושי, אחד או שניים, ששמותיהם הוזכרו לעיל ומצאו משהו טוב לומר על מי מהתובעים. הייתכן כי אפילו בפיהם של אלה, שאין כושר-הביטוי והניתוח זרים

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

להם, זו לשון-המעטה והערכה, רודדה תמונתה של תובעת 2 לכדי המוצג בכתבה? ברי כי עמדתו של עורך-הדין שיבי בסוגיה הנדונה מורכבת במידה רבה מן המצוטט בשמו. דומני כי לא אטעה אם אעריך כי גם מר ג'קסון, בדברים שהובאו מפיו, לא מיצה את החיוב, מנקודת-מבטו, שבפעילות-התובעים. לא זו בלבד שהכתבה, בשירות-הנרטיב שהיא ביקשה להוביל, קימצה פְּחִיב, אלא שהצפייה עוררה תחושה לא נוחה כי היה מי, שביקש לעשות את דברי-הסנגוריה המעטים שהושמעו, לסוס טרויאני הנושא בבטנו את תמונתם האמתית של הדברים: "הגנה אמתית על עיתונאי לא קיימת"; "בר מוחא תרם לשיתוק האיגוד הארצי של עיתונאי ישראל".

72. שנית, בענינים רבים מדי לא הציגה הכתבה לצופיה אסמכתאות או מידע נדרש נוסף. נכון הדבר כי כתבה איננה פסק-דין או מאמר אקדמי, אף לא דין וחשבון לרשויות-המס. ברם צפייה בכתבה הבהירה כי אפילו מידע, שהובא בה, לא נמסר בשלמותו. "לאחר הכנס הראשון [באילת] הצהירה האגודה על הכנסה של חמש מאות אלף שקלים", שודר. ברם על ייעודה של הכנסה זו לא נאמר דבר. משמעותה, לטוב או לרע, לענין-מאזנה הכספי של האגודה לא הוסברה. האופן, שבו מנהלת האגודה את עניניה הכספיים בכלל, לא בואר ולא נותח. נקודת-הממשק לנדל"ן המושכר של האגודה לא נמצאה לכתבה אלא בהבלטת השלילי בהתנהלותו של תובע 2. מה היו תנאי-ההשכרה? מה הייתה תרומתה לאגודה? האם ההתנהלות סביבה שירתה את עניניה של האגודה או שאך פגעה בהם? על כך לא נאמר דבר.

באופן פרטני דיברה הכתבה בסכסוך, שהתעורר עם מר קולמן, בעליה של שוכרת קודמת, שלפי הכתבה תבע את מר בר מוחא בסכום קרוב למיליון שקלים. האמת היא, שהתביעה לא הוגשה נגד מנכ"ל-האגודה אלא נגד האגודה לבדה. בתוך הפרק הנרחב, שהוקדש לסכסוך המשפטי הזה בכתבה, כמעט ונבלע משפט אחד: "פסק הדין היה לטובת בר מוחא". דבר וחציו דבר ממה שנכתב באותו פסק-דין לא הובא לידיעת-הצופים. אמת, סכסוך שהסתיים בקבלת-עמדתה של האגודה הוצג בכתבה לגנותה ולגנות המנהל הכללי שלה. עיינתי בפסק-הדין אשר, ככל הכרעה של בתי-המשפט, עצם-הכתוב בו הוא בידיעה שיפוטית. התובעת שם הלינה על שהוסתרו ממנה פרטים מהותיים על אודותיו של המושכר ונקשרו, בייחוד, בהיעדרו של רישיון להשתמש בנכס לחלק מפעולותיו של בית-העסק השוכר. בית-המשפט (כבוד השופטת שרון גלר) דחה טענה זו על כל נדבכיה. בין השאר נקבע:

"נציג הנתבעת בר מוחא, העיד, בעדות שלא נסתרה, כי מסר לנציגי התובעת, עוד בשלב המשא ומתן, את כל הפרטים הנוגעים למקום

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

כולל שלילת הרישיון וצו הסגירה... בר מוחא העיד כי עדכן את התובעת ומר ליפשיץ [מבעלי-התובעת שם] אישר בעדותו, כי אכן קיבל את המידע מבר מוחא... מדברין[ה]ם של מנהלי התובעת עולה בבירור, כי המידע שהועבר להם על ידי הנתבעת בשלב הטרם חוזי היה בהתאם למצב המשפטי הנכון... חיזוק לדברי בר מוחא ניתן למצוא באירועים שקדמו לאירוע ההשקה. בר מוחא העיד, כי התריע טרם האירוע, בפני [גורמי-התובעת], כי אירוע מהסוג שאותו ב[י]קשה התובעת לערוך עלול לעורר בעיה. בר מוחא אף דאג להתקשר ל[אחד מאלה], שהיה בחו"ל באותה עת ולהתריע בפניו, כי עריכת אירוע הכולל השמעת מוסיקה בגן תעורר התנגדות השכנים... בטענת התובעת בדבר עילת ההטעיה הנטענת כנגד הנתבעת לפי סעיף 15 לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973, התרשמותי הינה כי מדובר לכל היותר בטעות בכדאיות העסקה מצד התובעת... קביעתי, לאור התמונה הכוללת המפורטת לעיל, כי הנתבעת לא הפרה את החובה לניהול משא ומתן בתום לב וכן לא הפרה את חובת הגילוי כלפי התובעת" (ת"א (שלום תל אביב-יפו) 20423/07 חברת שלטון מסעדות ואירועים בע"מ נ' אגודת העיתונאים בתל אביב (פורסם במאגרים, 21.6.2011)).

הכתבה הוסיפה ודיברה בשוכר הקודם של בית-העסק, מר רוזנברג, אשר "לבקשתו של קולמן, חתם על תצהיר משפטי". "בתצהיר", הוטעם, "שוטח רוזנברג טענות קשות נגד בר מוחא". לתומך עלול היית לטעות ולסבור כי תצהיר שכזה הונח לפניו של בית-המשפט באותה תביעה, ולא היא (העדויות הובאו שם בחקירות ראשיות). מה היו, אפוא, נסיבות-עריכתו של "תצהיר" זה? האם הוא שימש בהליך כלשהו? שופט, שאינו הצופה הרגיל משום שבכוחו להביט בהילוך איטי בעותק של הכתבה ולהריצה קדימה ואחור, יכול להבחין כי הוא נעשה "לבקשתה של חברת וילה סוקולוב בע"מ". מה הייתה אותה "בקשה"? מיהי אותה חברה? כל זה לא סופר בכתבה. נדרשה לי הפסקה ה-114 לתצהירו של נתבע 8 לדעת כי הייתה זו תלונה לרשם-העמותות. מה העלה בירורה של תלונה זו? גם על כך לא נאמר בכתבה דבר.

עיקר הוא בכך, שהתצהיר הזה לא הוצג לצופים באופן, שאפשר לעמוד על משהו מתוכנו. הצופים יכלו לראות צילום-תקריב של הפסקה הראשונה, שממילא לא הציגה דבר מן

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

המהות. מרחוק, באופן בלתי-קריא, עברה המצלמה על סעיפים אחדים מן העמוד הראשון של תצהיר זה. מה נכתב שם? הצופים לא יכלו לדעת. את מה, שהוחמץ בקריאה, נדמה היה כי ניתן להשלים באמצעות צפייה במרדכי רוזנברג זה, שרואיין לכתבה. אלה היו, בלשונם, דבריו שם:

"כשהוא [מר בר מוחא] ראה שהמקום מרוויח כסף הוא התחיל לדרוש יותר כסף שלא על פי הסיכומים בינינו. הוא היה עושה מתמטיקה עם עצמו והיה מגיע ופשוט דורש יותר כסף ומכניס כל מיני 'צפרדעים' לעסקה".

השומע – תְּצַלֵּינָה שתי אוזניו. נותר עוד לדעת: מה הייתה אותה "מתמטיקה"? באיזה אופן דרש תובע 2 "יותר כסף"? במה חרג הדברים מה"סיכומים בינינו", שלא הוצגו ולא הוסבר תוכנם? מה דמות הייתה לאותן "צפרדעים"? כלום ייתכן, אולי, בדוחק, כי משהו מן הדברים הללו, שלא בוארו כלל, נעשה לטובתו של ציבור-החברים באגודה? והאם קיים מרדכי רוזנברג, מצדו, את כל חובותיו שלפי ההסכם עם התובעת? על כך לא מצאה הכתבה מקום להתעכב.

"היה שם ככה לכלוך", תרם מידיעותיו ואף הדגים בשתי ידיו מר אבראהים אבו נעמה, השף של "וילה סוקולוב". בהקשר, שבו הובאו הדברים, כל צופה סביר קושר היה את הרפש המדובר להתנהלותו של מר בר מוחא. משום מה לא טרחה הכתבה להתעכב על עוד משפט אחד של מרואיין זה, לאמור: "בר מוחא גילה שנועם [קולמן] הפעיל אחריו חוקרים פרטיים במשך כמה חודשים". לאמור, לכאורה היה זה מנהלה הכללית של האגודה אשר מצא את עצמו קורבן להתנהלות שלילית בגדרה של פרשת-השכירות. הייתכן ש"לכלוך" לא היה נחלתו של צד יחיד?

73. הואיל והכתבה לא ביקשה לערוך ניתוח ממצה לגבי אופן-טיפול של האגודה בנכסים שהיא משכירה, עורר בי שיכונן בכפיפה אחת של הטענות לגבי אופן-ניהולה של האגודה פנימה ושל הטענות בענין היחסים עם שוכרים תחושה, כאילו במקום להתמקד בתחקיר על פעילות האגודה והעומד בראשה היה מי, שביקש לקבץ יחד את כל השלילי והרע באישיותו של תובע 2. אלא, שהכתבה לא הובאה לצופים, לפי תוכנה ואף לפי דברי-ההקדמה לה, כדי לומר כי מר בר מוחא אינו אדם נחמד. המטרה הייתה תחקיר וניתוח של מצב-האגודה כארגון מקצועי עבור עיתונאים. הגנה של "עיתונאות הוגנת" עומדת הייתה למי, שהראה לבית-המשפט כי מה, שיצא תחת ידיו לאחר שהקפיד באמות-מידה עיתונאיות ראויות, הוא אכן תחקיר שכזה. לדאבוני, לא כך עלה גם ממרכיב זה שבכתבה.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

74. שלישית, על אף שיוצר-הכתבה הקפיד לראיין את מר בר מוחא ושילב בכתבה, לשיטתו בנדיבות, קטעים מאותו ראיון, התקשיתי לקבוע כי אף מבחינתה של זכות-התגובה הייתה ההתנהלות העיתונאית שלמה. ההגנה לא הניחה לפני את החומר הגולמי של אותו ראיון והיה, מטבע-הדברים, ארוך ממה ששודר. לפי עדותו של מר מוסק, הראיון הזה ארך כמעט שעה (פרוטוקול, בעמ' 144, ש' 22). אני מתקשה לסבור כי במשך שעה שלמה ועל אף סגנונו התוקפני, שעליו הוא העיד בעצמו, כל שעשה מר בר מוחא הוא לצעוק ולגדף. מה שהובא בכתבה מפיו היו, לעומת זאת, כמעט אך ורק דברים כאלה. קטעי-הזעם מפיו נשזרו בכתבה באופן, שאינו מאפשר להניחם בהקשר מובן. כך, למשל, מיד לאחר הדברים הענייניים שהשמיע העיתונאי רינו צרור, שובץ קטע ובו נראה מר בר מוחא צועק, באופן מתמיה שאינו קשור כל עיקר לדברים שבאו קודם, על דמות ניטרלית לכאורה – צלם-הכתבה, מר ליפשיץ. "נשלחתי על ידי זליג רבינוביץ", הטיח בו תובע 2, "ואל תשאל שאלות, אתה צלם וכולך צלם, אתה לא עיתונאי, אז אני מבקש ממך". צופה מן השורה, שלא הוסבר לו מיהו זליג רבינוביץ; מהי המחלוקת בינו לבין מר בר מוחא ובמה "חטא" הצלם, שזכה להתייחסות קשה זו – על כורחו נחשף לחוסר-הענייניות שבהתייחסותו של תובע 2; לאופיו הגס; למזגו האגרסיבי; לזלזולו במי שאיננו כתב ולא-י-נכונותו להתמודד ביושר עם הביקורת המופנית נגדו. מבחינה זו השתלבה ה"תגובה" היטב בנרטיב הכללי של הכתבה.

רק באולם-הדיונים נחשפה תמונה שלמה יותר. מתברר כי מר בר מוחא נשאל, במהלך הראיון, שאלות גם בידי הצלם. אמת, צלם-הכתבה לא הסתפק בתפקידו, החשוב, לצלם את הראיון. הוא התערב לאורכו של הראיון במלאכתו של היוצר והמראיין, מר מוסק. הוא תקף בשאלותיו את תובע 2, שסיפר בבית-המשפט: "זה היה ראיון ארוך ובעצם [שאלון] בו שניים, [מר מוסק ו] הצלם, שאין לו שום הבנה בעיתונות ושהתערב ושאל שאלות. היה שם 'עליהום' בצורה מטורפת. נגדי, שניהם. הם היו נגדי ממש. זה פנה בשאלות וזה פנה בשאלות" (פרוטוקול, מעמ' 69, ש' 29). מן הראיות, שהוצגו לבית-המשפט עלתה גרסתם של התובעים כי עוד קודם לתחילתו של הראיון התפתח עימות בין הצלם לבין תובע 2. האחרון סיפר מדוכן-העדים: "אני פתאום ראיתי אחד [שהתברר להיות מר ליפשיץ] שמתפרץ לחדרי, כשאישה יושבת אצלי [בפגישה קודמת]" (שם, בעמ' 83, ש' 3). במכתב, ששיגר בא-כוחו ליושב-הראש של רשות-השידור כבר בשנת 2012 הובאה הגרסה ביתר-הרחבה: "5 דקות לפני המועד שתוכנן לפגישה [הראיון], פרץ לחדרו של בר-מוחא צלם בשם מכבי ליפשיץ, לתוך פגישה שהתקיימה. כאשר מר בר-מוחא דרש נחרצות מהצלם להפסיק לצלם עד לשעה היעודה של הפגישה, הוא [הצלם] הטיח בו: 'אני אצלם

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

איך שאני רוצה ומתי שאני רוצה" (נספח 23 לתצהיר-התביעה, בפסקה השישית). את כל הדברים הללו, אך מובן, לא ניתן היה לכלול בכתבה, המתוחמת לנושא אחר ולמסגרת-זמנים מגבילה. בה במידה לא היה, אם כך מקום להביא בה, מנותקת מכל הקשר או ביאור, את התפרצותו של תובע 2 על צלם-הכתבה. מה שהובא הוא חצי-התמונה. על כך כתב, בהקשרה של "עיתונאות אחראית", השופט רובינשטיין בפרשת דין-אורבך: "[כש] לעיתונאי ידוע רקע שאינו מפרסמו, המוצר המוגש לציבור אינו אלא חצי אמת וזו גרועה מאי אמת" (דנ"א 2121/12, בעמ' 822).

75. ברם הקושי העיקרי בהבאת-תגובתו של תובע 2 היה אחר. מטעמי סדר מדין מוחא כי את עיקרה של התגובה יש לייחד לנתבע 3, מדין נסטלבאום ולסכסוך החרף שנתגלע בין השניים. הוא גרס כי הקשרם הנכון של הדברים, שיובאו בכתבה, הוא ניסיונו של נתבע זה להתנכל לו ולבוא עמו חשבון על מחלוקת-עבר. כאמור, את החומר הגולמי מן הראיון לא ראיתי ברם לנרטיב הזה ביטוי חוזר ונשנה במכתב, ששלח בא-כוחה דאז של האגודה לרשות-השידור והוזכר בפסקה הקודמת. המכתב הזה נשלח בזמן-אמת, סמוך מאד לאחר צילומו של הראיון ועוד קודם לשידורה של הכתבה. הוא היה, ללא ספק, חלק מן התגובה. במכתבו פרט עורך-הדין אילן בומבך, בשם של התובעים, לפרטים את אותן טענות כלפי מדין נסטלבאום, לא רק באורח כללי אלא בהקשר לכל אחד ואחד ממרכיבי-הכתבה שלהם הוא ביקש להגיב.

עד כמה הייתה חשובה כלילתם של דברי-התגובה הללו למדין מוחא לימדה לא רק העובדה כי הם נשזרו בתגובתו לכל אורכה אלא גם האמור במכתב מאת בא-כוחו, שקדם לשידור-הכתבה. עורך-הדין כתב:

"בסיכומי של הראיון ביקש בר-מוחא ממדין מוסק, במפורש, להקפיד על כללי הדין והאתיקה ושלא להשמיט את תגובתו במהלך שידור הכתבה. בקשה זו לא נאמרה בשיחת 'off record' אלא צולמה לבקשתו של בר-מוחא, שדרש כי כל תגובתו תיכנס לראיון שישודר, כולל הדברים שנאמרו [בהתייחס ל] מדין נסטלבאום ובכירי רשות השידור. זאת, מאחר שהיה ניכר שהכתבה עומדת להיות מגמתית, שקרית ויש בה משום נקמה וסגירת חשבון עימו. בר-מוחא אף אמר למדין מוסק, שמדין נסטלבאום עושה בו [במדין מוסק] שימוש, 'כשליח לדבר עבירה' כדי לסגור איתו חשבון.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

יש להדגיש כי מרשתי אינה מבקשת למנוע את שידור הכתבה. למרשתי אין דבר להסתיר. ההיפך מכך, כל רצונה הוא להביא לידיעת הצופים בכתבה את מלוא התמונה ולחשוף בפניהם את כל הנתונים הרלוונטיים שבהם עוסקת הכתבה... מרשתי מתריעה בפניכם לשדר את כל הקטעים הרלוונטיים בתגובתו של בר-מוחא ושלא להשמיט ממנה דבר..." (נספח 23 הנ"ל לתצהיר-התביעה).

76. אך מובן כי בהכרעתי זו אינני נדרש לקבוע, וממילא איני קובע, אם טענות אלו היו נכונות. אין אני מוסמך להכריע בדבר. את ראשי לא אכניס בין שניים, או יותר, הרים גדולים. אוכל להעריך עוד כי גם את הדברים הללו השמיע מר בר מוחא בראיון עמו באורח תוקפני ומתלהם. יותר מזה, ברור כי ליוצר-הכתבה נתונה הפררוגטיבה לערוך את התגובה וממילא לקצרה ולא להביאה "ורבטים", במיוחד בהתחשב בעובדה כי התגובה עצמה הייתה ארוכה מן הכתבה. אך מה אעשה וצפיתי בכתבה, מראשית ועד סוף, חזור ושנה, ולא שמעתי בה ולו פעם יחידה את שמו של נתבע 3? הדבר היחיד, שיכל לרמוז על עמדתו של מר בר מוחא היה קטע מתגובתו – שהובא מיד לאחר דבריהם של מרואיינים אנונימיים כי הם מפחדים ממנו – ובו אמר תובע 2 ליוצר-הכתבה: "אתה לא יודע לעבוד, שולחים אותך, תתבייש לך, אני בז לך, נשלחת על ידי אנשים מחסלי חשבונות". בין שבטענה לחיסול-חשבונות בידיו של מר נסטלבראום היה ממש ובין שלחלוטין לא, הרי לכך הוקדש עיקר-תגובתו של מר בר מוחא. את העיקר הזה נדרש היה להביא לפניהם של הצופים, גם אם פירוש-הדבר היה הסטתו של חלק ממרכז-הכובד של הכתבה מן המקום שאליו כיוון היוצר. הדבר הזה לא הובא.

77. את שידורה של הכתבה חתמה מגישת "יומן" במלים הבאות: "אגודת העיתונאים בתל אביב בחרה שלא להעביר את תגובתה בכתב לכתבה". גם זו, לדאבוני, לא הייתה תמונת-הדברים המלאה. ברי כי מכתבו המפורט והארוך של עורך-הדין בומבך משנת 2012 היה חלק מן התגובה. הייתה זו, ללא ספק, "תגובתה בכתב של אגודת העיתונאים לכתבה". נכון הדבר כי הכתבה שודרה חודשים ארוכים לאחר המועד המתוכנן. נכון הדבר כי רשות-השידור הקפידה לחדש, לקראת השידור בשנת 2014, פעם ועוד פעם, את פנייתה לקבלת תגובה מן התובעים (נספחים 18 ו-20 לתצהיר-התביעה). נכון הדבר כי תגובה מפורטת נוספת לגופו של האמור בכתבה לא העבירו הללו. אולם גם אז, בשנת 2014 ועובר לשידור-הכתבה, השיב בא-כוחה של האגודה, בכתב, לכל אחת משתי פניותיה של הרשות. במכתבו מיום 16.1.2014 הלין בא-הכוח על פרק-הזמן הקצר – 24 שעות – שהוקצה למסירתה של תגובה. הוא הוסיף וקבל על האופן הכללי, לשיטתו, שבו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

נוסח מכתב-הפנייה, הן במוכן זה שלא נכתב בו "מה השתנה מבחינה תחקירית/עובדתית מאז מתן התגובה לפני שנתיים ימים, האם צצו ועלו טענות חדשות?"; והן משום שהתבקשה "תגובה בנוגע לשבעה נושאים, כאשר אף נושא איננו מפורט דיו" (נספח 19 לתצהיר-התביעה, בפסקה השביעית). המכתב שב והפנה למכתב-התגובה משנת 2012 וקבע: "כלל המתואר מעיד כמאה עדים על שיקול הדעת ה'עיתונאי' הפסול שמפעילים בעלי תפקידים בערוץ הראשון וברשות השידור בעניינה של מרשתי" (שם, בפסקה 12). עמדה דומה הובאה במכתבו השני של בא-הכוח, מיום 21.1.2014 (נספח 21). דבר מן האמור במכתבים הללו לא הובא בכתבה.

78. תלונתם של התובעים על כך, שהפנייה לקבלתה של תגובה לא ירדה לפרטיה של הכתבה עלתה גם בעדותו של מר בר מוחא:

"בא-כוח הנתבעים: אני מבקש שתאשר, שקיבלת את זכות התגובה

הכי רחבה שאי פעם הייתה בעולם התקשורת ולבטח בכתבה של רבע שעה, כתבה טלוויזיונית. אתה מאשר את זה?

תובע 2: לא, ממש לא. לא נשאלתי שום שאלה

שנמצאת בכתבה, למעט השכר שלי. לא נשאלתי על דברים שקשורים לכתבה; לא נשאלתי על אבראהים אבו נעמה שאמר: 'ככה לכלוך'; לא נשאלתי לגבי דוח של חוקרים פרטיים; לא נשאלתי לגבי הטענות של טוביה סער ואריה אבנרי לשכר [של מנהלים קודמים ושיעורו] תשעה או עשרה [אלף ש'ח].

בא-כוח הנתבעים: קיבלת מכתב ובו הנקודות המרכזיות שהיו

בכתבה מאלון מזר [נתבע 4] ומאדי אהרונוף [נתבע 6]. קיבלת שני מכתבים נכון?

תובע 2: אין בהם [במכתבים הללו] שום שאלה אחת

מתוך הכתבה. מה השאלות? 'הדעה בקרב עיתונאים רבים לפיה הפכה האגודה לגוף בלתי רלוונטי'. מה זה, מי העיתונאים?

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

'הטענות המועלות כנגד התנהלותו של מר בר מוחא, תפקידו ושכרו'. מי? העלית את אריה אבנרי? טענת פה 'אריה אבנרי'? טענת 'טוביה סער'? טענת מה הם טוענים, מה הטענות שלהם? אין שום דבר מתוך השאלות האלה. 'ביקורת כלפי כנס אילת'. מי ביקר? מי אמר? הצגת שזה טען וזה טען וזה טען? לא, אלה לא עובדות, אלה לא שאלות. [זה] משהו כללי כזה הזוי. אני הייתי כתב תחקירים תשע שנים בעיתון 'הארץ', שאלות כאלה מעולם לא יצאו [בבקשת-תגובה לתחקיר] (פרוטוקול, מעמ' 70, ש' 23; בעמ' 72, ש' 15; עמ' 74, ש' 11-29).

הנתבעים שללו ביקורת זו בטענה כי תובע 2 ידע היטב, עוד מאותו ראיון שנערך עמו, מה נאמר בכתבה. אלא, שלא זו בלבד שהראיון הזה נערך שנתיים קודם לשידורה של הכתבה, אלא שגם בנדון אין זה הולם לאחוז את המקל משני קצותיו. מחד גיסא נדמה כי דברי-התגובה שנמסרו על פה ובכתב לא נמצאו ראויים לשידור, משום שלשיטתם של גורמי-השידור הם לא השיבו לפרטיהן של הטענות שבכתבה. מאידך גיסא, הפניות לקבלתה של תגובה נוסחו בראשי-פרקים בלבד ולא כללו שאלות פרטניות, שלהן ניתן היה להשיב באורח דומה.

79. בקיצור ולענין, מן הבחינה הפורמלית הקפידו הגורמים, שהיו מעורבים בהכנתה של הכתבה ובשידורה, בפנייה, ולא יחידה, לקבלתה של תגובה מן התובעים. ברם את עיקר-תוכנן של התגובות הללו – אם משום שרשות-השידור מצאה אותן לא עניניות ואם מטעם אחר – לא הביאו הכתבה או דברי-הסיכום שלאחר-שידורה. לא זו בלבד שגרסתו של מר בר מוחא לא מצאה את דרכה אל הצופים ולו בקירוב, אלא ששוב נעשה שימוש סלקטיבי באופן, שבו הגיבו הוא ובאי-כוחו לכתבה, להשחרת פניהם של התובעים.

80. רביעית, הכתבה לא הביאה – לא בגופה ולא בתגובה לה – שום התייחסות מפיו של רשם-העמותות (רשות-התאגידיים) והוא האמון על בקרת-פעולתה של תובעת 1, שהיא עמותת רשומה ואף הוזכר פעמים מספר בכתבה. לצד תפקידו, שנועד למנוע התנהלות פגומה כמו זו

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

שתוארה, אוצר מאסדר ממלכתי זה בידיו מידע רב על אודותיה של תובעת 1 ובין השאר על משכורותיהם של ראשיה, על תהליך-הבחירה למוסדותיה ועל סכסוכים משפטיים שהיא צד להם. דבר מן המידע הזה לא הובא לעיונו של הצופה. בבית-המשפט נוהג הכלל הידוע ולפיו בעל-דין, שנמנע מהבאתה של ראיה, חזקה עליו כי זו אינה משרתת את ענינו. כלום ייתכן שמידע מרשם-העמותות צייר אף הוא מידע מורכב מזה, שביקשה הכתבה להביא לפני צופיה?

קשיים אלה חצו את הכתבה שתי וערב. הם שללו, לדעתי, את הכוח להגן עליה באמצעותה של ההוראה שבסעיף 15(2) לחוק. על כך יש להצר משום שדומני כי כוחו של מוצר, שקולע היה לאמות-המידה הנדרשות בהחלטה של הגנה זו, בין שתוצאתו הייתה לרעתם של התובעים ובין שאחרת, היה קונה לו איכות, אמינות וכוח רבים יותר.

מעגל-האחריות

א. ענינו של יוצר-הכתבה

81. חלק ממשי מן הקושי מונח, להשקפתי, לפתחו של מר מוסק. הוטל עליו להביא לצופיו תחקיר עיתונאי מבוסס, מהימן ומקיף. באופן, שבו הובאה הכתבה לצופים, לא סברתי כי יוצר זה הקפיד במלוא-הכללים אשר יכלו להעמיד לו את ההגנה שבסעיף 15(2) לחוק איסור לשון-הרע. איני שופט, חלילה, את פועלו המקצועי של איש-תקשורת זה אשר ודאי תרם ויתרום מיכולותיו ומכישוריו לעולם-התקשורת. בכל הנוגע לכתבה מסוימת זו, לא מצאתי כי הוא עשה את כל הנדרש בגדריה של "עיתונאות אחראית".

ב. ענינו של עורך-המשנה

82. נתבע 6, מר אהרונוף, נושא באחריות משום תפקידו בחטיבת-החדשות של אותה עת ובייחוד במערכת "יומן". אלה קלעוהו אל שרשרת-העיתונאות של הפרסום. "בשנים 2012 ו-2014 הוא העיד, "שימשתי כעורך בחטיבת-החדשות, שימשתי כרכז מערכת חטיבת-החדשות ויצא לי גם להיות ממלא מקומו של מנהל חטיבת-החדשות. בינואר 2014, במועד שידור הכתבה, הייתי רכז מערכת החדשות ועורך-משנה ב"יומן" (פרוטוקול, עמ' 89, ש' 6-10). פרטנית הופקד מר אהרונוף על הטיפול בכתבה המסוימת הזו, בידיהם של לא אחרים ממנכ"ל הרשות וממנהל חטיבת-החדשות. "מר בן מנחם" הוא העיד על אודותיו של המנכ"ל, "מינה] אותי להיות אחראי על הכתבה [ו]זה מה שעשיתי... [גם] המנהל שלי באותו זמן, אלון מזר [נתן לי הוראה לטפל בכתבה]" (שם, בעמ' 89, ש' 11-15; עמ' 93, ש' 21). הנחיה זו, סיפר הנתבע, הוא מילא:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

"הייתי בסוד העניינים, זאת אומרת ליוויתי את הכתבה. יושב במאי ויושב עורך ויושבים עוד המון אנשים שליוו את הכתבה הזאת ויושבים ומסתכלים על החומרים. אני באתי לחדר עריכה, שמעתי שיש כתבה שהיא בשלבי-עריכה מתקדמים, למעשה היא כבר הייתה כמעט מוכנה. זה [היה ב]שלב שהכתבה יושבת על שולחן העריכה והיא עוד לא מוכנה לשידור. נתבקשתי לרדת לחדר העריכה לראות את ה-'rough cut'. עליתי, ראיתי, ביקשתי ייעוץ משפטי וככה היה" (שם, בעמ' 87, ש' 31; עמ' 88, ש' 6-7; עמ' 92, ש' 31-22; עמ' 93, ש' 11-15).

בדומה לחובה ללוות את הפרסום בייעוץ משפטי, נקט מר אהרונוף עוד "עניין פרוצדוראלי שהוא חובתנו כעיתונאים" (שם, בעמ' 98, ש' 19). הוא חתם על מכתב-הפנייה לקבלתה של תגובה, השני במספר, מיום 21.1.2014 (נספח 20 לתצהיר-התביעה). עורך-המשנה הוסיף והעיד כי הוא היה מודע היטב לרגישותו של הפרסום הצפוי ולמורכבותו. אלו היו הסיבות המרכזיות לכך שהוא התבקש, באורח פרטני, לטול על עצמו את הטיפול בפרסום הזה:

"נאמר לי שיש, יש כתבה בעלת פוטנציאל 'נפיץ' נקרא לזה. היא מעוררת עניין רב ויש שם כנראה גם איזה שהם יצרים מצד אחד כזה או אחר. נתבקשתי לרדת לחדר עריכה לראות. כשראינו שיש... כשאתה יושב במערכת ואתה רואה שמתחילות להגיע שאלות וכאלה ואחרות וזה, אז אני זוכר שנועצנו... אני מבין שיש איזושהי מורכבות עם כתבה אז אני... כל עורך מטפל במהדורות שלו ולפעמים הוא גם, הוא גם נוטה להתיעץ עם אנשים שמעליו איך לטפל בנושאים, בעיקר נושאים שיש להם עניין ציבורי גדול או שהם נפיצים מבחינה משפטית[,], או שיש איזושהו ערפל שאופף אותם וצריך למצוא איזושהי דרך להעביר אותה במסגרת הזמן הנתונה כמה שיותר אינפורמציה. ולפעמים מנהל אומר: 'תקשיב', זה דבר שמקובל, בא עורך, אומר לעורך-המשנה שלו: 'תשמע, הכתבה הזאת נראית לי קצת ככה וככה [רגישה]. לך תראה, תוודא בחדר עריכה שהיא בסדר'. יכול לבוא מנהל ולומר: 'תשמע, הכתבה הזאת עושה יותר מדי

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

רעשים, תוודא שהיא עוברת'. אמרו לי: 'לך תוודא'. אלון מזר [ביקש ממני]. אני לא נכנס ברחל בתך הקטנה לכל כתבה שעולה בכל אחת מעשרים המהדורות [של חטיבת-החדשות]; אבל אם אני יודע שיש חריקה באחת המהדורות והיא צריכה עזרה, או אם אני רואה שיש נושא שהוא מורכב אז אני הולך ומוודא שהוא עובר, שעובדים עליו כראוי" (שם, בעמ' 89, ש' 12-13 וש' 29; עמ' 90, ש' 10-24; עמ' 91, ש' 30-32; עמ' 93, ש' 10-12).

לפי קביעותי שלעל, הנושא הנדון כאן "לא עבר". יותר מזה, התקשיתי מאד למשמע התשובות הללו, שיכולות אולי להלום תפקיד של רכז של כתבים בחטיבת-החדשות אך קשה ליישבן עם תפקיד של עורך-משנה של תוכנית נתונה. זאת, בייחוד אם העורכת הראשית של המשדר הזה נעדרה מעבודתה. עורך-המשנה הוא, ללא ספק, חלק מן השרשרת העיתונאית הנוגעת בדבר. בשמשו "עורך בפועל" הוא מאותם אלה, שבהם דיברה מפורשות לשונו של סעיף 11 לחוק. מבחינתה של תכלית-החייב באחריות ברי כי היה מתפקידו, ובכוחו, למנוע את עוולת-פרסומה של לשון-הרע. היה עליו לפרוש, ראשון, "רשת-בקה" אשר תוכל ללכוד בכף את אותם מרכיבים מעוולים בפרסום, שיצא תחת ידיה של חטיבת-החדשות. הוא לא עשה כן.

ג. ענינו של המנהל, בפועל, של חטיבת-החדשות

83. מעורבותו של נתבע 4, מר מזר, נגלית מן הדברים שזה עתה הובאו. בסמוך לשידורה של הכתבה, וכן במועד-השידור, שימש בכיר זה ממלא מקומו של מנהל חטיבת-החדשות (שם, בעמ' 57, ש' 5-6). הוא ניהל בפועל את החטיבה, ש"יומן" הייתה מן התוכניות המובילות שלה. בעדותו הוא סיפר כי היה מודע היטב לפרסום המתוכנן: "כמי שמנהל את חטיבת החדשות בפועל, מטבע הדברים אתה מתוודע למה שיש במערכת. עורכת היומן, ענת שרון, הסבה את תשומת ליבי שקיימת כתבה מוכנה, שצריך לראות מה עתידה. כחלק מהמטלות, אם זה בתחום התקציב, אם זה בתחום התוכן, התוודעתי לדברים. שאלתי כמה דברים אמורים, קיבלתי את כל ההסבר והשתלשלות שהייתה על רקע הכתבה" (שם, שם, ש' 17-21). פרטנית נחשף נתבע 4 לרגישותה של הכתבה המיועדת לשידור והוא שנדרש להחליט אם לשדרה. "כמנהל", הוא סיפר, "מטבע הדברים, אם יש כתבה שהיא בעייתית ומשכה תשומת לב, כמנהל היא [גב' שרון] הסבה את תשומת ליבי וביקשה את חוות דעתי. אני צריך לקבל החלטה, מה עושים עם הכתבה" (שם, בעמ' 58, ש' 1-6). בתהליך-השקילה אם לאשר את הכתבה לשידור הוסיף מר מזר ונקט פעולות שונות:

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

"נכנסתי לעובי הקורה להבין את הסוגיה. עורך-המשנה של ה'יומן' היה באותו זמן אדי אהרונוף, הוא גם נתן לי את הרקע. דיברתי עם מר מוסק כדי להבין את הרקע. כל מה שהיה נראה לי רלוונטית [מבחינה] עיתונאית שאלתי אותו וקיבלתי תשובות מניחות את הדעת... פניתי ליועצת משפטית של רשות השידור ואמרתי, שאני חושב שצריך ליווי משפטי כדי לראות שהכל תקין... נכנסתי לעובי הקורה, ביקשתי חוות דעת משפטית, הסתכלתי, בחנתי אמות מידה עיתונאיות ואם היו לי שאלות ליבנתי את זה מול... [נקטע]" (שם, שם, בש' 14-10 וש' 26-24; עמ' 59, ש' 4-3).

מר מזר הוסיף ושיגר, בחתימת-ידו, את מכתב-הפנייה הראשון מבין השניים, שנשלחו בשנת 2014, לקבלתה של תגובה מן התובעים (נספח 18 לתצהיר-התביעה).

84. בעדותו הטעים אמנם בכיר זה זה כי תפקידו לא דרש ואף לא אפשר לו להתחקות, כמו מחדש, על נכונות-הפרסום: "אתה לא יכול לבדוק את התחקיר. מי שחושב שאתה יכול לבדוק את התחקיר [טועה]. יש בשביל זה כתב, יש לך אמות מידה עיתונאיות [לפיהן] אתה מוודא, אתה שואל אותו שאלות מה שה-common sense, דברים עיתונאיים שנרכשים במשך הזמן [מכוח] מיומנות. 'האם בדקת? האם יש לך עדויות?'. אז הוא [מר מוסק] אמר: 'כן, יש לי את הזה וזה ברשם העמותות'. 'האם הצלבת? האם יש לך כך וכך?'. אמר שכן. ראיתי את הראיונות, הדברים נאמרו בשם אומרם, אנשים באים ואומרים [דברים] בשמם" (שם, בעמ' 59, ש' 15-21).

גם בית-המשפט, כפי שכבר כתבתי, אינו אמון על עריכתו מחדש של התחקיר בפרסום המובא לפניו. יותר מזה, בית-המשפט אינו נוטל לעצמו מעמד של "עיתונאי-על" ואינו מתיימר להעמיד את שיקול-הדעת השיפוטי במקומו, הנכבד, של זה העיתונאי. בכל זאת, כאמור בהרחבה לעיל, ליקויים שהכתבה המדוברת נגעה בהם היו ברורים על פניהם. חזקה על מנהל של חטיבת-החדשות, שזו הייתה מעורבותו קודם לפרסום, כי יבחין באלה וייתן להם את דעתו אפילו אחרים סביבו, לרבות היוצר ועורך-המשנה, לא ראו כל פגם. זהו מקומו ההולם לא רק של ניסיונו המקצועי הרב ושל כישוריו הטובים, אלא של המשקל הסגולי שיש לבעל-תפקיד בכיר זה בשרשרת-העיתונאות. יש להעריך, בכל הכבוד, את דבריו הנוספים של מר מזר בעדותו כי "העורך הוא הריבון, שמעליו יש נושא גם באחריות המנהלית וגם התוכנית, מנהל חטיבת החדשות.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

עורכת ה'יומן' אחראית על התכנים, בכפוף לאישורי" (שס, בעמ' 65, ש' 19-25). לא רק בראייה שלדיעבד, מנהלה בפועל של חטיבת-החדשות, שעסק בכתבה הרגישה והמורכבת הזו; ירד לתוכנה ולרקע לה ואישרה, כמות שהיא, לשידור, היה ממונעיה הראויים של העוולה. הוא קלע בכך ל"מבחן-השלטיטה" שבסעיף 11 לחוק איסור לשון-הרע. הוא לא נהג את אמות-המידה, שתאפשרנה לו לחסות בצלה של ההגנה אשר בסעיף 15(2) לחוק.

ד. ענינו של מנכ"ל-הרשות

85. קביעתי היא כי גם המנהל הכללי והעורך הראשי של רשות-השידור באותם ימים, מר בן מנחם, שותף לאחריות לפרסום המעוול. בלי לייחס לו דבר, שלא הוכח, מטענותיו הקשות של תובע 2 על אודותיו של מניע, כביכול, לפגוע בתובעים, נהיר כי תפקידו חייב אותו להימנע בתמונת-הדברים של הכתבה המסוימת הזו ולוודא כי פרסומה יהא נקי מקושי. לדאבוני לא מצאתי כי מנהלה הכללי של הרשות עשה כן ולא מצאתי כי הוא יוכל ליהנות מן ההגנה של "עיתונאות אחראית". שני טעמים הם לדבר.

86. ראשית, רשות-השידור עצמה נסחפה אל מערבולת-היחסים הטעונים עם אגודת-העיתונאים בתל אביב ועם העומד בראשה. לזאת ניתן ביטוי בכתבה גופה. ציינתי כבר כי הכתבה ייחסה לתובע 2 "הטלת רפש" בבכירי-הרשות. באופן פרטני הובאו בה דבריו של מר בר מוחא, בראיון שנערך עמו, כי "ראשי רשות-השידור פועלים כמאפיה פוליטית בחסות לשכת ראש הממשלה". תובע 2 לא הסתפק בזאת ותקף, בכתבה, באופן אישי את מר בן מנחם. "תדריך-נקדי", וגם זה נכתב לעיל, חייב כי במקרה כזה תובא הכתבה, קודם פרסומה, לאישורו של מנכ"ל-הרשות. אזכיר: "בכל נושא הקשור ברשות השידור, אם במישרין ואם בעקיפין [נדרש] אישור [לשידור] מן המנכ"ל או מדובר הרשות". ברי כי אין עניננו כאן בסוגיה של יחסי-ציבור, שבה אפשר לפנות אל הדובר. אלא, רשות-השידור נטלה לעצמה חירות לפרסם תחקיר שנקשר, בעקיפין, בטענות קשות כלפיה וכלפי בכירים בה. אינני קובע, כמובן, מאום בקשר לאמתותן של הטענות הללו. ברם נהיר כי לפי ההנחיות, שהיה עליו להקפיד ביישומן, לפי התנהלות אתית תקינה ולפי אחריותו להתנהלותם בנדון של הכפופים לו – חייב שידור שכזה את מעורבותו-מראש של מנכ"ל-הרשות; את פיקוחו על תוכן-הכתבה; את וידואו כי האמור הוא נכון ומדויק ואת סילוקו, בידי, של חשש כי הפרסום עלול להיות נגוע, חלילה, בניגוד-ענינים.

87. שנית, היטב ידוע היה למנהלה הכללי של הרשות כי זהו פרסום מורכב ורגיש. דבר זה עלה לא רק מן המכתב, שהוא מצא לנכון לשגר למר נסטלבאום, אלא מן המעורבות אשר הוא

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

עצמו גילה בבחינתה של הכתבה קודם לשידורה. עדותו כי "אני לא עסקתי בדבר הזה" (פרוטוקול, בעמ' 119, ש' 14) יכולה להקיף טענה כי הוא לא יזם את הכתבה או תרם ליצירתה. ברם נהיר כי בכל מה שנגע לפיקוח על תכניה של הכתבה הזו, קודם לשידורה, היה מר בן מנחם מעורב-גם-מעורב. בבית-המשפט הוא העיד את המקובץ להלן:

"זו כתבה ברנז'אית, שכל הברנז'ה מתעניינת בה, כי כולם יודעים שזה נעשה וזה רץ וזה גם התפרסם בעיתונות וכל מיני דברים כאלה, וזה רגיש. וזה רגיש. אני לפני השידור כינסתי דיון אצלי בלשכה. לפני זה לא ראיתי שום דבר מהכתבה הזאת. הם הביאו לי את מה שהם רוצים לשדר ואנחנו הבאנו סוללה של עורכי דין וסוללה של אנשים שהם מבינים באתיקה של רשות השידור והם הסתכלו והעירו הערות ומה. אפילו היה ספק קטן שזה לא עומד בשני הקריטריונים [אתיקה מקצועית וייעוץ משפטי], אנחנו חתכנו והורדנו במקום. מבחינתי כעורך ראשי אני אומר לך שאנחנו עשינו את המקסימום לפי מה שמחייב אותנו.

אנחנו עשינו דיון על זה מכין לפני השידור. אמרתי לך: היה דיון של כמה שעות עם הייעוץ המשפטי ועם אנשים שמבינים באתיקה וכל אחד אמר את דעתו ואת ה-input שלו ואנחנו קיזזנו, עשינו... אם היה לנו שעתיים של שידור לשדר את זה אז יכול להיות שהיינו נותנים לבר מוחא את כל מה שהוא רוצה להגיב וכמה זמן שהוא רוצה כי אז המסגרת היא גדולה ואין בעיה. אבל ברגע שאתה מכניס את זה למסגרת צרה של זמן אתה צריך לבחור את הדברים החשובים. מה הכי חשוב" (שם, בעמ' 124, ש' 14-24; עמ' 125, ש' 14-17; עמ' 129, ש' 1-3; עמ' 130, ש' 5-8).

מר בן מנחם היה – מתוקף-תפקידו וגם בפועל – חלק מן השרשרת-העיתונאית. ניתן לו כוח לפקח על תכניו ועל הבאתם לשידור. הוא השתמש בסמכותו זו. הוא השפיע על מה, שמצא את דרכו אל ציבור-הצופים. לא נדרשו לו "סוללות" של בעלי-מקצוע לעמוד על מה, שאיש-תקשורת במעמדו מבחין היה בו על נקלה. הגנתה של "עיתונאות אחראית" חייבה אותו להשתמש בסמכות ובכוח-ההשפעה הללו על מנת לוודא כי הכתבה אינה מעוללת. לא כך היה.

88. טענה יסודית בהגנת-הנתבעים הייתה כי הכתבה שודרה לפי נוהליה של רשות-השידור וללא חריגה מאלה. לדאבוני, לא מצאתי עצמי יכול להסכים לכך. יותר מזה, בעדויותיהם של

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

מנהלי-הרשות ועורכי חזרה ועלתה הטענה כי איש מהם לא היה מעורב אישית בהכנתה של הכתבה; כי מר מוסק בא עם רעיון, שהכל "זרמו" עמו; כי גב' שרון הייתה אמונה לבדה על הפן ה"עריכתי"; וכי יתר החוליות בשרשרת יצאו ידי חובתן בכך, שדאגו לליווי משפטי. בלשונו הקולעת של עורך-הדין יולזרי, בא-כוחם המלומד של התובעים: "קצת מפריע לי באופן אישי שאני חוקר פה חמישה עדים ש[כל] אחד אומר 'אני לא הייתי מעורב, אני לא יודע' ושמים את כל האחריות על הכתב [מר מוסק] ועל ענת שרון שלא נמצאת פה" (שם, בעמ' 122, ש' 12-14). על כורחי נמצאתי תוהה על טיבו ועל איכותו של התהליך המקצועי, הלב-משפטי, שקדם לשידורה של הכתבה. היכן הייתה המערכת? איה שיקולי-העריכה והשידור של פרסומים בחטיבת-החדשות? מי בחן את הפן המקצועי של הדברים אם העורכת שהתה בחופשה; עורך-המשנה הופקד על ליווי של היועץ המשפטי מן המעלית; מנהל-החטיבה הסתמך על תשובותיו של היוצר; והעורך הראשי הטעים את הצורך להימנע מניגוד-ענינים אך לא מנע מצב, שבו רשות-השידור, שהיו לה "ענינים" מול התובעים, נטלה לעצמה חירות לשדר כתבה חסרה בנדון. נהלים, כידוע, אינם עומדים לעצמם. ביסודם תכלית, ובנדון היא הקפדה בהתנהלותו המקצועית של השידור הציבורי, בייחוד בשידורי-אקטואליה ובפרט בכתבות-תחקיר. במישור של דיני לשון-הרע מיתרגמת התכלית הזו לאמות-המידה, הנדרשות בהענקת-ההגנה של "עיתונאות אחראית". צר לי, אך בכל אחת מן החוליות שבשרשרת-ההכנה והשידור של הכתבה נתגלעו – במידה שווה, איש בתחומי-אחריותו – קשיים, המונעים מהגנה זו לפרוש את כנפיה על מי מהנתבעים הנוספים.

על הגנות נוספות שבחוק איסור לשון-הרע

89. הקשיים המפורטים לעיל שמטו, לדעתי, את הבסיס מתחת לרגליה של הגנה נוספת, שביקשו להם הנתבעים, זו שבסעיף 15(9) לחוק ועוסקת בפרסום ש"היה דין וחשבון נכון והוגן על אסיפה פומבית או על אסיפה או ישיבה של תאגיד של ציבור היתה גישה אליה, והיה בפרסומו ענין ציבורי". ההגנה הזו, בתמצית, מכוונת שלא לבוא חשבון עם חזרה על דברים, שהם לשון-הרע, במסגרתו של דיווח על אסיפה פומבית ובה הם הושמעו. לא נדרש ציטוט מדויק אך יש להביא את הדברים, פחות או יותר, כפי שנאמרו (רע"א 3614/97 אבי יצחק, עו"ד נ' חברת החדשות הישראלית בע"מ, פ"ד נג(1) 26, 73 (השופט אור) (1998)).

לא זו בלבד, שכתב-ההגנה לא ביאר לאיזה חלקים בכתבה רלוונטית ההגנה הזו והסתפק בטענה כי "הכתבה מביאה אמירות לגבי התובעים באסיפות פומביות, בהם השתתפו" (פסקה 71 לכתב-הטענות הזה); אלא שדעת לנבון נקל כי רוב מנינם ובנינם של הדברים, שהיו לשון-הרע

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

בכתבה, אין מקורו באמירות מתוך אספות. אין הוא דין וחשבון על מהלך-דיוניה של אסיפה ציבורית או של ישיבה פתוחה לציבור. גם יסוד ה"הגינות" שבדיווח מתקשה להשתכלל במקום שבו, כמבואר לעיל, נתגלעו קשיים ביישובו עם מאפייניה של עיתונאות אחראית. תכליתה של ההגנה שבסעיף 15(9) אינה מתקיימת, כלל וכלל, בפרסום נושא-דיונו והניסיון להחילה בהקשרו הוא מלאכותי ולא יוכל לצלח.

90. גם מהגנתה של החלופה הרביעית בסעיף 15 לחוק – "הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות" – לא יוכלו הנתבעים להיבנות. את המקל, אכתוב בשלישית, אינך יכול לאחוז משני קצותיו. יסוד בטעוניה של ההגנה היה סיווגו של הפרסום לסוגת-ה"תחקיר", מתוך הטעמה כי לא היה זה "משדר-דעה" של מר מוסק או של יתר המעורבים בשידורה של הכתבה. כל מהותה של ההגנה שבסעיף 15(4) היא שימורה של היכולת להביע דעה אשר, בקשר לענין ציבורי, היא חשובה מהחשש לפגיעה בשמו הטוב של נושא-הדעה הזו. הכתבה לא נעדרה, אמנם, מרכיב של דעה ברם זה לא היה היסוד הדומיננטי בה. תחקיר, המבקש להביא עובדות מבוססות לידיעתו של ציבור-הצופים לא יוכל לחסות, אף כשהוא מתקשה לעשות כן, תחת מוסד-הדעה.

91. על הגנתו של סעיף 15(5)(א) לחוק – עוד מרכיב בטענות-ההגנה של הנתבעים – אין צורך להכביר מלים. זו נפרשת על "פרסום [ש]היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע כבעל דין, כבא כוחו של בעל-דין או כעד בישיבה פומבית של דיון לפני שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית על פי דין". מה לזה ולכתבה דנן – לא אדע.

הנזק, או: על סמלים בתביעות לשון-הרע

92. בעתירה להכיר ב"נזק כללי לא ממוני" – מושג שהתקשיתי להבינו גם משום שתובעת 1 אינה יישות בשר ודם – עתרו התובעים לפצותם בסך של לא פחות ממיליון שקלים. פרק-הסעדים הוסיף, באופן שגם הוא מעורר קושי, עתירה לסעדים חלופיים בסכומים נמוכים יותר. הקושי הוא בכך, שהסכומים החלופיים הללו לא היו אלא תוצאה של מכפלה אריתמטית של תקרת-הפיצוי, המנויה בסעיף 7 לחוק איסור לשון-הרע, במספר הפעמים שבהם נטען כי הכתבה שודרה.

בשידור או בכתבה עיתונאית עשוי, בהקשר המתאים, אזכורם של מיליון שקלים להותיר בצופה רושם כביר. מיליון שקלים אינם רק סכום עגול. הם סמל. כל יסוד יש למחשבה כי ככל,

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 14-02-54653 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

שהדברים אמורים בנתבע בלשון-הרע, יש לסכום הזה תוצא (אפקט) מצמית. בעיניהם של תובעים, דרישתו של סכום כזה לא רק מעידה על רצינות-טענתם לפגיעה; אלא שהיא עוטפת את הסכסוך כולו במעטפת יקרה ואולי גם נוצצת.

בבית-המשפט, לעומת זאת, עתירה לסעד בן מיליון שקלים היא ענין זוהר פחות: אם לא יוכח יסוד לפסיקתו של סכום כזה, אפילו נמצאה התביעה מוצדקת מצד-העילה, שתי תוצאות הן אפשריות. ראשית, ובלי היסוס, יאמר כי ככל שהפער בין סכום-התביעה לבין סכומה הנכון של הזכייה הוא עמוק יותר, כך עלולה הפרזה בשיעורו של הסעד המבוקש להיחשב שימוש לרעה בהליכי-המשפט. עלולה לקום מסקנה כי תובע ביקש להשתמש באמצעי, שמעמידה לרשותו הזכות לתבוע בלשון-הרע, לשם השגתם של הישגים אשר בינם לבין תביעה שכזו אין מאום. שנית, גבוה הסיכוי כי ייקבע שהנתבע התגונן בִּיתר מן התביעה נגדו, לפי סכומה. בהוצאות המופרזות, שהוא נאלץ להוציא בשל כך, יישא לא אחר מהתובע על אף שזכה בתביעתו (ע"א 164/54 היועץ המשפטי לממשלת ישראל נ' לבני, פ"ד ט 1107, 1117 (1955); ע"א 419/80 הולנדר ושות' בע"מ נ' הוד אווז בע"מ, פ"ד לו(4) 436, 433 (1982); ע"א 4494/97 סלאח נ' סלאח, בפסקה העשירית (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.1.2000); ע"א (מחוזי תל אביב) 2384/01 פלש נ' צימרינג, בפסקה השמינית (פורסם במאגרים, 29.8.2004); ע"א (מחוזי תל אביב) 1815/08 עו"ד וינוגרד נ' שלמה רשת מוסכים ושרותי דרך בע"מ, בפסקה השלישית (פורסם במאגרים, 25.10.2009); ות"א (מחוזי תל אביב) 14264-11-14 כנפו נ' גינזבורסקי, בפסקה התשיעית (פורסם במאגרים, 4.1.2018)).

זוהי מושכלה יסודית, שמשום מה נדרש להטעים שוב ושוב, ושוב, באוזניהם של תובעים בלשון-הרע. בירור בבית-המשפט, ובכלל זה בתביעה בלשון-הרע, אינו סובל הכבדת-יתר. אין הוא הולם סמלים. הוא מבקש להתייחס ברצינות המתאימה לעמדות, שמביאים לפניו בעלי-הדין. כמו מאליו מצופה כי יהא בידי אלה לעמוד מאחורי הדברים, שהניחו לפניו של בית-המשפט ובכלל זה כי תובע יראה צידוק לסעד מרחיק-הלכת ולו הוא עתר.

93. התובעים לא העמידו יסוד לחייב את הנתבעים במיליון שקלים. הם לא ביארו מהו "נזק כללי לא ממוני" בהקשר-תביעתם. האם כיוונו בכך לעוגמת-נפש? כיצד יכלה תובעת 1, אגודת-העיתונאים, לסבול מזו? התובעים אף לא נשאו ולו במקצת הנדרש לאפשר אומדנה, שהיא מנת-חלקן הטבעית של נזק לא ממוני, בענינו של תובע 2. אמת: גם נזק שאיננו ממוני הוא נזק.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

הוכחתו, אפילו היא נסמכת על הערכה ועל אומדן ואפילו אין בכוחה לנעוץ את החץ עד לרמת-האגורה, היא ממטלות-התביעה. בדרך-המלך של דיני-הנזיקין היא תנאי לפסיקתו של פיצוי.

94. אמת, בתביעות בלשון-הרע עשוי להיות קושי בהוכחתו של נזק, בייחוד כשמה שנפגע הן תחושותיו של בעל-השם. לשם הקלה, בין היתר על הקושי הזה, יזמו מחוקקיו של התיקון השישי לחוק איסור לשון-הרע את המסלול של פיצוי ללא הוכחתו של נזק. סעיף 7א(ב) לחוק קובע כי "במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק". היות הדינים של לשון-הרע בשר מבשרם של דיני-הנזיקין, שמטבעם קוראים להוכחתו של נזק, הולוכה לקביעתה של תקרה לפיצוי, שניתן לפסוק בדרך הזו. בשערוך לפי מדד-המחירים לצרכן, שעליו מורה סעיף 7א(ה) לחוק, עמדה תקרתו של הסכום ביום-הגשתה של תביעה זו על קצת למעלה מ-71 אלף שקלים. סעיף 7א(ג) לחוק מכפיל את גובהה של התקרה הזו בנסיבות, שבהן הוכח כי המזיק פגע בשמו הטוב של התובע "בכוונה לפגוע". כשהפרסום, לא רק לפי תוצאתו אלא לפי כוונתו של המפרסם, פגע בשם הטוב, קם צידוק להגדיל את שיעורו האפשרי של פיצוי ללא הוכחת-נזק.

95. התקרה, כשמה כן היא. בית-המשפט אינו חייב לפסוק לנפגע את מלוא-שיעורה. עליו לשקלל את מכלול-נסיבותיו של המקרה ולגזור מהן את סכום-הפיצוי, עד לתקרה. תובע, העותר לסכום המלא, נדרש להראות לבית-המשפט כי נסיבות-עניינו הן החמורות יותר שניתן להעלות על הדעת במקרים של פגיעה בשם הטוב ובהם לא התבקשה הוכחתו של נזק. ככל, שהנסיבות חמורות פחות, יהא מקום להפחית מסכומה של תקרת-הפיצוי שבחוק. המחוקק, במלים פשוטות, קבע שתי "קטגוריות" של נסיבות – פגיעה בשם הטוב ללא כוונה לעשות כן ופגיעה בשם הטוב בכוונה. בכל אחת מהן נקבעה תקרה לסכום האפשרי של פיצוי ללא הוכחת-נזק. בכל אחת מהן נמסרה לבית-המשפט סמכות לשקלל את יתר-הנסיבות ולגזור מהן את סכומו של הפיצוי.

96. מכאן ברור כי קביעתו של סכום-הפיצוי, אף ללא הוכחת-נזק, איננה ענין לפעולה אריתמטית, בוודאי לא כזו, המציבה מראש את סכומי-התקרה שבסעיף 7א לחוק. אין כל יסוד למחשבה כי סכומו של פיצוי יתקבל מהכפלתו של סכום-התקרה במספר הניזוקים או במספר-הפרסומים או במספרם של נמעני-הפרסום או במספרן של מלות-לשון-הרע שבו. קביעה זו נכונה לפסקי-הדין של בית-המשפט והיא נכונה, בהתאם, לכתבי-תביעה המונחים לפניו. העותר לפיצוי נדרש להראות כי מכלול-הנסיבות תומך, ולו על דרך של אומדנה, בסכום שנתבע. תובע, המצמצם את אותן נסיבות למכפלה, שערך בא-כוחו (הקודם) במשרדו, על כורחו ימצא חסר.

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

97. אין לטעות: בין יתר-הנסיבות, שלהן ניתן לטעון, עשוי להיות משקל להיקפו של הפרסום, להיקף-תפוצתו ולמספר נמעניו. עשוי להיות משקל למספרם של פרסומים או למספר הפעמים, שבהן פורסם תוכנו של הפרסום, אפילו אם תוכן זה נותר קבוע. ברם לא זו בלבד שאין הדבר משמיע, בהכרח, פעולה חשבונית של מכפלה, אלא שהדין מסייג: סעיף 7א(ד) מורה כי "לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת". מפתח ביישומה של הוראה זו הוא, כמובן, היסוד של "אותה לשון-הרע". בהתאם קבעה הפסיקה כי למסכת אחת של פרסומים יתייחס, דרך כלל, בית-המשפט כאל "אותה לשון-הרע". פרסום מתמשך או כלילתו של פרסום בכמה מדיומים עשויים להחמיר את תמונת-הנסיבות.

98. במקרה שלפני היה הפרסום העיקרי בתוכנית "יומן" של יום 24.1.2014. לא נסתרה הטענה כי הכתבה שודרה למחרת עוד פעמיים ואף שימשה את דוברת-הרשות, על דרך ההפניה, בתגובה לפרסום מפברואר 2014 בעיתון "גלובס" (הנספח השלישי לתצהיר-התביעה). הכתבה הופיעה לתקופה ממושכת בערוץ "Youtube" של רשות-השידור והיא זמינה גם כיום באינטרנט לפי חיפוש לא מורכב. נהיר כי היא הגיעה לידיעת רבים. נתונים בדבר-היקפה של הצפייה לא הוצגו לי אך דומני כי לא אטעה אם אשער, שפרסום זה עורר עניין בין העוסקים בתחום-התקשורת וחזקה עליו כי הגיע לידיעתם של רבים מאלה. ל"קבוצת-ההתייחסות" הטבעית של הפרסום הזה הייתה הנגישות לו קלה יחסית. מצד-התוכן היה הפרסום הזה מן הקשים. הכתבה ייחסה לתובעים התנהגות בלתי ראויה לחלוטין בתחומי-עיסוקם, עד כדי טענה לפגיעה בטוהר-המידות (התערבות בחופש-הבחירה של חברי-האגודה). הכתבה לא דיברה בבעלי-תפקיד עלומים בתובעת 1. היא התמקדה, בחדות ובישירות, במור בר מוחא ובהתנהלותו. בד בבד, פגעה הכתבה גם בשמה של האגודה, כגוף. כוח-התגובה המאזנת נשלל מן התובעים. חומרה מיוחדת מצויה, לדעתי, בעובדה כי בית-היוצר של הכתבה היה השידור הציבורי של אז. כותרת זו מציבה לעוסקיו רף גבוה למדי של התנהלות, משום חותם-האמינות הטבוע, בתודעתם של הצופים, בשידור כזה וכן משום השימוש במשאב חשוב של הציבור, בשמו למענו.

99. כל הנסיבות הללו מקרבות, לדעתי, את הפרסום הנדון לרף גבוה של פגיעה ללא הוכחתו הפרטנית של נזק, לפי החלופה שבסעיף 7א(ב). כל זאת אף מבלי שחיויתי את דעתי בשאלת-אמתותו של המידע, שהובא בכתבה. מנגד, לא מצאתי כי עלה בידיהם של התובעים להוכיח לבית-המשפט את הנרטיב המכונן של תביעתם: טענה לקנוניה מכוונת, שתכליתה "לחסל" את תובע 2 ואת פועלו המקצועי. אמת, לא הוכח לפני היסוד, המשפטי, של "כוונה לפגוע" ולא הוכח

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

יסוד-מוסד בפרסום, שקנה לו חלק נכבד מצביונו. פירוש-הדברים הוא כי בתביעה, שלא הוכחתו של נזק, מוגבל כל אחד מן התובעים (שוב, מבלי להלום גישה של "מכפלה") בתקרתו של פיצוי לפי סעיף 7א(ב).

100. בד בבד ברי כי התובעים הפריזו ממשית בסכום-תביעתם. לא עלה בידיהם להראות צידוק להעמדת-הנתבעים לפני תביעה בת מיליון שקלים – החלופה המסמנת את תקרתו של הסיכון, שבו הועמדו הללו. ענין זה יוליך, כמו מאליו, לגריעה מסכומה של הזכייה (כמו גם להפחתתו של הסכום, שייפסק כנגד הצורך לשלם את אגרת-ההליך בסכומה הנכון). זאת ועוד, כנגד הנסיבות המחמירות ופורטו לעיל מצוי החשש, שאותו יש לשקול בייחוד בהידרש לעשייה עיתונאית-אקטואלית, מפניו של "אפקט מצנן" המאיים להעלות כורת על מלאכה חשובה זו.

התוצאה

101. אני מקבל את התביעה נגד נתבעים 2, 4, 6 ו-8 ומחייב אותם, יחד ולחוד, לשלם לכל אחד מן התובעים סך של 62 אלף שקלים, בצירוף של הפרשי-הצמדה ורבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 מיום-הגשתה של התביעה (4.3.2014) ועד היום, היינו סך של 68,100 ש"ח לכל תובע. התביעה נגד נתבעים 3 ו-7 נדחתה.

בתוך 30 ימים מיום, שקיבלו לידיהם פסק-דין זה, ישלמו נתבעים 2, 4, 6 ו-8, יחד ולחוד, לתובעים, יחד ולחוד, הוצאות-משפט בסך של 8,470 ש"ח ועוד סך, כולל מע"מ, של 43,800 ש"ח לשכר-טרחה של עורכי-דין. בתוך אותו פרק זמן ישלמו התובעים, יחד ולחוד, לכל אחד מנתבעים 3 ו-7 – הוצאות-משפט בסך של 1,000 ש"ח ושכר-טרחה של עורכי-דין בסך, כולל מע"מ, של 10,900 ש"ח.

102. בקביעתם של סכומים אלה התחשבתי במספרם הרב (שבעה) של הדיונים ולכולם התייצב תובע 2; בסכומה הנכון של אגרה לפי החלופה, הסבירה, שבפסקה 90.3 לכתב-התביעה; בהיקפה של העבודה המשפטית שנדרשה לתביעה ובאמור בכללי לשכת עורכי הדין (התעריף המינימלי המומלץ), התש"ס-2000. מאידך גיסא, כמוסבר, נלקחה בחשבון ההכברה הממשית בסכומה של התביעה לפי החלופה הראשונה שבכתב-התביעה וחייבה את הנתבעים לגזור את הגנתם בהתאם. איחור באיזה מן התשלומים שנפסקו יוסיף לו הפרשי-הצמדה ורבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מיום-החיוב האמור ועד למועד-התשלום בפועל.

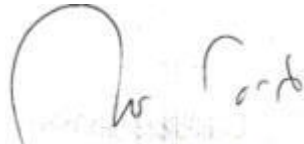

בית-משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור 1 בספטמבר 2021

103. לא מצאתי מקום להיעתר לסעד נוסף אשר לו עתרה התביעה ולהורות לנתבעים לפרסם תיקון. לכך, לשיטתי, אין מקום בהתחשב בזמן שחלף, בכך שפלטפורמת-השידור הייתה ואיננה ובנגישותו של פסק-דין זה לציבור-הקוראים (ולכל הפחות למי שכוחו והתמדתו, הראויים להערכת-אמת, עמדו לו עד כאן).

ניתן היום, כ"ד באלול התשפ"א, 1 בספטמבר 2021, שלא במעמד-הצדדים.

גיא הימון, שופט

